NESÂYİMÜ'L-MAHABBE MİN ŞEMÂYİMÜ'L-FÜTÜVVE

(Yiğitlik Kokularından Sevgi Esintileri)

-Tasavvuf ve Mutasavvıflar-

Ali Şir Nevâyî

Hazırlayan
Prof. Dr. Vahit Türk

ÖTÜKEN

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 1662
KÜLTÜR SERİSİ: 937

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-625-408-084-5

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Editör: Oğuzhan Murat Öztürk

Kapak Tasarımı: GNG Tanıtım

Dizgi-Tertip: GNG Tanıtım

Baskı ve Cilt: İMAK OFSET BASIM YAYIN SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
Akçaburgaz Mah. 137. Sok.No: 12 Esenyurt / İstanbul / TÜRKİYE
Sertifika Numarası: 45523 Tel: (0212) 444 62 18

İstanbul- 2021

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Nevayi: Zengin ve asil bir ailenin çocuğu olan Ali Şir Nevayi evvela babasının vesilesiyle Timurlulardan Ebu'l Kasım Babür'ün himayesine girmiş, sultanın teveccühüne mazhar olarak onun tarafından "Oğlum" hitabıyla iltifat görüp takdir edilmiştir. Aynı himayeyi gören ve kendisi gibi bir sanatkâr olan Timurlu hükümdarı Hüseyin Baykara'nın mühürdarı, divan beyi ve nedimi olmakla birlikte bir hattat, ressam, musikişinas, kat' ve tezhip konusunda bilgili büyük bir şairdir. Türk tarihinin rical-i devlet galerisinde bu özellikleri ve tesiri altında kalan geniş bir şairler topluluğu ile edebiyatımıza büyük katkı sağlamış, büyük İranlı sanatçıların eserleriyle boy ölçüşebilecek Türkçe divanlarıyla ve Şapolyo'nun tabiriyle "Türk edebiyatına insanı hayran eden parçalar" bırakmak suretiyle dilimizin şahrahında büstü yükselen en seçkin sima olmuştur.

Herat doğumlu olan Ali Şir, 1499'da tamamladığı Muhâkemetü'l-Lûgateyn adlı eserinde Türk dilinin Farsçadan ifade kudreti ve genişlik itibarıyla daha yukarıda olduğunu birçok örneklerle ele almış, buna rağmen dilimizin bu hakikatinin gizli kalmasından, kabiliyetsiz şairlerimizin Farsça yazmalarından hayıflanarak yüksek bir millî şuura malik olduğunu da göstermiştir.

Divan ve hamseleri dışında tezkireler, dinî ve ahlaki eserler, tarih ve biyografiler de kaleme alan velut bir sanatçı olması devlet idaresi konusunda elini zayıflatmamıştır. Bilakis dirayeti sayesinde vergi sıkıntısı sebebiyle çıkan bir ayaklanmayı önlediği gibi Hüseyin Baykara'nın tahtını, Herat üzerine yürüyen, Timur'un bir diğer torunu Mirza Yadigâr Muhammed'i yakalamak suretiyle kurtarmıştır da. Hüseyin Baykara'nın onun için "Rüknü's-saltana (saltanatın dayanağı), umdetü'l-memleke (memleketin desteği), adüddü'-devleti'l-hâkânî (hakanın devletinin yardımcısı), mukarrebü'l-hazreti's-sultânî (padişah dostu), Nizâmü'd-dîn emir Ali Şir Nevayi, şefkatli kalbi ile bu yüksek devlet güneşinin tulûu zamanından beri temiz niyetli fikrini ve büyük kudret ve dirayetli niyetini bu devletin yükselmesi uğrunda sarf etmiş…" demesi boşuna değildir.

Sigrid Kleinmichel'e göre, Osmanlı şiirinde görülen Çağatayca şiir yazma geleneğinin bilhassa Nevayi'nin Farsça gibi büyük bir kültür dili karşısında Çağatay Türkçesi ile güçlü eserler ortaya koymuş olmasının yarattığı hayranlığın etkisinde geliştiği kesindir. Bununla birlikte bu gelenek onunla başlamamıştır. Mesela Ahmed-i Dâ'î'nin Çağatayca bir İskendername yazdığı ve bu gibi münferit örnekler bulunduğu bilinmektedir. Muhtemelen, 15 ve 16. asırda Osmanlı sarayı ve şehzade sancaklarında Herat ve Semerkand bölgesinden gelmiş, Çağatayca bilen âlim ve sanatkârların olması sonraki güçlü etkiler için uygun bir zemin de yaratmış olmalıdır. Aynı bilim adamı, Nevayi'nin tesiriyle Osmanlı şairlerinde mesnevi külliyatı (hamse) oluşturma geleneğinin doğmuş olduğunu da belirtir.

Kendisinden yaklaşık bir asır sonra yazılmış olan bir tezkirede kaydedildiği gibi, "Biz fakirler onun tarifi ve tavsifi hususunda kelime bulmaktan aciziz."

Vahit Türk, 12.06.1960 tarihinde Sivas ili Gürün ilçesi Sarıca köyünde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Sivas'ta tamamladı. 1978 tarihinde Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesine girdi. Aynı fakülteden 1983 yılında mezun oldu. 1987 yılında Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisansını, 1990 yılında Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsünde doktorasını tamamladı.

Kırkın üzerinde yüksek lisans ve doktora tezi yaptırmış olan ve son yıllarda Ali Şir Nevayi'nin eserleri üzerinde yoğunlaşan Vahit Türk'ün alanıyla ilgili pek çok makale ve bildirileri yanında güncel konularla ilgili *Türk Yurdu*, *Devlet*, *Yeni Düşünce*, *Türk Edebiyatı* gibi dergilerde yazıları yayımlanmış, yaklaşık üç yıldır da iki haftada bir haftalık *Millî Devlet* gazetesinde köşe yazıları yayımlanmaktadır.

Kitaplar

- Türk, V. (Aktaran). Kaydarov A. T., M. Orazov; *Türklük Bilgisine Giriş*, Birleşik Yayıncılık, İstanbul-1999 (Eser daha sonra Kesit yayınevi tarafından yeniden yayımlandı).
- Türk, V., *Ali* Şir *Nevâyî Nazmü'l-Cevâhir*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yay., İstanbul-2006
- Türk, V. *Hatiboğlu Bahrü'l-Hakâyık (Giriş-Metin-Dizin)*, TDK Yay., Ankara 2009.
- Türk. V., Doğan Ş., Şerifoğlu, Y.; *Eski Anadolu Türkçesi Dersleri*, Kesit Yay. İstanbul-2011.
- Türk, V., *Esrâr-ı Hikmet* (İbni *Sina'nın Maceraları)*, Kesit yay., İstanbul, Ağustos-2014.
- Türk, V., *Türkçe Yazılar*, Kurgan Edebiyat, Ankara-2014.
- Türk, V., Doğan, Ş. *Hayretü'l-Ebrar*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü yay., Ankara-2015
- Türk, V., *Ali Şir Nevâyî Vakfiye*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü yay., Ankara-2015
- Türk, V., Nev*âyî Mahbûbu'l-Kulûb*, Ötüken, İstanbul-2016
- İ, Damira; Türk, V., *Kazakistan'da Kızıl Kıtlık* (Aktarma), BilgeKültür Sanat, İstanbul-2016
- Türk, V., *Ali* Şir *Nevayi* Münacat, Çihil *Hadfis(Kırk Hadis)*, *Nazmü'l-Cevahir, Kitab-ı Sıracü'l-Müslimin*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü yay., Ankara-2017
- Türk, V., *Ali Şir Nevayi, Tarih-i Enbiya ve Hükema*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü yay., Ankara-2018
- Türk, V., *Ali Şir Nevayi Tevarih-i Müluk-ı Acem,* Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü yay., Ankara-2019
- Türk, V., *Ali Şir Nevayi Münşeat*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü yay., Ankara-2020

İÇİNDEKİLER

SÖZ BAŞI 23
GİRİŞ 27
Nevâyî'nin Hayatı ve Ailesi 27
Yetiştiği Gelenek, Tarih ve Coğrafya 28
Eğitimle İlişkisi 30
Eserleri 31
Manzum Eserleri 31
Divanları (Haza'inü'l-Meanî- Anlamlar Hazinesi) 31
Hamse 32
Tezkireleri 32
Dil ve Edebiyat Bilimiyle İlgili Eserleri 32
Din, Ahlak ve Toplum Hayatına Dair Eserleri 33
Tarih Eserleri 33
Biyografileri 33
Belge Nitelikli Eserleri 34
Din, Ahlak ve Bilim Görüşü 34
Türk'e ve Türkçeye Bakışı 37
Topluma Yönelik Etkinlikleri ve Hayır İşleri 39
NESAYİMÜ'L-MAHABBE MİN ŞEMAYİMÜ'L-FÜTÜVVE 41
Nesâyimü'l-Mahabbe min Şemâyimü'l-Fütüvve-Metin 49
(Yiğitlik Kokularından Sevgi Esintileri) 49
Esirgeyen ve Bağışlayan Tanrı'nın Adıyla 49
Tasavvuf Ehlinin Tasavvuf Yoluna Giriş Usulü Hakkında 50
Tasavvuf ehlinin eylemleri, davranışları ve azla yetinme özelliklerinin bazıları 52
Tanrı'nın veli kullarında görülen olağanüstü hâller ve kerametler üzerine 58

Şeyh Üveys Karanî (kaddesallâhu rûhahu) **60 • Habîb Aʿcemî** (kaddesallâhu rûhahu) **60 • Ebû Hâzım Mekkî** (kadesallahu teâlâ sırrehu) **61 • Atebe b. Gulâm** (rahimehullahu teâlâ) **61 • Mâlik Dînâr** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **62 • Muhammet Vâsi** (rahimahullâhu teâlâ) **62 • Abdullah Mübârek** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **63 • Ebû Hâşim Sofî** (kaddesallâhu sırrehu) **64 • Zünnûn Mısrî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **65 • İmâm-ı Azam** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **67 • İmâm Şâfi'î** (Radıyallahu anhu) **68 • İmam Ahmet Hanbel** (rahimehullâhu teâlâ) **69 • İmam Mâlik** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **69 • Muhammet Eslem Tûsî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **69 • Ahmet Harb** (Kaddesallâhu sırrehu) **70 • İsrâfîl Mağribî** (rahimehullâhi teâlâ) **70 • Ebu'l-Esved Mekkî** (rahimehullâhi teâlâ) **70 • Ebu'l-Esved Râ'î** (kuddise sırruhu) **70 • Ebû Yakûp Hâşimî** (rahimehullâhu teâlâ) **71 • Velît b. Abdullah es-Sakkâ** (rahimehullahu teâlâ) **71 • Fuzayl b. Iyâz** (kaddesallâhu teâlâ rûhehu) **71 • Marûf Kerhî** (kaddesallâhu sırrehu) **72 • Ebû Süleyman Dârânî** (kaddesallâhu ruhahu) **73 • Dâvût b. Ahmet Dârânî** (rahimehumullâhu teâlâ) **73 • İbrahim Edhem** (kaddesallâhu teâlâ ruhahu) **74 • İbrahim b. Sa'd Alevî** (kuddise sırruhu) **74**

• **Ebu'l-Hâris Evlâsî** (rahimehumullâhu teâlâ) **75 • İbrahim b. Sitenbeh Herevî** (kaddesallâhu sırrehu) **76 • İbrahim Ribâtî** (rahimehullâhu teâlâ) **76 • İbrahim Utrûş** (rahimehumullâhu teâlâ) **77 • İbrahim Sayyât Bağdâdî** (rahimehullâhu teâlâ) **77 • İbrahim Âcurî Sagîr** (rahimehumullâhu teâlâ) **78 • İbrahim Âcurî Kebîr** (rahimehumullâhu teâlâ) **78 • Feth b. Ali Mavsılî** (kaddesallâhu sırrehu) **78 • Feth b. Şahref Mervezî** (kuddise sırruhu) **79 • Bişr b. Hâris b. Abdurrahmân** (kadessallâhu sırrehu) **79 • Şakîk b. İbrahim Belhî** (kaddesallâhu sırrehu) **79 • Dâvut Belhî** (kaddesallâhu sırrehu) **80 • Bişr Taberânî** (kaddesallâhu sırrehu) **80 • Kâsım Harbî** (kaddesallâhu sırruhu) **80 • Hâris b. Eset Muhâsibî** (kuddise sırruhu) **81 • Ebû Turâp Nahşebî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **81 • Ebû Hâtem Attâr** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **82 • Serî b. Mugallis Sakatî** (Kaddesallâhu rûhahu) **82 • Ali b. Abdulhamit Gazâ'irî** (rahimehullâhu teâlâ) **82 • Ebû Câfer Semmâk** (kaddesallâhu teâlâ rûhahu) **83 • Ahmet Hazraveyh Belhî** (kaddesallâhu rûhehu) **83 • Yahya b. Muâz Râzî** (kaddesallâhu teâlâ rûhehu) **83 • Halef b. Ali** (kaddesallâhu teâlâ rûhehu) **84 • Bâyezît Bestamî** (kaddesallâhu teâlâ esrârehu) **84 • Ebû Ali Sindî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **85 • Ebû Hafs Haddât** (kuddise sırruhu) **85 • Ebû Muhammet Haddât** (kaddesallâhu teâlâ rûhehu) **85 • Zâlim b. Muhammet** (kuddise sırruhu) **86 • Ebû Muzâhim Şirazî** (kaddesallâhu rûhahu) **86 • Abdullah Mehdî Bâverdî** (kuddise sırruhu) **86 • Hamdûn Kassâr** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **87 • Ebu'l-Hüseyn Bârûsî** (kaddesallâhu sırrehu) **87 • Mansûr b. Ammâr** (kaddesallâhu sırrehu) **87 • Ahmet b. Âsım Antâkî** (kaddesallâhu sırrehu) **88 • Muhammet b. Mansûr Tûsî** (kuddise sırruhu) **88 • Ali Mekkî** (rahimehullahu teâlâ) **88 • Hâtem Asam** (kaddesallâhu sırrehu) **89 • Ahmet b. Ebu'l-Havârî** (kaddesallâhu sırrehu) **89 • Ebû Abdullah Hubeyk Sâbık Antâkî** (kaddesallâhu sırrehu) **89 • Sehl b. Abdullah Tüsterî** (kaddesallâhu sırrehu) **90 • Abbas b. Hamza Nişâburî** (kuddise sırruhu) **90 • Abbas b. Yusuf Şeklî** (kuddise sırruhu) **91 • Abbas b. Ahmet Şâir Rûmî** (kaddesallâhu sırrehu **91 • Ebû Hamza Horasânî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **91 • Ebû Hamza Bağdadî** (kaddesallâhu sırrehu) **91 • Hamza b. Abdullah Alevî** (kaddesallâhu sırrehu) **92 • Ebû Sait Harrâz** (Kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **92 • Ahnef Hemedânî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **93 • Ebû Şuayb Mukannâ** (rahimehumullahu teâlâ) **93 • Ebu'l-Akkal b. Alevan Magribî** (kaddesallâhu sırrehu) **94 • Hammât Kureşî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **94 • Ebû'l-Hüseyn Nurî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **94 • Seyyidü't-tayife Cüneyt Bağdâdî** (kuddise sırruhu) **95 • Ebû Cafer b. Kernebî** (rahimehullahu teâlâ) **96 • Kehmes Hüseyn Hemedânî** (kaddesallâhu rûhehu) **96 • Amr b. Osman Mekkî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **97 • Şah Şücâ Kirmanî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **97 • Ebû Osman Hîrî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **98 • Zekeriyya b. Raveyh** (kaddesallâhu sırrehu) **98 •** 86. Zekeriyya b. Yahya el-Hirevî (kuddise sırruhu) **99 • Ziyad b. Kebir Hemedânî** (kaddesallâhu teâlâ ruhahu) **99 • Ebû Osman Magribî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **99 • Ebû Talip İhmîmî** (rahimahullahu teâlâ) **100 • Talha b. Muhammet Sabbah Nîlî** (kaddesallâhu sırrehu) **100 • Ebû'l-Abbas b. Masrûk** (rahimehullahu teâlâ) **100 • Ebû'l-Abbas Mûre-zen Bağdâdî** (kuddise sırruhu) **101 • Ebû Abdullah Mağribî** (kaddesallâhu teâlâ ruhahu) **101 • Ebû Abdullah Nicâbî** (rahimehullahu teâlâ) **101 • Ebû Abdullah Antâkî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **102 • Memşât Dîneverî** (kaddesallâhu teâlâ) **102 • Hasan b. Ali Mesûhî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **103 • Ahmet b. İbrahim Mesûhî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **103 • Ruveym** (rahimehullahu teâlâ) **103 • Yusuf b. Hüseyn Râzî** (kaddesallâhu sırrehu) **104 • Abdullah Hâzır** (rahimehullahu teâlâ) **105 • Sabit Habbâz** (kuddise sırruhu) **106 • Ebû Sabit Râzî** (kuddise sırruhu) **106 • Semnûn b. Hamza Muhibb Kezzâp** (kuddise sırruhu) **106 • Zehrûn**

Mağribî (kaddesallâhu sırrehu) **107 • Arun b. Vessâbe** (kaddesallâhu sırrehu) **107 • Meymûn Mağribî** (kaddesallâhu sırrehu) **107 • Sa'dûn Mecnûn** (kaddesallâhu sırrehu) **108 • Atâ b. Süleyman** (rahimehullahu teâlâ) **108 • Ali b. Sehl Ezher İsfahânî** (rahimehullahu teâlâ) **108 • Muhammet b. Yusuf Bennâ** (kaddesallâhu sırrehu) **109 • Muhammet b. Fâze** (rahimehullahu teâlâ) **109 • Sehl b. Ali Mervezî** (rahimehullahu teâlâ) **110 • Ali b. Hamza Isfahanî Hallâç** (kaddesallâhu sırrehu) **110 • Ali b. Şuayp Sakkâ** (kuddise sırruhu) **111 • Ali b. Muvaffak Bağdâdî** (kaddesallâhu sırrehu) **111 • Ebû Ahmet Kalânîsî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **111 • Ebu'l-Garîb İsfehânî** (kaddesallâhu sırrehu) **112 • Ebû Abdullah Kalânîsî** (rahimehullahu teâlâ) **112 • Ebû Abdullah b. Cellâ** (kaddesallâhu sırrehu) **113 • Ebû Abdullah Hakan Sofî** (kuddise sırruhu) **113 • Ebû Ubeydullah Busrî** (rahimehullahu teâlâ) **114 • Ebû Abdullah Siczî** (kaddesallâhu rûhehu) **114 • Ebû Abdullah Husrî** (kuddise sırruhu) **115 • Cafer b. el-Müberka** (kuddise sırruhu) **115 • Ali b. Bündar b. Hüseyin Sofî Sayrafî** (kuddise sırruhu) **115 • Muhammet b. Fazl Belhî** (kaddesallâhu ruhahu) **116 • Muhammet b. Ali Hakîm Tirmizî** (kaddesallâhu teâlâ ruhahu) **116 • Ali b. Bekkâr** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **117 • Ebû Abdullah Abâdânî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **117 • Ebû Abdullah Hazremî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **117 • Ebû Abdullah Sâlimî** (kaddesallâhu sırrehu) **118 • Ebû Abdullah Çâvpâre Sofî** (kuddise sırruhu) **118 • Ebû Talip Muhammet b. Ali b. Atiyye Harisî Mekkî** (kaddesallâhu sırrehu) **119 • Ebû Bekr Varrâk Tirmizî** (kaddesallâhu teâlâ ruhahu) **119 • Ebu'l-Kasım Râzî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **119 • Ebu'l-Kasım Hakîm Semerkandî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **119 • Ebû Bekr Sogdî** (kaddesallâhu teâlâ) **120 • Salih b. Mektûm** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **120 • Ebû Zer Tirmizî** (rahimehullahu teâlâ) **120 • Hâşimî Sogdî** (kaddesallâhu teâlâ sırrahu) **120 • Muhammet b. Hasan Cevherî** (kuddise sırruhu) **121 • Ebû Bekr Kisâyî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **121 • Ebû Ali Cüzcânî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **121 • Muhammet ve Ahmet b. Ebi'l-Verd** (rahimehumallahu teâlâ) **122 • Tâhir Makdisî** (rahimehullahu teâlâ) **122 • Ebû Yakup Sûsî** (kaddesallâhu sırrehu) **123 • Ebû Yakup Nehrecûrî** (kaddesallâhu sırrehu) **123 • Ebû Yakup Zeyyât** (kaddesallâhu sırrehu) **123 • Ahmet b. Vehb** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **123 • Ebû Yakup Mezâbilî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **124 • Ebû Yakup Aktâ** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **124 • Ebû Yakup Zîzî** (kaddesallâhu sırrehu) **124 • Ebû Yakup Mezkûrî** (kaddesallâhu sırrehu) **125 • Ebû Yakup Meydânî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **125 • Ebû Yakup Harrât Askalânî** (kuddise sırruhu) **125 • Ebû Yakup Kûretî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **126 • Hayr Nessâc** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **126 • Mahfûz b. Mahmut** (rahimehullâhu teâlâ) **126 • Mahfûz b. Muhammet** (kaddesallâhu teâlâ rûhahu) **126 • İbrahim Havvâs** (rahimehullahu teâlâ ruhahu) **127 • İbrahim b. İsa** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **128 • İbrahim b. Sabit** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **128 • Ebû Muhammet Cerîrî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **128 • Âlim b. Sa'd** (rahimehullahu teâlâ ruhahu) **129 • Gaylân Semerkandî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **129 • Gaylân Müvesvis** (rahimehullahu teâlâ ruhahu) **129 • Ebû'l-Abbas b. Atâ** (kaddesallâhu teâlâ ruhahu) **129 • Ebû Salih Müzeyyin** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **130 • Ebû'l-Abbas Erzîzî** (kaddesallâhu sırrehu) **130 • Ebû'l-Abbas Dîneverî** (kaddesallâhu sırrehu) **131 • Ebû'l-Abbas b. Ahmet Yahya Şirazî** (kaddesallâhu sırrehu) **132 • Ebû'l-Abbas Bâverdî** (kaddesallâhu ruhahu) **132 • Ebû'l-Abbas Burdu'î** (kaddesallâhu teâlâ ruhahu) **132 • Ebû'l-Abbas Seyyârî** (kaddesallâhu sırrehu) **132 • Abdulvahit İbn Ali Seyyârî** (kuddise sırruhu) **133 • Ebû'l-Abbas Suhreverdî** (kaddesallâhu sırrehu) **133 • Ebû'l-Abbas Nihavendî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **134 • Ahi Ferec Zencânî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **134 • Ebû'l-Abbas Nesâyî** (kaddesallâ-

hu teâlâ sırrehu) **135 • Ebû'l-Abbâs Sureyc** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **135 • Ebû'l-Abbâs Hamza b. Muhammet** (kaddesallâhu sırrehu) **136 • Hüseyin b. el-Mansûr Hallâc** (kaddesallâhu sırrehu) **136 • Abdu'l-Melik Uskâf** (kaddesallâhu sırrehu) **137 • İbrahim b. Fâtik ve kîl Ahmet b. Fâtik** (kaddesallâhu sırrehu) **137 • Fâris b. İsa el-Bağdâdî** (kaddesallâhu sırrehu) **138 • Ahmet b. Hüseyin b. Mansûr Hallâc** (kaddesallâhu teâlâ) **139 • Ebû Mansûr Gâv-külâh** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **139 • Ebû Amr Dımışkî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **139 • Muhammet b. Hâmit Tirmizî** (kaddesallâhu sırrehu) **140 • Abdullah b. Muhammet Harrâz** (kaddesallâhu sırrehu) **140 • Bunân b. Muhammet Hammâl** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **140 • İshak b. İbrahim Hammâl** (kaddesallâhu sırrehu) **142 • Bunân b. Abdullah** (rahimehullahu teâlâ) **142 • Şeybân b. Ali** (kaddese teâlâ ruhahu) **142 • Ebû'l-Hasan b. Muhammet Müzeyyin** (rahimehullahu teâlâ) **142 • Ebû'l-Hasan Sâyig Dîneverî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **143 • Ebû'l-Hasan Sabihî** (kaddesallâhu sırrehu) **144 • Ebû'l-Hasan Süyûtî** (rahimehullahu teâlâ) **144 • Ebû'l-Hasan b. Şa're** (rahimehullahu teâlâ) **144 • Ebû Hâmit b. Esvet Ma'rûf Zencî** (rahimehullahu teâlâ) **144 • İbrahim b. Dâvut Kassâr Rakkî** (rahimehullahu teâlâ) **145 • Ebû Cafer Haffâr** (rahimehullahu teâlâ) **145 • Ebû Cafer Sumânî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **145 • Ebû Cafer Saydelânî** (rahimehullâhu teâlâ) **146 • Ebû Cafer Ahmet b. Hamdân b. Ali b. Sinan** (rahimehullahu teâlâ) **146 • Ebû Cafer Fergânî** (rahimehullahu teâlâ) **146 • Ebû Cafer Samânî** (rahimehullâhu teâlâ) **147 • Ebû Cafer Haddât** (rahimehullâhu teâlâ) **147 • Ebû Cafer Mu'az el-Mısrî** (rahimehullâhu teâlâ) **148 • Ebû Abdullah Berkî** (rahimehullâhu teâlâ) **148 • Ebû Cafer Meczûm** (rahimehullâhu teâlâ) **148 • Şeyh Ebû Cafer Dâmegânî** (kaddesallâhu sırrehu) **149 • Şeyh Ebu'l-Hüseyn Varrâk** (kaddesallâhu sırrehu) **150 • Ebû'l-Hüseyin Derrâc** (kaddesallâhu sırrehu) **150 • Şeyh Bükeyr Derrâc** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **151 • Şeyh Ebu'l-Hüseyin Selâmî** (kaddesallâhu sırrehu) **151 • Ebû'l-Hüseyn Mâlikî** (kaddesallâhu sırrehu) **151 • Ebû'l-Hüseyn Hâşimî** (kaddesallâhu sırrehu) **151 • Şeyh Ebû Bekr Vâsıtî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **151 • Ebû Bekr Zakkâk Kebîr** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **152 • Ebû Bekr Zakkâk Sagîr** (kaddesallâhu sırrehu) **152 • Şeyh Ebû Bekr Kettânî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **153 • Ebû Bekr Atâ Cahfî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **154 • Ebû Bekr Şakkâk** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **154 • Ebû Bekr Şiblî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **154 • Ebû Bekr b. Yezdânyâr Urmevî** (kaddesallâhu sırrehu) **156 • Ebû Bekr Saydelânî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **156 • Ebû Bekr Habbâz Bağdâdî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **157 • Ebû Bekr b. İsa Mutavvi'î** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **157 • Ebû Bekr Tâhir Ebherî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **157 • Ebû Bekr b. Ebî Sa'dân** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **158 • Ebû Bekr Atûfî** (kaddesallâhu sırrehu) **158 • Ebû Bekr Sekkâk** (rahimehullâhu teâlâ) **159 • Ebû Bekr Sakkâr** (kaddesallâhu sırrehu) **159 • Ebû Bekr Mısrî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **159 • Ebû Bekr Dukkî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **160 • Ebû Bekr Timistânî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **161 • Ebû Bekr Ferrâ** (kaddesallhu teâlâ sırrehu) **161 • Ebû Bekr Şibhî** (kaddesallâhu sırrehu) **161 • Ebû Bekr Tarsûsî** (kaddesallâhu sırrehu) **161 • Ebû Bekr Sûsî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **163 • Ebû Bekr Şukeyr** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **164 • Ebû Bekr Cevzakî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **165 • Ebû Bekr Râzî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **165 • Ebû Bekr Müfît** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **165 • Ebû Bekr Kasrî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **166 • Ebû Bekr Mevâzînî** (kaddesallâhu sırrehu) **166 • Ebû Bekr Aşnânî** (kaddesallâhu sırrehu) **166 • Ebû Bekr Magâzilî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **167 • Ebû Bekr Katî'î** (kaddesallâhu sırrehu) **167 • Ebû Bekr Hemedânî** (kaddesallâhu sırrehu) **167 • Ebû Bekr Keşfirî** (kaddesallâhu sırrehu) **167 • Ebû Bekr**

Dâvut Dîneverî (kaddesallâhu sırrehu) **168 • Ebû Ali Rûdbârî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **168 • Ebû Ali Sakafî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **169 • Ebû Ali Kâtip Mısrî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **170 • Ebû Ali Meştûlî** (kaddesallâhu sırrehu) **170 • Ebû Ali Râzî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **171 • Ebû Ali Hayrân** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **171 • Ebû Ali Sircânî** (kaddesallâhu sırrehu) **171 • Abdullah b. Muhammet Marûf Murta'iş** (kuddise sırruhu) **172 • Abdullah b. Muhammet Münâzilî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **173 • Abdullah b. Haddât Râzî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **173 • Abdullah b. İsâm Makdisî** (kaddesallâhu sırrehu) **173 • Abdullah Nebâzânî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu)**174 • Ebû'l-Hayr Tinâtî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **174 • Ebû'l-Hayr Habeşî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **175 • Ebû'l-Hayr Askalânî** (kaddesallâhu sırrehu) **176 • Ebû'l-Hayr Hımsî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **176 • İbrahim b. Şeybân Kirmanşâhî** (kaddesallâhu sırrehu) **176 • Ebû Zeyd Mergazî Horasânî** (kaddesallâhu sırrehu) **176 • İbrahim b. Ahmet Müvellit Sofî Rakkî** (kaddesallâhu sırrehu) **177 • İbrahim Cîlî** (rahimehullahu teâlâ) **177 • İbrahim Dihistânî** (rahimehullâhu teâlâ) **178 • İbrahim Mergınânî** (kuddise sırruhu) **178 • İbrahim Nâzeveyh** (kaddesallagu sırrehu) **178 • Muzaffer Kirmanşâhî Kırmîsî** (kaddesallâhu sırrehu) **178 • Ebû'l-Hüseyin b. Bunân** (kaddesallâhu sırrehu) **179 • Ebû'l-Hüseyin b. Hint Fârisî** (kaddesallâhu sırrehu) **179 • Ebû'l-Edyân** (kuddise sırruhu) **179 • Ebû Cafer Muhammet b. Ali Nesevî el-Marûf b. Muhammet Galtân** (kuddise sırruhu) **180 • Ebû Sait Aʿrabî** (kuddise sırruhu) **180 • Ebû Amr Zeccâc** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **181 • İbrahim b. Yusuf b. Muhammet Zeccâcî 181 • Cafer b. Muhammet b. Nasır Huldî Havvâs** (rahimehullâhu teâlâ) **181 • Ebu'l-Hasan Sofî Fuşencî** (rahimehullâhu teâlâ) **182 • Bündâr b. el-Hüseyin b. Muhammet b. Mühellep Şirazî** (kaddesallâhu sırrehu) **182 • Ebû Amr b. Nüceyt** (kaddesallâhu sırrehu) **183 • Abdullah b. Muhammet b. Abdurrahman Râzî** (kuddise sırruhu) **183 • Ebû'l-Hüseyin Sîrevânî** (rahimehullahu teâlâ) **184 • Ebû'l-Hüseyin Kırâfî** (rahimehullâhu teâlâ) 184 **• Ebû Süleyman Nîlî** (kuddise sırruhu) **185 • Ebû Süleyman Havvâs Mağribî** (rahimehullâhu teâlâ) **185 • Ebu'l-Kâsım Nasrâbâdî** (kuddise sırruhu) **185 • Ebû Bekr Râzî Becelî** (rahimehullahu teâlâ) **186 • Ebû Bekr Fâlîzbân Buhârî** (rahimehullahu teâlâ) **186 • Ebû'l-Hüseyin Husrî** (rahimehullahu teâlâ) **187 • Ebû'l-Hüseyin Sem'ûn** (rahimehullâhu teâlâ) **187 • Ebû Nasr Habbâz ve Ebû'l-Hasan Sûhân-âjen** (kuddise sırruhuma) **188 • Şeyh Ahmet Harrânî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **188 • Cehm Rakkî** (rahimehullâhu teâlâ) **189 • Ebû'l-Hüseyin Urmevî** (rahimehullahu teâlâ) **189 • Ebû Abdullah Hafîf Şirazî** (kuddise sırruhu) **189 • Ebû'l-Hayr Mâlikî** (rahimehullâhu teâlâ) **190 • Ebû Bekr Şarânî** (rahimehullahu teâlâ) **190 • Ebû Muhammet Atâyidî** (rahimehullâhu teâlâ) **191 • Cafer Hazzâ** (rahimehullâhu teâlâ) **191 • Hişam b. Abdân** (rahimehullâhu teâlâ) **191 • Ebû Muhriz Şirazî** (rahimehullahu teâlâ) **192 • Abdurrahim İstahrî** (rahimehullâhu teâlâ) **193 • Mü'emmil Cassâs** (rahimehullahu teâlâ) **194 • Ali b. Şalûye** (rahimehullâhu teâlâ) **195 • Ebû Bekr Uskâf** (rahimehullahu teâlâ) **195 • Ebû Zahhâk** (rahimehullâhu teâlâ) **195 • Ebû Muhammet Haffâf** (rahimehullâhu teâlâ) **195 • Hasan b. Hammûye ve sahibi Ebû Cafer Harrâz İstahrî** (kaddesallâhu sırrehuma) **196 • Abdullah Kassâr** (rahimehullâhu teâlâ) **196 • İbrahim Mütevekkil** (rahimehullâhu teâlâ) **197 • Ebû Tâlip Hazrec b. Ali** (rahimehullâhu teâlâ) **197 • Ebû Ali Vâricî** (kuddise sırruhu) **198 • Ebû'l-Fazl Cafer Ca'dî** (rahimehullâhu teâlâ) **198 • Ebû'l-Kâsım Kasrî** (rahimehullâhu teâlâ) **199 • Abdulazîz Bahrânî** (kuddise sırruhu) **199 • Ebû'l-Hasan Hakîmî** (kuddise sırruhu) **200 • Ebû Ali Hüseyin b. Muhammet Ekkâr** (rahimehullâhu teâlâ) **200 • Ebû İshak Şehriyâr Gâzirûnî** (kaddesallâhu teâlâ) **200 • Şeyh Rûzbihân Baklî** (kad-

desallâhu teâlâ sırrehu) **201 • Ebû'l-Hasan Kerdûye** (rahimehullâhu teâlâ) **202 • Şeyh Abdullah Balyânî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **203 • Cemaluddin Muhammet Bâkelincâr** (kuddise sırruhu) **204 • Musa İmrân Cîreftî** (kuddise sırruhu) **205 • Hâce Ali b. Hasan Kirmânî** (kaddesallâhu sırrehu) **205 • Mîre Nişâburî** (rahimehullâhu teâlâ) **205 • Ebû Abdullah Tarûgundî** (rahimehullâhu teâlâ) **206 • Ebû Abdullah Rûdbârî** (kaddesallâhu sırrehu) **206 • Ebû Abdullah Mânek** (rahimehullâhu teâlâ) **207 • Ebû Abdullah Dûnî** (kuddise sırruhu) **207 • Ebû Abdullah Mevlâ** (kuddise sırruhu) **208 • Ebû Abdullah Mukrî** (kuddise sırruhu) **208 • Ebû'l-Kasım Mukrî** (kuddise sırruhu) **209 • Ebû Muhammet Râsibî** (rahimahullâhu teâlâ) **209 • Ebû Abdullah Dîneverî** (kuddise sırruhu) **209 • Ebû'l-Hüseyn Sîrevânî Sagîr** (kuddise sırruhu) **210 • Ebû'l-Hüseyin Cahzam Hemedânî** (kuddise sırruhu) **211 • Ebû'l-Hüseyn Tarzî** (kuddise sırruhu) **212 • Ebû'l-Hüseyn Serkî** (rahimehullâhu teâlâ) **213 • Şeyh Muhammet Sâherî** (rahimehullâhu teâlâ) **213 • Şeyh Ahmet Cuvâlger** (kuddise sırruhu) **213 • Ebû'l-Hüseyn Haddât Herevî** (rahimehullâhu teâlâ) **213 • Ebû'l-Muzaffer Tirmizî** (rahimehullâhu teâlâ) **214 • Emirçe Sifâl-fürûş** (kuddise sırruhu) **214 • Şerif Hamza Ukaylî** (rahimehullâhu teâlâ) **215 • Arif Ayyâr** (rahimehullâhu teâlâ) **216 • Ebû'l-Hüseyn Sâlbe** (rahimehullâhu teâlâ) **216 • Şeyh İmrân Sülüsî** (rahimehullahu teâlâ) **216 • Ebû'l-Hüseyin Merv Rûdî** (rahimehullâhu teâlâ) **217 • Ebû Hamit Dostân** (kuddise sırruhu) **217 • Bab Fergânî** (kuddise sırruhu) **218 • Ebû Mansur Muammer b. Ahmet Isfahanî** (rahimehullahu teâlâ) **219 • Ebû Nasr Sarrâc** (rahimehullâhu teâlâ) **219 • Şeyh Ebû'l-Fazl Hasan Serahsî** (kuddise sırruhu) **220 • Hâlû Nişâbûrî** (kuddise sırruhu) **220 • Şeyh Ebû'l-Abbas Kassap Âmulî** (kuddise sırruhu) **221 • Şeyh Ahmet Nasr** (rahimehullâhu teâlâ) **222 • Şeyh Ebû Ali Siyâh** (kuddise sırruhu) **223 • Şeyh Ebû Ali Dakkâk** (rahimehullâhu teâlâ) **224 • Ebû Ali Şebbûyî Mervezî** (kaddesallahu sırrehu) **225 • Şeyh Ebu'l-Kasım Bişr Yâsîn** (rahimehullahu teâlâ) **226 • Şeyh Lokman Serahsî** (kuddise sırruhu) **227 • Şeyh Muhammet Kassap Âmulî** (kuddise sırruhu) **228 • Şeyh Ebu'l-Hasan Harakânî** (rahimehullâhu teâlâ) **228 • Şeyh Ebû Abdullah Dâstânî** (kaddesallâhu sırrehu) **229 • Şeyh Ebû Sait b. Ebu'l-Hayr** (kaddesallâhu sırrehu) **229 • Şeyh Ebû'l-Kasım Gürgânî** (kaddesallâhu sırrehu) **231 • Hâce Muzaffer Ahmet b. Hamdân** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **232 • Ma'şûk Tûsî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **232 • Emir Ali Abû** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **233 • Şeyh Ebû Abdurrahman Sülemî Nişâburî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **233 • Hüseyin b. Muhammet Musa Sülemî** (kaddesallâhu sırrehu) **234 • Ebû Sehl Su'lûkî** (rahmetullâhi aleyh) **234 • Şeyh Ebu'l-Kasım Kuşeyrî** (rahimehullâhu teâlâ) **235 • Şeyh Ebu'l-Kasım Şakânî** (kaddesallâhu sırrehu) **235 • Ebu'l-Fazl Hasan Huttalî** (rahimehullahu teâlâ) **236 • Ali b. Osman b. Ebî Ali Cullâbî Gaznevî** (kaddesallâhu sırrehu) **236 • Hâce Ahmet Hammât Serahsî** (rahimehullâhu teâlâ) **237 • Edip Kemendî** (rahimehullâhu teâlâ) **238 • Ebu'l-Hasan Müsennâ** (rahimehullâhu teâlâ) **238 • Şeyh Ahmet Neccâr Esterâbâdî** (kaddesallahu sırrehu) **239 • Şeyh Ebû Zur'a Râzî** (kuddise sırruhu) **239 • Şeyh Ebû Zur'a Erdebilî** (kuddise sırruhu) **239 • Ebû Abdullah Müştehir Bâbûnî** (kuddise sırruhu) **240 • Şeyh Ebû Abdullah Bâkû 240 • Şeyh Mü'emmen Şirâzî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **241 • Şeyh Ebû İshak Şâmî** (rahimehullâhu teâlâ) **241 • Şeyh Ebû Ahmet Abdal Çiştî** (rahimehullâhu teâlâ) **241 • Hâce Muhammet b. Ebû Ahmet Abdal Çiştî** (kuddise sırruhu) **242 • Üstât Merdân** (rahimehullâhu teâlâ) **242 • Hâce Yusuf b. Muhammet Sem'ân** (rahimehullâhu teâlâ) **243 • Hâce Mevdût Çiştî** (rahimehullâhu teâlâ) **243 • Hâce Ahmet b. Mevdût b. Yusuf Çiştî** (kaddesallâhu sırrehu) **244 • Ebu'l-Velit Ahmet b. Ebi'r-Recâ** (rahimehullâhu teâlâ) **245 • Ebû İsmail Ab-**

dullah b. Ebî Mansûr Muhammet Ensârî Hirevî (kaddesallâhu sırrehu) **245 • Hâce Yahya b. Ammar Şeybânî** (rahimehullâhu teâlâ) **247 • Şeyh Abdullah Tâkî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **248 • Şeyh Ebu'l-Hasan Bişrî Sencerî** (kuddise sırruhu) **248 • Kâkâ Ebu'l-Kasr Bustî** (kuddise sırruhu) **249 • Kâkâ Ahmet Sünbül ve kardeşi Muhammet Hâce** (rahimehullahu) **249 • Ebû Mansur Muhammet Ensârî** (rahimehullâhu teâlâ) **249 • Ebû Mansûr Suhte** (rahimehullâhu teâlâ) **249 • Şeyh Ahmet Çiştî ve kardeşi Hâce Ahmet İsmail** (kuddise sırruhuma) **250 • Şeyh Ahmet Hâcî** (rahimehullâhu teâlâ) **250 • Şeyh Ebû Seleme Baverdî** (Kuddise sırruhu) **250 • Ebû Ali Keyyâl** (rahimehullâhu teâlâ) **251 • Ebû Ali Zerger** (rahimehullâhu teâlâ) **251 • Ebû Ali Bûteger** (rahimehullâhu teâlâ) **251 • Şeyh Ebû Nasr Kabbânî** (kuddise sırruhu) **251 • Şeyh İsmail Nasrâbâdî** (kuddise sırruhu) **251 • Şeyh Ebû Mansûr Gâzer** (kuddise sırruhu) **251 • Şeyh İsmail Debbâs Cîreftî** (kaddesallâhu sırrehu) **252 • Şeyh Ebû Sait Muallim** (rahimehullâhu teâlâ) **252 • Şeyh Muhammet Ebû Hafs Kûretî** (rahimehullâhu teâlâ) **252 • Şeyh Amû** (rahimehullâhu teâlâ) **252 • Şeyh Ahmet Kûfânî** (rahimehullâhu teâlâ) **253 • Ebu'l-Hasan Neccâr** (rahimehullahu teâlâ) **253 • Şeyh Ebu'l-Leys Fûşencî** (kuddise sırruhu) **253 • Muhammet b. Abdullah Gâzer Hirevî** (kuddise sırruhu) **253 • Kurbenc** (rahimehullâhu teâlâ) **254 • Hâce Hayrçe** (rahimehullâhu teâlâ) **254 • Ebû Abdullah Ahmet b. Abdurrahman Nasr Mâlînî** (kuddise sırruhu) **255 • Ebû Nasr b. Ebi Cafer b. Ebi İshak Hirevî Hânçebâdî** (kuddise sırruhu) **255 • Sultan Mecdüddin Tâlbe** (rahimehullâhu teâlâ) **256 • Ebû Abullah Muhtar b. Muhammet b. Ahmet Hirevî** (kuddise sırruhu) **257 • Şeyh Ebû Zer Buzcânî** (kuddise sırruhu) **257 • Şeyhülislam Ahmet Nâmakî Câmî** (kuddise sırruhu) **258 • Ebû Tâhir Kürt** (rahimehullahu teâlâ) **260 • Şeyh Ebû Ali Fârumedî** (kaddesallâhu sırrehu) **261 • Şeyh Ebû Bekr b. Abdullah Tûsî Nessâc** (kuddise sırruhu) **262 • Hüccetü'l-İslam Muhammet b. Muhammet Gazzâlî Tûsî** (kuddise sırruhu) **263 • Şeyh Ahmet Gazzâlî** (rahimehullahu teâlâ) **265 • Hâce Yusuf Hemedânî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **265 • Hâce Abdulhaluk Gucduvânî** (kaddesallâhu teâlâ ruhahu) **267 • Hâce Arif Rivgervî** (kuddise sırruhu) **268 • Hâce Mahmut Hayr Fagnevî** (kuddise sırruhu) **268 • Hâce Ali Râmîtenî** (kaddesallâhu sırrehu) **268 • Hâce Muhammet Baba Semmâsî** (rahimehullahu teâlâ) **269 • Seyyit Emir Külâl** (rahimehullâhu teâlâ) **270 • Kusem Şeyh** (rahimehullâhu teâlâ) **271 • Halil Ata** (kaddesallâhu ruhahu) **272 • Hâce Bahauddin Nakşbend** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **273 • Hâce Alaeddin Attâr** (kuddise sırruhu) **276 • Hâce Muhammet Pârsâ** (rahimehullâhu teâlâ) **277 • Hâce Hafızuddin Ebû Nasr Muhammet b. Muhammet b. Muhammet Hafızî Buharî** (rahimehullahu teâlâ) **281 • Hâce Hasan Attâr** (rahimehullâhu teâlâ) **281 • Mevlânâ Yakup Çerhî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **282 • Hâce Alaeddin Gücduvânî** (kuddise sırruhu) **284 • Mevlânâ Nizamüddin Hâmûş** (kuddise sırruhu) **284 • Hâce Ubeydullah İmam İsfehânî** (kuddise sırruhu) **285 • Mevlânâ Saduddin Kâşgarî** (kuddise sırruhu) **286 • Hâce Ubeydullâh** (kuddise sırruhu) **287 • Mevlânâ Kâsım** (kuddise sırruhu) **289 • Ebû'l-Hasan Bustî** (rahimehullâhu teâlâ) **290 • Şeyh Hasan Sekkâk Simnânî** (kuddise sırruhu) **290 • Muhammet Hammûye el-Cüveynî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **291 • Aynu'l-Kuzât Hemedânî** (kuddise sırruhu) **291 • Şeyh Bereke** (rahimehullâhu teâlâ) **292 • Şeyh Fetha** (rahimehullâhu teâlâ) **292 • Şeyh Ziyauddin Ebu'n-Necip Abdulkâdir Suhreverdî** (kuddise sırruhu) **292 • Şeyh Ammâr Yâsir** (kaddesallâhu ruhahu) **293 • Şeyh Rûzbihân Kebîr Mısrî** (rahimehullâhu teâlâ) **294 • Şayh İsmail Kasrî** (kaddesallâhu sırrehu) **294 • Şeyh Necmüddin Kübrâ** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **294 • Şeyh Mecdüddin Bağdâdî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **298 • Şeyh Saduddin Hamevî** (kad-

desallâhu sırrehu) **300 • Şeyh Seyfüddin Bâherzî** (kaddesallâhu sırrehu) **301 • Aynu'z-Zamân Cemalüddin Gîlî** (kuddise sırruhu) **302 • Baba Kemâl Cendî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **302 • Hâce Ebu'l-Vefâ Harezmî** (kuddise sırruhu) **303 • Pehlevan Mahmut Pekkeyâr** (kuddise sırruhu) **304 • Şeyh Necmüddin Râzî Marûf bi-Dâye** (kuddise sırruhu) **306 • Şeyh Raziyüddin Ali Lala Gaznevî** (kaddesallâhu sırrehu) **306 • Şeyh Cemalüddin Ahmet Cûrfânî** (kuddise sırruhu) **308 • Şeyh Nuruddin Abdurrahman Esferâyinî Kesrakî** (kuddise sırruhu) **308 • Şeyh Ebu'l-Mekârim Rüknüddin Alauddevle Simnânî** (kuddise sırruhu) **309 • Ahi Ali Mısrî** (kaddesallâhu ruhahu) **312 • Şeyh Necmüddin Muhammet Edkânî** (kaddesallâhu ruhahu) **313 • Ahi Ali Dihistânî** (rahimehullâhu teâlâ) **313 • Ebu'l-Berekât Takıyyüddin Alî Dostî Simnânî** (kuddise sırruhu) **315 • Emir Seyyit Ali b. Şihab b. Muhammet Hemedânî** (kuddise sırruhu) **315 • Şeyh Abdullah Garcistânî** (kaddesallâhu sırrehu) **316 • Baba Mahmut Tûsî** (kuddise sırruhu) **317 • Ahi Ali Kutluk Şah** (kuddise sırruhu) **317 • Şeyh Hâfız Ömer Eberdihî** (kaddesallâhu sırruhu) **317 • Hâce Abdurrahman Gehvâreger** (kuddise sırruhu) **318 • Mevlânâ Fahruddin Lûristâni** (kuddise sırruhu) **320 • Şah Ali Ferâhî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **321 • Şeyh Muhammet Şah Ferâhî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **321 • Şeyh Bahauddin Ömer** (rahimehullâhu teâlâ) **322 • Mevlânâ Şemsüddin Muhammet Eset** (kaddesallâhu sırrehu) **323 • Şeyh Bahauddin Veled** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **324 • Seyyit Burhanüddin Muhakkik** (kaddesallâhu sırrehu) **325 • Mevlânâ Celaleddin Muhammet Belhi Rûmî** (kaddesallâhu sırrehu) **325 • Mevlânâ Şemsüddin Muhammet b. Ali b. Melik-dâd Tebrizî** (kuddise sırruhu) **329 • Şeyh Selahuddin b. Feridun el-Konyevî Marûf bi-Zerkûb** (kaddesallahu sırrehu) **331 • Şeyh Hüsamüddin Hasan b. Muhammet b. Hüseyin b. Ahî Türk** (kuddise sırruhu) **332 • Sultan Veled** (kaddesallâhu sırrehu) **333 • Şeyh Şihabuddin Suhreverdî** (kaddesallâhu sırrehu) **335 • Şeyh Necibüddin Ali b. Burguş Şirazî** (kaddesallâhu sırrehu) **336 • Zahirüddin Abdurrahman b. Ali b. Burguş** (kuddise sırruhu) **337 • Şeyh Muhammed Yemenî** (kaddesallâhu teâlâ ruhahu) **338 • Şeyh İbrahim Meczûp** (kaddesallâhu sırrehu) **339 • Şeyh Cemalüddin Lûr** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **339 • Şeyh Şemsüddin Safî** (rahimehullahu teâlâ) **339 • Şeyh Nuruddin Abdussamet Natanzî** (kaddesallâhu sırrehu) **340 • Şeyh İzzüddin Mahmut Kâşî** (rahimehullâhu teâlâ) **340 • Şeyh Kemaluddin Abdurrezzak Kâşî** (rahimehullâhu teâlâ) **341 • Şeyh Nurüddin Abdurrahman Mısrî** (kuddise sırruhu) **341 • Şeyh Zeynüddin Ebû Bekr Havâfî** (kuddise sırruhu) **342 • Emir Kıvamuddin Sincânî** (rahimehullâhu teâlâ) **343 • Hâce Şemsüddin Muhammed Kûsevî Câmî** (kuddise sırruhu) **344 • Mevlânâ Zeynüddin Ebû Bekr Tâyibâdî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **345 • Mevlânâ Celaleddin Mahmut Zâhit Murgâbî** (kuddise sırruhu) **346 • Mevlânâ Celaleddin Ebû Yezit Pûrânî** (kuddise sırruhu) **347 • Mevlânâ Zahirüddin Halvetî** (kaddesallâhu sırrehu) **348 • Şeyh Bahauddin Zekeriyya Mûltânî** (kuddise sırruhu) **348 • Şeyh Nizamüddin Dihlevi Hâlidî mâruf Şeyh Nizamuddin Evliyâ** (kuddise sırruhu) **349 • Şeyh Ferit Şekker-genc** (kuddise sırruhu) **350 • Mevlânâ Fahruddin Zâhit** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **351 • Alaeddin Kirmânî** (kaddesallâhu sırrehu) **352 • Hâce İmad Halaç** (revvahâllahu ruhahu) **352 • Hâce Mahmut Mûy-dûz** (rahimehullahu teâlâ) **353 • Emir Âlim Delvâlicî** (rahimehullahu teâlâ) **353 • Kadı Şerefüddin Büheyrâ** (rahimehullahu teâlâ) **354 • Kadı Safiyyüddin Büheyrâ** (rahimehullahu teâlâ) **354 • Emir Şerefüddin Eşref** (kuddise sırruhu) **355 • Kadı Reis** (rahimehullahu teâlâ) **355 • Mevlânâ Raziyyüddin Nebî** (kuddise sırruhu) **355 • Mevlânâ Mecdüddin Hacı** (kuddise sırruhu) **355 • Hâce Râhat** (kaddesallâhu ru-

hahu) **356 • Mevlânâ Reşidüddin Na'zî** (Kuddise sırruhu) **356 • Hâce Ebû Bekr Câm** (kuddise sırruhu) **356 • Şeyh Ziyauddin Rûmî** (kaddesallâhu ruhahu) **357** • 543. **Şeyh Necibüddin Mütevekkil** (kaddesallâhu sırrehu) **357 • Kırk Abdal** (kaddesallâhu ervahehum) **358 • Mevlânâ Kerimüddin Mev'idî** (kuddise sırruhu) **358 • Şeyh Muhyiddin Ali Çiştî** (kaddesallâhu sırrehu) **358 • Derviş Beşir** (kuddise sırruhu) **359 • Mevlânâ Sarrâc Hafız** (rahimehullâhu teâlâ) **359 • Seyyit Cemal Surh** (aleyhi'r-rahmetü) **359 • Hacı Kerimüddin Nîm-gûr** (kuddise sırruhu) **360 • Mevlânâ Hüsamüddin Galbek** (kaddesallâhu sırrehu) **360 • Mir Büzürg ve Mir Hord Marûf bi-Sâdât Nûhka** (kuddise sırruhuma) **360 • Mevlânâ Kemalüddin Zâhid** (kuddise sırruhu) **361 • Şeyh Reşn Evliyâ** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **361 • Şeyh Mahmut Bihârî** (rahimehullâhu teâlâ) **362 • Şeyh Ebû Bekr Tûsî ve Şeyh Melikyâr Perrân** (kuddise sırruhu) **362 • Mevlânâ Nizamuddin Kelâmî** (kaddesallâhu sırrehu) **363 • Şeyh Mücir** (rahmetullahu aleyhi) **363 • Şeyh Kutbuddin Bahtiyâr Kâkî** (kaddesallâhu sırrehu) **363 • Kadı Hamidüddin Nâgûrî** (kaddesallâhu sırrehu) **364 • Melik Nasirüddin Mahmut** (kaddesallâhu rûhehu) **365 • Şeyh Şâdî** (kaddesallâhu ruhahu) **366 • Şeyh Ebû Abdullah Savma'î** (kaddesallâhu ruhahu) **366 • Şeyh Muhyiddin Abdulkadir Cîlî** (kuddise sırruhu) **366 • Şeyh Hammât Debbâs** (rahimehullâhu teâlâ) **368 • Şeyh Sadaka Bağdâdî** (kaddesallâhu sırrehu) **369 • Şeyh Seyfüddin Abdulvahhâp** (rahimehullâhu teâlâ) **370 • Şeyh Ebû Muhammet Abdurrahman Tafsûncî** (rahimehullahu teâlâ) **371 • Şeyh Ebû Amr Sarîfînî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **371 • Şeyh Beka b. Batû** (rahimehullahu teâlâ) **373 • Kazîbü'l-bân Mavsılî** (kaddesallâhu sırrehu) **373 • Muhammedü'l-Evânî ki İbnü'l-Kâyid olarak tanınır** (kuddise sırruhu) **374 • Ebû Su'ûd b. Şiblî** (rahimehullahu teâlâ) **374 • Şeyh Ebû Medyen Mağribî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **375 • Ebû'l-Abbas b. Arif Sanhâcî Endelusî** (rahimehullahu teâlâ) **377 • Ebû'r-Rebi Kefîf Mâlikî** (rahimehullâhu teâlâ) **378 • Adiyy b. Müsâfir Şâmî Sümme'l-Hakkârî** (kuddise sırruhu) **378 • Şeyh Ahmet b. Ebû'l-Hasan Râ'î** (kuddise sırruhu) **379 • Hayat b. Kays Harrânî** (rahimehullâhu teâlâ) **379 • Şeyh Câ-gîr** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **380 • Şeyh Ebû Abdullah Muhammet b. İbrahim Kureşî Hâşimî** (kuddise sırruhu) **380 • Ebû'l-Hasan Ali b. Hamit Sa'idî** (kuddise sırruhu) **381 • Ebû İshak b. Zarif** (kuddise sırruhu) **381 • İbnü'l-Fâriz Hamevî Mısrî** (kuddise sırruhu) **382 • İbrahim b. Mi'sâr Ca'berî** (kuddise sırruhu) **384 • Şeyh Muhyiddin Muhammet b. Ali b. Arabî** (kuddise sırruhu) **384 • Şeyh Sadruddin Muhammet b. İshak Konyevî** (kaddesallâhu ruhahu) **386 • Şeyh Müeyyediddin Cendî** (kuddise sırruhu) **387 • Şeyh Saidüddin Fergânî** (rahimehullâhu teâlâ) **387 • Şeyh Musa Sidrânî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **389 • Şeyh İsa Hattâr Yemenî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **390 • Şeyh Ebû'l-Gays Cemil Yemenî** (kuddise sırruhu) **390 • Şeyh Ebû'l-Hasan Mağribî Şâzilî** (kaddesallâhu sırrehu) **392 • Şeyh Yasin Mağribî Haccâmu'l-Esvet** (kaddesallâhu sırrehu) **392 • Şeyh Ebû'l-Abbas Mursî** (kaddesallâhu ruhahu) **393 • Şeyh Sa'd Haddât ve onun müridi Şeyh Cevher** (rahimehullahu) **394 • Ahmet b. Ca'd ve Şeyh Sa'it** (künyesi Ebû İsa'dır) (kuddise sırruhu) **394 • Şeyh Abdullah İsfahanî** (kuddise sırruhu) **395 • Hâce Kutbuddin Yahya Nîşâbûrî** (kuddise sırruhu) **397 • Mir Gıyâs** (kaddesallâhu ruhahu) **397 • Ebû Muhammet Abdullah Mercânî Mağribî** (kuddise sırruhu) **398 • Ebû Abdullah Ma'rûf bi-İbni'l-Matarrif Endelusî** (kuddise sırruhu) **399 • Şeyh Süleyman Türkmen Müvelleh** (kaddesallâhu sırrehu) **399 • Şeyh Ali Kürdî** (kaddesallâhu teâlâ ruhahu) **400 • Şeyh Müferrih** (rahimehullâhu teâlâ) **401 • Şeyh Ebû'l-Abbas Demenhûrî** (kuddise sırruhu) **401 • Şeyh Reyhan** (kaddesallâhu sırrehu) **402 • Şeyh Alaeddin Harezmî** (kaddesallâhu

sırrehu) **403 • İmam Abdullah Yâfiî Yemenî** (kuddise sırruhu) **404 • Şeyh Şihabuddin Sühreverdî Maktûl** (kaddesallâhu ruhahu) **405 • Hâce Ahmet Yesevî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **405 • Kutbuddin Haydar** (kaddesallâhu sırrehu) **406 • Hakîm Ata** (rahimehullahu teâlâ) **406 • İsmail Ata** (aleyhi'r-rahmetü) **407 • İshak Ata** (aleyhi'r-rahmetü) **407 • Hâce Bahauddin** (aleyhi'r-rahmetü) **407 • Hâce Bâyezît** (aleyhi'r-rahmetü) **407 • Hâcem Halil** (arhimehullahu teâlâ) **408 • Korkut Ata** (aleyhi'r-rahmetü) **408 • Ali Ata** (aleyhi'r-rahmetü) **408 • Kılıç Ata** (aleyhi'r-rahmetü) **408 • Sadr Ata** (rahimehullahu teâlâ) **408 • Hubbî Hâce** (aleyhi'r-rahmetü) **408 • Yiğit Ahmet** (aleyhi'r-rahmetü) **408 • Kök Şeyh** (aleyhi'r-rahmetü) **409 • Timürçi Ata** (rahimehullahü) **409 • Zehhât Han** (rahimehullahu) **409 • Şeyh Ebu'l-Hasan Işkî** (kuddise sırruhu) **409 • Mahmut Şeyh-zade** (kaddesallâhu sırrehu) **409 • Huday Kulı Şeyh** (kaddesallâhu sırrehu) **410 • Muhammet Şeyh** (rahimehullahu teâlâ) **410 • İlyas Şeyh** (rahimehullâhu teâlâ) **410 • Şeyhzade Ebû'l-Hasan** (kuddise sırruhu) **410 • Şeyh Muhammet Sofî** (kaddesallâhu sırrehu) **411 • Ebû Musa Şeyh** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **411 • Şeyh Sultan Sofî** (kuddise sırruhu) **411 • Kişlig Ata** (aleyhi'r-rahmetü) **411 • Ömer Ata** (rahimehullahu teâlâ) **411 • Seyyit Ata** (aleyhi'r-rahmeti) **412 • Bâb-ı mâ Hüseyn** (aleyhi'r-rahmetü) **412 • Zengî Ata** (aleyhi'r-rahmetü) **412 • Hasan Şeyh** (aleyhi'r-rahmetü) **412 • Yusuf Şeyh** (aleyhi'r-rahmetü) **412 • Hacı Şeyh** (aleyhi'r-rahmetü) **412 • Edip Ahmet** (rahimehullahu teâlâ) **413 • Mevlânâ Kelân Ziyaretgâhî** (kuddise sırruhu) **414 • Mevlânâ Nizamüddin Ahmet** (kuddise sırruhu) **414 • Baba Süngü** (kaddesallâhu sırrehu) **414 • Şeyh Ebû Mansur Maturîdî** (kuddise sırruhu) **415 • Şeyh Burhanuddin Sâgarçî** (kuddise sırruhu) **415 • Seyyit Nimetullah** (kaddesallâhu sırrehu) **416 • Şeyh Cemâl Nûkânî** (kuddise sırruhu) **416 • Şeyh Abdullah Bernişâbâdî** (kuddise sırruhu) **416 • Şeyh Reşît Bîdvâzî** (kuddise sırruhu) **417 • Şeyh Şâh Bîdvâzî** (kuddise sırruhu) **417 • Şeyh San'ân** (kaddesallâhu ruhahu) **417 • Mir Kârîz** (rahimehullâhu teâlâ) **417 • Şeyh Şâh Ziyaretgâhî** (kaddesallâhu sırrehu) **418 • Mevlânâ Muhammet Tebâdegânî** (kuddise sırruhu) **419 • Hâce Abdulazîz Câmî** (kaddesallâhu sırrehu) **420 • Mevlânâ Alaeddin** (kuddise sırruhu) **421 • Mevlânâ Ebû'l-Hayr** (kuddise sırruhu) **421 • Mevlânâ Şihabuddin** (kuddise sırruhu) **421 • Mevlânâ Hacı** (rahimehullahu teâlâ) **421 • Mevlânâ Saduddin** (rahimehullahu teâlâ) **422 • Mevlânâ Muhyî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **422 • Mukrî Mahmut** (kaddesallâhu sırrehu) **423 • Mevlânâ Vecihüddin** (rahimehullâhu teâlâ) **423 • Mevlânâ Muhammet Emin** (rahimehullâhu teâlâ) **423 • Derviş Muhammet Bihre** (rahimehullâhu teâlâ) **424 • Derviş Mansûr** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **424 • Derviş Hasan Şehr-âşûb** (kuddise sırruhu) **424 • Derviş Muhammet Gâzürgâhî** (kuddise sırruhu) **425 • Mevlânâ Muhammet Horasânî** (aleyhi'r-rahmetü) **425 • Derviş Seyyit Hasan** (kuddise sırruhu) **425 • Hâce Evhad Müstevfî** (kuddise sırruhu) **426 • Baba Ali Hoş-merdân** (rahimehullâhu teâlâ) **426 • Şeyh Nuruddin Muhammet** (kuddise sırruhu) **427 • Mir Haydar Fahr-bâyî** (kuddise sırruhu) **427 • Mevlânâ Muhammet Arap** (kuddise sırruhu) **427 • Şeyh Sadullah Zengûle** (rahimehullâhi aleyhi) **427 • Şeyh Sadruddin Revvâsî** (aleyhirrahmetü) **427 • Mevlânâ Mir Zeyn** (kuddise sırruhu) **428 • Hâce Müeyyed Mehine** (kaddesallâhu sırrehu) **428 • Hâce Rüknüddin Mehine** (kuddise sırruhu) **428 • Mevlânâ Tacüddin Ahmet Şîcenî** (kuddise sırruhu) **429 • Mevlânâ Muhammet Çâhû** (rahimehullahu teâlâ) **429 • Hâce Mahmut Ferenhâdî** (rahimehullahu) **429 • Derviş Behlül** (aleyhi'r-rahmetü) **430 • Hâce Pir Ahmet Nakkâş** (kuddise sırruhu) **430 • Şeyh Yahya** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **430 • Mevlânâ Şemsüddin Ma'dâbâdî** (kuddise sırruhu) **431 • Mir Müflisî** (kaddesallâhu sırrehu) **431 • Baba Hâkî** (kuddise sırruhu) **431 • aba Hasan Kandehârî** (kuddise sırruhu) **432 •**

Baba Kökî (kaddesallâhu sırrehu) **432 • Baba Ali Mest Nesâyî** (kaddesallâhu sırrehu) **432 • Baba Hoş Kildi** (kaddesallâhu ruhahu) **433 • Seyyit Muhammet Medenî** (kaddesallâhu ruhahu) **433 • Baba Behlül** (kaddesallâhu sırrehu) **434 • Baba Ali Pây Hisârî** (kaddesallâhu sırrehu) **434 • Baba Tilençi** (kaddesallâhu ruhahu) **434 • Baba Pîrî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **435 • Baba Hasan Türk** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **435 • Baba Celîl** (kaddsallahu teâlâ sırrehu) **436 • Baba Şihâp** (kaddesallâhu ruhahu) **436 • Baba Sarıg Pulat** (kaddesallâhu sırrehu) **436 • Şeyh İlyas** (aleyhi'r-rahmetü) **437 • Mevlânâ Mir İmam** (kuddise sırruhu) **437 • Mevlânâ Şerefüddin Yezdî** (kaddesallâhu sırrehu) **437 • Mevlânâ Hümamüddin Kelebâdî** (kuddise sırruhu) **438 • Şeyh Evhaduddin Hamit Kirmânî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **438 • Mir Seyyit Kasım Tebrizî** (kaddesallâhu sırrehu) **439 • Hakîm Senâyî Gaznevî** (rahimehullahu teâlâ) **441 • Şeyh Feridüddin Attâr Nişaburî** (kaddesallâhu sırrehu) **442 • Şeyh Şerefüddin Muslih b. Abdullah Sa'dî Şirâzî** (kuddise sırruhu) **444 • Şeyh Fahruddin İbrahim Müştehir Irakî** (kuddise sırruhu) **445 • Emir Hüseynî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **447 • Şeyh Mahmut Çebüşterî** (kaddsallahu teâlâ sırrehu) **448 • Şeyh Evhadüddin** (kuddise sırruhu) **449 • Efdalüddin Bedîl Hakâyık Hakanî** (kuddise sırruhu) **449 • Şeyh Nizamî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **450 • Hüsrev Dihlevî** (kaddesallâhu teâlâ ruhahu) **451 • Hasan Dehlevî** (kaddesallâhu teâlâ sırrehu) **452 • Şeyh Kemâl Hocendî** (kaddesallâhu ruhahu) **453 • Mevlânâ Muhammet Şîrîn meşhûr be-Mağribî** (kaddesallâhu sırrehu) **454 • Seyyit Nâsır Hüsrev** (kaddesallâhu sırrehu) **455 • Şeyh Âzerî** (kaddesallâhu ruhahu) **455 • Mevlânâ Lütfi** (rahimehullahu teâlâ) **455 • Mevlânâ Mukîmî** (aleyhirrahmetü) **456 • Mevlânâ Eşref** (kaddesallâhu sırrehu) **456 • Seyyit Nesîmî** (kaddesallâhu ruhahu) **456 • Şeyh İmaduddin Fakîh** (kaddesallâhu teâlâ ruhahu) **457 • Şemsüddin Muhammet Hâfız Şirâzî** (kaddesallâhu sırrehu) **458 • Şeyhülislam Mahdûmî Nuruddîn Abdurrahman Câmî** (kaddesallâhu ruhahu) **458 • Erkeklerin Derecesini Elde Eden Arif Kadınlar 460 • Rabi'a Adeviyye** (rahimehumullâhu) **460 • Lübâbetü'l-Müte'abbide** (rahimehullâhu) **461 • Meryemü'l-Basrıyye** (rahimehullâhu) **461 • Reyhâne Vâlihe** (rahimehullahu teâlâ) **461 • Muâze Adeviyye** (rahimehumallahu) **462 • Afîre Âbide** (rahimehumullâhu teâlâ) **462 • Şavâne** (rahimehumullâhu teâlâ) **462 • Kürdiyye** (rahimehumullâhu teâlâ) **463 • Hafse binti Sîrîn** (rahimehumullâhu teâlâ) **463 • Râbia Şâmiyye** (rahimehumullâhu teâlâ) **463 • Halime Dımışkıyye** (rahimehumullahu teâlâ) **464 • Ümmi Hassan** (rahimehumullahu teâlâ) **464 • Fatıme Nişâburiyye** (rahimehumullâhu teâlâ) **465 • Zeytûne** (rahimehumullâhu teâlâ) **465 • Fatıma Berdeiyye** (rahimehumullâhu teâlâ) **466 • Ümmi Ali zevcehu Ahmat Hazrûye** (rahimehumullâhu) **466 • Ümmi Muhammet vâlidehu Şeyh Ebû Abdullah Hafîf** (rahimehumullâhu teâlâ) **466 • Fatıma binti Eba Bekr Kettânî** (rahimehumullâhu teâlâ) **467 • Fizze** (rahimehumullâhu teâlâ) **467 • Tilmizetün Serî Sakatî** (rahimehumullâhu teâlâ) **467 • Tuhfe** (rahimehumullâhu teâlâ) **468 • Ümmi Muhammet** (rahimehumullâhu teâlâ) **468 • Bîbîk Merviyye** (rahimehumullahu teâlâ) **468 • Ka'b Kızı** (rahimehumullâhu teâlâ) **468 • Fatıma binti'l-Müsennâ** (rahimehumullahu teâlâ) **469 • Câriye Sevdâ** (rahimehumullâhu teâlâ) **470 • İmre'etün Mechûle** (rahimehumullâhu teâlâ) **470 • Câriye Mechûle** (rahimehumullâhu teâlâ) **471 • İmre'etün Mısrıyye** (rahimehumullâhu teâlâ) **471 •** İmre'etün Mısrıyye Uhrâ (rahimehumullâhu teâlâ) **472 • İmre'etün Hârezmiyye** (rahimehumullâhu teâlâ) **472 • Câriye Habeşiyye** (rahimehumullâhu teâlâ) **472 • İmre'etün İsfahâniyye** (rahimahumullâhu teâlâ) **473 • İmre'etün Fârisiyye** (rahimehumullâhu teâlâ) **473 • Penbeçe Müneccime** (rahimehumullâhu teâlâ) **474**

DİZİN **477**

Bizlere sandıklarda saklanan değil, göklerde dalgalanan bir bayrak bırakan büyük dayım Gazi Mustafa Çavuş ile yiğit silah arkadaşlarının aziz hatıralarına...

SÖZ BAŞI

Ali Şir Nevâyî, yazdığı yirmi dokuz eseri, devlet görevleri sırasında halka karşı tutumu ve hizmetleri, toplumun gelişmesi için hayatı boyunca sürdürdüğü eğitim faaliyetleri, değişik bilim ve sanat alanlarında yetiştirdiği pek çok insan ve sayıları yüzlerle ifade edilen hayır kurumları, biri tıp alanında olmak üzere kurduğu medreseler ile insanlığa ve Türk kültürüyle uygarlığına son derece değerli hizmetleri olmuş, kalıcı eserler bırakmış, varlığını ve etkisini bugün de sürdüren bir büyük kişiliktir.

Bu belirtilen nitelikleriyle bütün Türkler için övünç kaynağı olan Ali Şir Nevâyî'nin önemli eserlerinden biri de genel olarak tasavvuf tarihi, özellikle de Türk tasavvufu için son derece değerli bir kaynak niteliği taşıyan *Nesâyimü'l-Mahabbe min* Şemayimü'l-Fütüvve adlı tabakat kitabıdır. Nevâyî'nin yakın dostu ve bağlı olduğu Nakşıbendî tarikatının şeyhi Molla Abdurrahman Camî'nin *Nefehâtü'l-Üns min Hadaratü'l-Kuds* adlı Farsça eserinin Doğu Türkçesine, bir diğer adıyla Çağatay Türkçesine çevirisi olan eserde yedi yüz yetmiş madde başı altında, bazı maddelerde iki kişi olmak üzere yedi yüz yetmiş dokuz kişi hakkında bilgi verilir, kırk abdal başlığında da kırk kişilik bir topluluktan söz edilir.

Molla Camî'nin eseri, Lami Çelebi tarafından 1521 yılında *Fütûhu'l-Mücahidîn li-Tervîhi Kulûbi'l-Müşahidîn* adıyla Anadolu Oğuz Türkçesine de çevrilmiştir, ancak bu eser de *Nefehâtü'l-Üns* olarak bilinir. Eserde verilen bilgilere göre Molla Camî, *Nefehâtü'l-Üns*'ü Nevâyî'nin istemesi ve yardımlarıyla yazmıştır. Bu durum eserin giriş kısmında Camî tarafından da belirtilir. Nevâyî, Camî'nin 1476 yılında tamamladığı bu eseri baştan beri Türkçeye çevirmeyi düşündüğünü, ancak bir türlü bu büyük işe başlama fırsatı bulamadığını, eserin yazılmasından ancak yirmi yıl sonra 1495 yılında eseri Türkçeye çevirebildiğini ifade eder.

Nevâyî eseri Türkçeye çevirmesinin sebebi olarak Türkçe yazılmış böyle bir eserin olmadığını, Arapça ya da Farsça bilmeyen Türklerin eserdeki bilgilerden yararlanma imkânı bulamadıklarını, buradaki bilgileri edinmeleri ve tasavvuf konusuna ilgi duyanların konu hakkında bilgi sahibi olmaları gerekliliğini gösterir. Yani Nevâyî bu eseri Arapça ve Farsça bilmeyen, ancak tasavvuf konusu-

na ilgi duyan Türklerin ihtiyacını karşılamak üzere çevirmiş ve eserde bulunmayan bazı bölümleri de ekleyerek eseri tamam duruma getirmiştir. Başka eserlerinde de Türklerde bilim, sanat ve kültür bakımından gördüğü eksikleri tamamlamak için bu eserleri yazma gereği duyduğunu belirtir. Bu, onun milletine karşı hissettiği sorumluluk duygusunun ifadesidir ve o yüzyıla göre son derece ileri olarak değerlendirilebilecek olan bu tavır, Nevâyî'nin çok belirgin bir vasfı olarak karşımıza çıkar.

Nevâyî, yazılması sırasında katkıda bulunduğu şeyhinin eserini olduğu gibi çevirmemiş, ona birtakım eklemeler yapmış ve *Nefehâtü'l-Üns*'te eksik olan Türkistan şeyhleriyle Hint şeyhlerini, ayrıca Camî'nin kitabına dâhil etmediği yaşadıkları zamanın mutasavvıflarını da kitabına almış, onlar hakkında da gerekli bilgileri vermiştir. Özellikle Hoca Ahmet Yesevi silsilesi ile ilgili verilen bilgiler Türk tasavvufu için son derece değerlidir. Nevâyî'nin şeyhlerin içine Korkut Ata'yı da dâhil etmesi, konuya nasıl yaklaştığını gösterdiği gibi ayrıca nasıl bir birikime sahip olduğunu da ortaya koyar.

Nevâyî eserdeki bazı yerleri çıkardığını da şöyle belirtir: "O kitapta bulunan, ancak bu zamanda yaşayanlar için gerekli olmayan bilgileri sözü uzatma endişesinden dolayı bu kitaba almadım ve bu çeviriden eksik ettim."

Türkçe yazılmış ilk tabakat kitabı diyebileceğimiz *Nesâyimü'l-Mahabbe*, on beşinci yüzyıl sonlarına kadar Türkistan, Maveraünnehir, Horasan ve Hindistan'ın hem genel olarak kültür hayatı, hem de din ve tasavvuf hayatıyla ilgili bilgi alabileceğimiz değerli bir başvuru eseri niteliği taşır. Eser, Kemal Eraslan tarafından doktora tezi olarak çalışılmış, bu çalışmanın metin bölümü 1979 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi yayını olarak basılmıştı. Doğu Türkçesiyle bilimlik yayını yapılan eser, bugüne kadar Türkiye Türkçesine aktarılmadı. Elinizdeki çalışma hazırlanırken Kemal Eraslan yayını esas alındı, ancak hem Özbekistan'da yayımlanan nüsha, hem de Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Bölümü 4056 numara ile kayıtlı olan Külliyat nüshasında yer alan yazmadan yararlanıldı. Eserde bulunan Arapça ve Farsça ibareler, Özbekistan yayımında Özbek Türkçesine aktarılmıştı, bu metinler Özbek Türkçesi çevirilerinden Türkiye Türkçesine aktarıldı ve bunların bazıları da *Nefehâtü'l-Üns*'ün Lami Çelebi tercümesiyle karşılaştırıldı. Eserde geçen ayet-i kerimelerin mealleri Elmalılı mealinden alındı.

Eserin aktarılmasında Farsça cümle yapılarının Türkçe cümle yapısı üzerindeki ağır etkisinden dolayı birtakım zorluklarla karşılaşıldı ve böyle durumlarda anlamı kaybetmemeye çalışılarak serbest aktarma yoluna gidildi. Bu tür yapıların çözümlenmesinde Prof. Dr. Ozan Yımaz ve Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Türkmen'in büyük destekleri oldu her ikisine de teşekkür borçluyum. Aktarma tamamlandıktan sonra farklı gözlerle değerlendirilmesi gereğinden dolayı değerli dostlarım Prof. Dr. Ömür Ceylan ve Dr. Öğr. Üyesi Cevdet Şanlı'dan ortaya çıkan metni okumaları rica edildi ve sağ olsunlar geri çevirmeyip bu uzunca metni okuma külfetine katlandılar ve her birinin birtakım düzeltme önerileri oldu. Ortaya eksiksiz bir çalışma çıkması için desteklerini esirgemeyen bu değerli dostlara da teşekkür borçluyum. Hiçbir çalışmamız mükemmellik iddiasında değildir, bütün çabalarımıza karşın bazı yanlışlar ve eksikler yine olacak ve bunların bütün sorumluluğu doğal olarak şahsımıza aittir.

Hiçbir bilimlik çalışma tek kişinin eseri olarak ortaya çıkamaz, bir kişinin adıyla yayımlanan bu çalışmalarda adlarının anılma imkânı olmayan pek çok kişinin katkısı vardır, bu durum istisnasız her çalışma için söz konusudur. Bu çalışmada da bu belirtilenler fazlasıyla oldu.

Çabamız, millete ve üzerimizde hakkı ve emeği olan hocalarımızla aile büyüklerimize borçlarımızı ödeme, çocuklarımıza ve gelecek kuşaklara karşı olan sorumluluğumuzu yerine getirme çabasıdır. Türk kültür ve uygarlığına bir nebzecik katkıda bulunabilirsek ne mutlu. Takdir, gayreti izlermiş, gayret bizden takdir ve yardım Tanrı'dan...

GİRİŞ

Nevâyî'nin Hayatı ve Ailesi

Nevâyî (Emir Nizamettin Ali Şir); 9 Şubat 1441 yılında Emir Timur'un oğlu ve zamanın sultanı Şahruh'un başkenti Herat'ta doğdu ve yaşadığı altmış yıl içinde yaptıkları ve yazdıklarıyla bütün Türklüğün büyük düşünürü, şairi ve devlet adamı payesini kazanan bu büyük kişilik, 3 Ocak 1501 yılında bugün Afganistan'ın kuzeyinde, bir başka deyişle Güney Türkistan'da bulunan, dostu ve sultanı Hüseyin Baykara'nın başkenti Herat'ta hayata veda etti.

Devir kaynaklarının verdiği bilgilere göre Ali Şir henüz küçük bir çocukken dilinden oldukça şaşırtıcı ve beklenmedik sözler dökülür, işitenler hayret içinde kalırdı. O, çocukluk çağından itibaren dikkatleri üzerinde toplamış ve saray çevresinin de sevgisini kazanmıştı.

Timurlu devletinde Emir Timur'un 1405 yılında ölmesinden sonra şehzadeler arasında taht kavgaları olmuş ve birkaç yıl süren mücadelelerin sonunda Şahruh, babasının tahtına oturmuştu. Şahruh, Emir Timur'un başkenti olan Semerkant'ı oğlu Uluğ Bey'e bırakıp kendisine başkent olarak Horasan'ın merkezi Herat'ı seçti. Bu durum, zaten önemli bir merkez olan şehrin her yönüyle gelişmesini, eğitim ve bilim merkezi olmasını sağladı.

Şahruh'un 12 Mart 1447 yılında ölmesi üzerine Timurlu şehzadeler arasında kanlı taht kavgaları yeniden baş gösterdi ve bu durum doğal olarak bütün halkı, bu arada Ali Şir'in ailesini de etkiledi. Babası Kiçkine Bahadır, 1447 yılında yani Şahruh'un öldüğü yıl, Ali Şir altı yaşındayken ailesiyle birlikte Herat'ı terk etmek zorunda kaldı.

1452 yılında Şahruh'un torunu Ebulkasım Babür'ün Horasan tahtını ele geçirmesinin ardından Kiçkine Bahadır ailesiyle birlikte Herat'a döndü. 1457 yılından sonra Kiçkine Bahadır hakkında bilgiye rastlanmaz, dolayısıyla Nevâyî'nin babasının bu yıl içinde öldüğü anlaşılıyor.

Ebulkasım Babür, Ali Şir'i korumasına alıp yetişmesine özel bir önem verdi, Timurlu şehzadeler arasındaki ölümcül taht kavgaları olurken o, Timur'un oğlu Ömer Şeyh Mirza soyundan gelen Hüseyin Baykara'yı da himayesine alıp korudu. Baykara ile Nevâyî'nin

hayatları boyunca süren ve onların bütün hayatlarını etkileyen, birbirlerini "*kökeltaş*" (sütkardeş) olarak niteleyecekleri dostlukları, bu mektep arkadaşlığı dolayısıyla başlamış oldu. Birlikte şehzade eğitimiyle yetişen Baykara ve Nevâyî dostluğu, sonraki yıllarda edebiyatta da yankısını buldu.

Ali Şir'i Ebulkasım Babür'ün ve babasının ölümünden sonra Timurlu emirlerinden Seyyit Hasan Erdeşir korumasına aldı. Nevâyî bu durumu; "*Bu fakire baba yerinde idi*" diye belirtir. Daha sonra eğitimini sürdürmek düşüncesiyle Semerkant'a gitti ve orada da zamanın önemli bilginlerinden olup "İkinci Ebu Hanife" olarak anılan Hace Fazlullah Ebu'l-Leys Semerkandî'nin tekkesinde iki yıl kalıp onun öğrencisi oldu. Nevâyî aralarındaki ilişkiyi; "*Bana o kadar iltifatı vardı ki 'evlat' diye hitap ederdi,*" cümlesiyle ifade eder.

Hüseyin Baykara 1469 yılında Herat tahtını ele geçirdi ve "*sütkardeşini*" yanına davet etti. Ali Şir de olayın üzerinden bir ay bile geçmeden Herat'a gitti. Ali Şir'in bundan sonraki hayatının büyük kısmı üst düzey devlet görevleriyle ve Baykara'nın en yakınında olarak geçti. Hüseyin Baykara, devlet yönetiminde dostuna duyduğu ihtiyaçtan dolayı, onun ısrarla istediği hacca gitme iznini, yolların güvensizliği gibi gerekçeler ileri sürerek vermedi, bir defasında da verdiği izni iptal etti ve o, çok istemesine rağmen bir türlü hacca gidemedi.

Nevâyî, 1500 yılının sonlarında Esterabat seferinden dönen sultanını karşılamaya giderken kalp krizi geçirdi ve sultanı tarafından Herat'a getirildi. Hekimlerin bütün çabalarına rağmen Türklüğün bu büyük bilgesi 3 Ocak 1501 yılında hayata gözlerini yumdu ve kendi yaptırdığı Kudsiye Camisi yanında, önceden hazırlattığı türbeye defnedildi.

Ölümünden sonra sultanın, devlet erkânının, aydınların ve toplumun önde gelenlerinin tavırları, yapılan törenler, kendi çevresinde yetişen aydınlardan Gıyasettin Hondemir'in, bu büyük bilgenin hayatını anlatmak için yazdığı *Mekârimü'l-Ahlak* adlı eserde bütün ayrıntılarıyla anlatılır.

Yetiştiği Gelenek, Tarih ve Coğrafya

Türk milleti, tarihin izlenebilen zamanlarından başlayarak büyük devletler halinde ve bu büyük devletler içinde farklı kavimler ve kül-

türlerle birlikte yaşamaya alışmış bir millettir. Çok geniş sınırlara ulaşan ve imparatorluk olarak nitelenen devletler için çok halklılık ve çok kültürlülük doğal bir durumdur. Türklerin yüzyıllar boyunca pek çok halkla birlikte bir devlet çatısı altında yaşamaları, bu halklarla tanış olma ve onları yadırgamama sonucunu doğurmuş, hatta kendini devletin sahibi olarak gören Türkler diğerlerini korumayı da kendine görev olarak kabul etmişlerdir. Böyle bir kültürün ve geleneğin içine doğan Nevâyî, hem kuzeyden güneye, hem de doğudan batıya geçişin kesişme noktası denilebilecek bir coğrafyada yetişti.

Köktürklerden başlayarak izlediğimiz Türk yazı dili, bize Türklerin bilgiyle ilişkileri konusunda da fikir verir. Uygurlar devrinde görülen ve çağını aşan önemli medeni gelişme, oluşturulan büyük şehirler, tarımdaki ileri uygulamalar, toplumdaki sosyal gelişmişlik, değişik dinlerin kabul edilmesinin doğurduğu farklı bakış açıları ve hayatın hemen her alanını ilgilendiren yazma faaliyeti bütün bu ve benzeri alanlarda gelenek oluşması sonucunu doğurdu. Bu gelenek, ilk Müslüman Türk topluluklarında sürdüğü gibi Moğolları da etkileyip onları yazısı olan bir kavim durumuna yükseltti.

Bir yanda Köktürk, Uygur, Karahanlı kaynaklı Türk geleneği, diğer yanda İpek Yolu üzerinde yaşamaktan dolayı ilişkiye girilen Çin uygarlığı, Ak Hunlardan itibaren karşılaşılan Hint uygarlığı, bir yanda ise yedinci yüzyıldan başlayarak büyük gelişme gösterip çevreyi etkisi altına alan İslam uygarlığı Türkistan şehirlerini bilimin merkezi durumuna getirdi. Maveraünnehir ve Horasan'da ticaret dolayısıyla zenginleşmiş şehirler, yüzyıllar boyunca dünyanın cazibe merkezleri oldu. Cazibe merkezi olmanın tek sebebi zenginlik ve refah değildi, bölgenin bilim merkezi olması, Türkistan kentlerinin çekiciliğini artıran bir başka sebepti.

Moğol istilasıyla tökezleyen gelişmeler Timurlular çağında yeni bir ivme yakaladı ve bu dönemde Semerkant ve Herat şehirleri on dört ve on beşinci yüzyıllarda iki önemli kültür, bilim ve eğitim merkezi olarak öne çıktı. Bu dönemde Semerkant, Uluğ Bek'in hâkimi olduğu Maveraünnehr'in başkenti, Horasan'ın merkezi olan Herat ise "Büyük kağan" Şahruh'un ve dolayısıyla devletin başkenti oldu. Semerkant gibi köklü bir geçmişe sahip olan Herat, pek çok uygarlığa merkezlik etmişti. Bu şehir, Şahruh zamanında, sultanın ve eşi Gevher Şad Begüm'ün çabalarıyla son derece mamur bir şehir, bir eğitim ve kültür ocağı durumuna geldi.

Emir Timur'un ölümünden sonra Timurlu şehzadeler arasında görülen mücadele, uzun süren Şahruh Mirza hâkimiyetinden sonra yeniden başlayıp daha da can yakıcı oldu. Bu duruma Uluğ Bek ile oğlunun mücadelesi ve sonunda hem sultan, hem de büyük bir bilgin olan Uluğ Bek'in oğlu tarafından öldürülmesi acı bir örnektir. Bütün siyasi karışıklıklara rağmen Türkistan'ın bilimdeki üstünlüğü on beşinci yüzyıl sonlarına kadar sürdü, ancak siyasi istikrarsızlık ve ekonomik çöküş bilim hayatını da etkiledi ve on altıncı yüzyıldan sonra Türkistan bir daha eski görkemine bir türlü kavuşamadı. Herat ise son ve belki de en parlak dönemini Hüseyin Baykara'nın hâkim olduğu, Nevâyî'nin yaşadığı on beşinci yüzyılın ikinci yarısında gördü. Gazneliler çağında Hindistan'daki bilgi birikimi büyük bilginlerimizden Bîrûnî tarafından Türkistan'a taşınmış ve yeni bir çığır açılmıştı, on altıncı yüzyılda ise Türkistan'daki bilim, Babür Şah'ın hâkimiyetiyle birlikte Hindistan'a göçüp buradaki bilgi birikimiyle kaynaştı ve uzun süre bu kıtayı aydınlatmayı sürdürdü.

Eğitimle İlişkisi

Oldukça iyi bir eğitim alarak çağın bütün bilimlerinden haberdar olan Nevâyî, kurduğu eğitim kurumlarıyla pek çok insanın yetişmesine katkıda bulunmuş, Türk eğitim tarihinde özel yeri olan kişilerden biridir.

Kaynaklara göre onun kurduğu, hocaları ile öğrencilerin ve diğer görevlilerin bütün ihtiyaçlarını karşıladığı medreseler şunlardır:

1. İhlasiye Medresesi: Herat'ta İncil ırmağı kıyısında kurulmuş, alanında yüksek derecede bilimlere sahip dört müderrisin görev yaptığı ve müderrislerle öğrencilerin bütün masraflarının nasıl karşılanacağı vakıf senediyle belirlenmiş devrin en önemli bilim merkezidir. Bu medresenin müderrisleri: Emir Burhanettin Ataullah Nişaburî, Kadı İhtiyariddin Hasan Türbetî, Emir Murtaz, Mevlana Muhammet Nizamî.

2. Halasiye Hankâhı: İhlasiye medresesinin karşısında kurulmuştur. Burada büyük bilginlerden üçü ders vermekle meşgul oldu. Bunlar: Emir Cemalettin Ataullah Asilî, Emir Sadrettin İbrahim Meşhedî, Hoca İmadettin Abdulaziz Ebherî.

3. Şifaiye Medresesi: Tıp medresesidir. İhlasiye medresesinin batı yönünde kurulmuştur. Mevlana Celalettin bu medresede tıp bilimleri dersleri vermiştir.

4. Nizamiye Medresesi: Herat'ın iç kısmında kurulmuştur. Emir Burhanettin ve Mevlana Kerimettin bu medresede ders vermiştir.

5. Hüsreviye Medresesi: Merv şehrinde kurulmuştur.

Bu medreseler ve buralarda eğitim görenler hakkında Hondemir yukarıda adı geçen eserinde şunları yazar: "Dünya'nın çeşitli ülkelerinde ve köşelerinde binlerce öğrenci gelip kısa süre içinde bu medreselerde bilgi seviyelerini yükseltmeye muvaffak oldu, bu bilim yuvaları için dua edip övgülerde bulunarak dönüp yurtlarına gittiler. Bunlar içinden pek çoğu da şu anda Herat'ta müderris olarak görev yapma şerefine erişmiş durumdadır."

Eserleri

Henüz çocuk denilecek yaşlarda iken yazmaya başlayan Nevâyî, altmış yıllık ömründe ikisi Farsça olmak üzere nazım ve nesir yirmi dokuz eser yazdı. Mütefekkir bir şair ve bilgin olan Nevâyî kendi çağına kadar olan bütün dinî, felsefî ve tasavvufî birikimi oldukça iyi kavramış, Türkçe ve Farsça edebiyatın en yüksek örneklerini kendine kılavuz olarak seçmiş, onlara hassas biçimde karşılık vermeyi başarmıştır. Onlardan ve yaşadığı çağın önde gelen bilgin ve sanatçılarından edindiği birikimle özgün bir tefekkür, bilim ve sanat ortamı oluşturan Nevâyî, bütün bu eserleriyle çağını aşıp yüzyılları etkileyebilmiş bir kişiliktir. Onun mesnevi, gazel, kıta, rubai vb. şiirlerinde karşılaşılan bilime, edebiyata, dine ve felsefeye dair tefekkür zenginliği ve derinliği dolayısıyla şiirlerinin anlaşılabilmesi, oldukça derin bir bilgi birikimi ve irfan zenginliği gerektirir.

Manzum Eserleri

Ali Şir Nevâyî yazdığı bütün Türkçe şiirleri dört divanda topladı ve bunları insan hayatının dönemleriyle adlandırdı. Türkçe divanları yanında Fânî mahlasıyla Farsça yazmış olduğu şiirlerini de ayrı bir divanda topladı.

Divanları (Haza'inü'l-Meanî- Anlamlar Hazinesi)

Molla Camî, Ali Şir Nevâyî'nin arzusuyla divanları için bir fihrist yazıp her divanına ayrı bir ad verir, daha sonra Camî, onun da aynı şeyi yapmasını ister. Nevâyî de bu isteği yerine getirip şiirlerini yazılış zamanlarına göre sınıflandırır ve divanlarını şöyle adlandırır.

1. *Garaibu's-Sıgar*; çocukluk çağlarında yazdığı şiirleri bu divanda topladı.

2. *Nevadirü'ş-Şebab*; gençlik çağında yazdığı şiirleri içeren divanıdır.

3. *Bedayiü'l-Vasat*; orta yaş şiirlerinin bir araya getirildiği divandır.

4. *Fevayidü'l-Kiber*; yaşlılığında yazdığı şiirlerini de bu divanda topladı.

5. *Farsça Divan*

Hamse

Klasik edebiyatta beş mesneviden oluşan toplama hamse denir. Fars edebiyatında hamse yazan ilk kişi Nizamî Gencevî, bir başka hamse yazarı ise Emir Hüsrev Dehlevî'dir. Nizamî de, Dehlevî de Türk olmalarına rağmen eserlerini Farsça yazdılar, ancak bu iki büyük şairi üstat olarak kabul eden Nevâyî, Türkçe yazdı ve Türk Edebiyatı'nda hamse sahibi ilk şair oldu. Nevâyî Hamse'sindeki mesnevilere şu adları verdi:

1. *Hayretü'l-Ebrâr*
2. *Ferhad ü Şirin*
3. *Leyla vü Mecnûn*
4. *Seb'a-i Seyyâre*
5. *Sedd-i* İskenderî

Tezkireleri

1.*Mecâlisü'n-Nefâyis;* Türk Edebiyatı'nın ilk şairler tezkiresi olan bu eser, edebiyatımızda sonraki zamanlarda yazılan tezkireler için örnek oldu. Tezkire sekiz bölümden (meclisten) oluşur.

2.*Nesâyimü'l-Mahabbe min* Şemâyimü'l-Fütüvve; Türk kültür tarihi, özellikle tasavvuf tarihimiz açısından son derece değerli bilgileri içeren önemli bir kaynak eserdir. Şeyhi ve dostu Molla Abdurrahman Camî'nin *Nefehâtü'l-Üns min Hadaratü'l-Kuds* adlı Farsça eserinin eklemeli çevirisidir.

Dil ve Edebiyat Bilimiyle İlgili Eserleri

1. *Risale-i Muamma*
2. *Mîzânu'l-Evzân*
3. *Muhakemetü'l-Lügateyn*; Ali Şir Nevâyî'nin çok tanınan eserle-

rindendir. Kâşgarlı Mahmut'un Divanü Lügati't-Türk ile yapmak istediğini Nevâyî de bu eseriyle yapmaya çalışmıştır. Kâşgarlı, yaşadığı coğrafyanın ve zamanın gereği olarak Arapça karşısında Türkçeyi savunurken Nevâyî de aynı gerekçelerle Farsça karşısında aynı şeyi yaptı, ancak Kâşgarlı eserini Araplara hitaben ve Arapça, Nevâyî ise Türklere hitaben ve Türkçe yazdı. Nevâyî'nin bu eseri yazmaktaki amacı, Fars edebiyatının güçlü etkisi altında kalıp Farsça yazmayı bir ayrıcalık ve üstünlük olarak gören Türk okuryazar kitlesine bu düşüncelerinin doğru olmadığını anlatmak, onları öz dilleriyle yazmaları gerektiği konusunda uyarmaktı.

Din, Ahlak ve Toplum Hayatına Dair Eserleri

1. *Münâcât*
2. Çihil (Kırk) Hadis
3. *Nazmü'l-Cevâhir*
4. *Sırâcu'l-Müslimîn*
5. *Mahbûbu'l-Kulûb*

Tarih Eserleri

Nevâyî, aşağıda adları belirtilen iki eseri tek eser olarak düşünmüş ve ikisini ayrı ayrı adlandırdığı gibi ikisine birden *Zübdetü't-Tevarih* diye ad da vermiştir.

1. *Tarih-i Enbiya ve Hükema*
2. *Tevarih-i Mülûk-ı Acem*

Biyografileri

Edebiyatımızda biyografi türünün ilk örnekleri de Nevâyî tarafından yazıldı. Bu eserlerde kendi hayatında oldukça önemli yer işgal eden, çok değer verdiği üç kişinin kısa hayat hikâyeleri ve şahsıyla olan ilişkileri anlatılır. Bunlar, dönem tarihinin ve kültür hayatının aydınlatılması için kaynak niteliği taşıyan değerli eserlerdir.

1. *Hâlât-ı Seyyid Hasan Erdeşir*
2. *Hamsetü'l-Mütehayyirîn*
3. *Hâlât-ı Pehlevan Muhammed*

Belge Nitelikli Eserleri

1. *Vakfiye*
2. *Münşe'at*

Son derece iyi bir eğitim aldığı bilinen Ali Şir Nevâyî, pek çok eserinde belirttiği üzere mensup olmaktan dolayı şeref duyduğu milletinin sanat, kültür ve bilim hayatının gelişmesi için hemen bütün ömrü boyunca çabalamış ve yukarıda görüldüğü üzere pek çok konuda eser yazmıştır. Kendisinden önce de oldukça önemli bir eğitim, bilim ve kültür merkezi olan, kültür tarihimize "*Herat Okulu*"nu armağan eden, yüzlerce aydın, bilgin ve sanat erbabının yaşadığı Herat şehri, onun, sütkardeşi, dostu ve hükümdarı Hüseyin Baykara'nın çabalarıyla daha da gelişip her anlamda tam bir merkez durumuna yükseldi. Türk ve İslam dünyasının hemen her yerinden insanlar bu şehirde eğitim aldı. Nevâyî'nin eserlerinde karşılaşılan "Rûmî" nisbeli kişilerden, bu şehre eğitim için Anadolu'dan da insanların gittiğini öğrenmekteyiz.

Din, Ahlak ve Bilim Görüşü

Çocukluk ve gençlik yıllarının oldukça sıkıntılı geçmesine, hayatının bu dönemlerinde sabit bir yeri bile olmamasına rağmen toplumun önde gelenleri tarafından saygı duyulan ve sevilen bir aileye mensup olması dolayısıyla korunup kollanması, ona aksatmadan eğitimini sürdürebilme imkânı sağlamıştır. Çağın en önde gelen bilginlerinin eğitiminden geçen Ali Şir Nevâyî'nin eserlerinde pek çok konuda, özellikle din bilimleri, şiir sanatı ve edebiyat bilimleri, tıp, felsefe, tasavvuf, tarih gibi alanlarda oldukça iyi yetiştiği anlaşılır.

İslam döneminde yazılan hemen bütün metinlerimizde Tanrı'ya övgü ve hamt, Hz. Peygamber'e ve dört halifeye saygı ve övgü ifade eden bölümlerle başlama geleneği vardır. Nevâyî de hemen bütün eserlerinde bu geleneğe uyar. Ayrıca yazılan eser her ne konuda olursa olsun İslam kültürünün derin etki ve izleri açık biçimde görülür, daha doğru bir ifadeyle bütün eserlerini, İslam dininin oluşturduğu kültür ve uygarlık atmosferinin ürünü olarak değerlendirebiliriz.

Eserler bölümünde aktarıldığı üzere Nevâyî'nin özel olarak din ve ahlak ile ilgili yazdığı eserler vardır. Bunlardan *Sıracu'l-Müslimîn*'in yazılma nedeni şöyle açıklanır:

> "Bir kitapçık yazayım da din ve İslam evini bayındır duruma getireyim, dedim. Din ehli için zorunlu olan ne varsa bilinir duruma getireyim, dedim. Öncelikle akaidin ne olduğunu açıklayıp Müslümanlara yararlı olayım, dedim. Sonra farz, vacip ve sünnetlerle ilgili olarak iyi ve kötü ne varsa yazayım. Din ehlinin gönlüne hoş gelsin ve Müslümanlık konusunda da eksiksiz olsun. Açık ve temiz bir biçimde açıklayayım ve Türk halkı onu iyice anlasın."

Bu cümleler yazarın hedef kitlesini ve amacını açıklar, buna benzer beyit ve cümleleri pek çok eserinde görmek mümkündür.

Tanrı insanı birtakım özelliklerle donatarak yaratmıştır. Nevâyî'nin bu konudaki düşünceleri şöyledir: Tanrı, kulu yoktan var etmiş ve onu yaratıcılığının örneği kılmış, onu cehalet karanlığından aklın aydınlığına çıkarmış, çocukluğun gaflet halini yaşadıktan sonra ona bilinç ve düşünme talihi nasip etmiş, duygularla donatmış, anlama yeteneği, güzel bir tabiat, doğruya yönlendirici özellikler bağışlamış, din mutluluğu verip başını yukarı kaldırmıştır. Bütün bunlar insanın şükretmesi gereken nimetlerdir. Şükür, kişinin şükür sözünü tekrar tekrar söylemesiyle değil, Tanrı'nın emirlerini yerine getirmek ve yasakladıklarından da uzak durmakla olur. Şükrü; Tanrı'nın birliğini ve peygamberin peygamberliğini ikrar etmekle, beş vakit namaz kılmakla, oruç tutmak, zekâtı vermek ve gücü yetiyorsa hacca gitmekle göstermek gerekir. Tanrı bu beş buyruğun dördüne müsamaha eder, ancak kul, namaz kılmaktan hiçbir biçimde muaf tutulmamıştır. Tanrı için Tanrı'nın buyurduklarını yerine getirmeli. Ona göre devleti yönetenlerin durumları farklıdır. Bir padişah, bütün halkın durumu hakkında bilgi sahibi olmak zorundadır, halk arasında bir fakir zulme uğramışsa Tanrı bunun hesabını padişahtan sorar. Çünkü bu, padişah olmanın doğal sonucudur. Padişahların diğer insanlara göre sorumluluğu daha fazladır, çünkü onlara verilen imkânlar ve yetkiler daha fazladır ve bunun da bir karşılığının olması gerekir.

Nevâyî'ye göre Müslüman olmanın bilinen birtakım şartları vardır. Bunlardan biri, temizlenmek için abdest almaktır, ancak bedeni titizlikle yıkarken aynı şekilde ruhu da temizlemek gerekir. Gözü, gözyaşlarıyla temizlemeli, aynı şekilde gönlü de kirden arıtmalı. Nevâyî, bu ve benzeri ifadelerle dinin yalnızca yazılı kurallar manzumesi, yani fizik olarak yerine getirilen hareketlerden ibaret olmadığı-

nı, iyi bir insan ve samimi bir Müslüman olmak için de yerine getirilecek birtakım şartlar olduğunu, bunun için de ruhun ve gönlün arıtılması gerektiğini hatırlatır. Oruç tutan insanın her organı üzerine düşeni yapmak zorundadır, yani ayaklar kötülüğe gitmeyecek, gözler kötüye bakmayacak, eller harama uzanmayacak, diller kötü söz söylemeyecek, kulaklar kötü sözü duymayacak ve boğaz herhangi bir şeyi yutmayacaktır. Oruç, ancak bu şartlarda gerçek bir oruç olur.

Bilim ve akıl, Nevâyî'nin çok değer verdiği iki kavramdır. Hayretü'l-Ebrâr'ın bilim konusuna ayrılan makalesinin başlangıç kısmında "ilim" sözünün Arap harfleriyle yazılışındaki harflerin neleri temsil ettiği anlatılır; cehalet karanlığını aydınlatmak için ilim göğü yüce yıldızlara sahiptir. İlm sözündeki ayın harfi Güneş'ten, lam harfi Ay'dan, mim harfi ise gündüzden izler gösterir. Bilgisizliğin karanlığı ise gaflet kuyusunu sapkınlık gecesinde ortaya çıkarıp bu geceyle ilgili talihsizlik efsaneleri anlatır. Bilge, talihsizliğine rağmen Güneş gibi yüce, cahil ise mal ve hazinelerine rağmen toprak gibi alçaktır. Bilim ile cehaletin, bilge ile cahilin karşılaştırması şöyle yapılır; dünyanın yaratılışından beri bilgin hor görülüp cahil aziz tutulmuş, meyve yere düşmüş, ağaç yüksek durmuş, taş dağın üstünde, ancak hazine yerin altında olmuş, başkalarını bağrını yaran yırtıcı kuşlar hakanların kolunda, gönül alıcı nağmeler söyleyen bülbül ise külhanda perişan hâldedir. Koltuğundaki kâğıt ve kitaplarla eğitim görmek için telaş eden kişi, kuş gibi uçmaya çabalar, güya koltuğundaki kâğıtlar kendine kanat olacak, ancak yoksulluktan dolayı karnı açtır ve lokmaya muhtaçtır, zayıf gövdesi kamışa dönmüş ve kamış kalem gibi dilini çıkarıp yardım ister. Amacına ulaşmak için bulduğuyla yetinip yoluna devam eder. Amacı, düşünde bile görmediği bir ülkeye ulaşmaktır. Bir harf öğrenebilmek ve bazı kâğıtlar uğruna ömrünü harcar. Ona ne gündüz bir mesken, ne de gece dinleneceği bir mekân bulunur. Medrese köşelerini gam ile bayındır edip sabahtan akşama ağlayıp inler. Bu şekilde aylar ve yıllar geçer, içlerinden bir iki tanesi olgunluğa ulaşmayı başarır. Damlada deryanın gizlenmesi gibi bilim, onun gönlünü bir dünyaya döndürür. O, bir sözü kalemiyle kâğıda yazdığı zaman karanlıkta bengi su gibi görünür. Bilgin, din konusunda cehalet ve kibrin düşmanıdır, o, Hz. Peygamber'in varisidir. Bütün bunlara rağmen o, akşamdan ertesi öğleye kadar yiyecek bulamaz, öğleyin bulsa bile akşam yine açtır.

Şaşırtıcı olan ise cahillerin onu hor görmesidir. Bilgin erdemi ve güzel konuşmasıyla, cahil, kötü işleriyle ünlüdür, ancak şaşırtıcı olan, yüzlerce insanı perişan edenin itibarı diğerinin yüz katıdır. Emirlere yaltaklanan bilgin, bilgin değil kendine zulmeden bir cahildir. Bilimi makam için araç olarak kullanan, deniz suyuyla alın terini denk görmüş demektir. Amacı leş bulmak olan köpeğe süslü giyecekler giydirmenin ne anlamı var! Makam için bilim edinen alçak, ipek örtüyle pislik örtmüştür. Dünya malına tamah etmeyen, ona dönüp bakmayan bilgin, şeref mücevherinin ocağı, hatta mücevherin kendisidir. Gerçek bilgin bir ocak ve yüz yanı da mücevherdir. O, evren, her yanı yıldızdır. Bilginin hırkası yüz parça olur, ancak gülün giysisinin yırtıklığı ona eksiklik getirmez. Güneş'in süsü çıplaklığıdır, bal, kabaktan uzak olursa tatlı olur, misk ise geyiğin göbeğinden ayrılınca kokar, her sineğin üst kısmı süslü olur, ancak onun konduğu yer leşin üzeridir.

Türk'e ve Türkçeye Bakışı

Ali Şir Nevâyî'nin kendisini Türk milletinin "hocası" gibi gördüğü ve mensup olduğu millette gördüğü eksiklikleri tamamlamak, onu bilim, sanat ve kültürde diğer milletlerin önüne geçirmek için büyük çaba sarf ettiği, hatta pek çok eserini bunun için yazdığını eserlerinden anlıyoruz. Devlet görevleri sırasında âdil bir yönetim oluşması, muhtaç durumda olan insanlara yardım edilmesi, zulüm görenlerin imdadına yetişilmesi gibi insani değerler konusunda son derece titiz olduğu hem tarihî kaynaklarda kayıtlıdır, hem de kendi eserlerinden anlaşılır. Bu ve benzeri konulardaki duyarlı davranışları onu sıkıntılı durumlarda başvurulacak bir kurtarıcı yapmış ve halk arasında kişiliğinin bu yönleriyle ilgili çeşitli rivayetlerin oluşmasına yol açmıştır.

Nevâyî, ömrünün sonlarına doğru (1498-99) yazdığı *Lisanu't-Tayr*'ın son bölümünde yaptıklarının ne anlama geldiğinin ve Türklük için değerinin farkında olduğunu şu beytiyle ifade eder:

Türk nazmıda çü tartıp alem, Eyledim ol memleketni yek-kalem.

"Türk nazmında bayrağı çektim ve o ülkeyi (yani Türk illerini) birleştirdim." Bu beyitte dile getirilen, gerçekten de son derece büyük bir iddiadır. Yazdığı eserlerle bütün Türklüğü birleştirdiği-

ni söyleyebilmek, ancak Nevâyî'nin ortaya atabileceği bir iddia ve hak edilmiş bir övünmedir. Bu beyit, Nevâyî'nin o kadar çok eser yazmaktaki temel amacının da göstergesi olarak kabul edilmelidir. Özellikle Farsça karşısında boynu bükük duran Türkçenin bayrağını göklere yükseltmeyi amaçlamış ve bunu da başarmıştır.

Belirtildiği üzere *Lisanu't-Tayr*, Nevâyî'nin hayatının sonuna doğru yazdığı eserlerden biridir, yani Nevâyî bu eseri ve özellikle yukarıdaki beyti, divanlarının, mesnevilerinin ve diğer eserlerinin Türkistan'daki, Hindistan'daki, İran'daki, Doğu Anadolu'daki, Mısır'daki, İstanbul'daki ve Altınordu bölgesindeki Türk saraylarında değer gördüğünü, okunduğunu, eserlerinin kopyalarının çıkarıldığını, hatta belki de eserlerinin okunup anlaşılması için sözlükler yazıldığından haberli olarak yazdı.

Nevâyî'nin dil ile ilgili tavrını açık ve kesin biçimde görebileceğimiz eseri, Farsça ile Türkçeyi karşılaştırmak ve ifade zenginliği bakımından Türkçenin Farsçadan daha zengin olduğunu ortaya koymak üzere yazdığı ve adı, iki dilin karşılaştırılması anlamına gelen *Muhakemetü'l-Lügateyn* adlı dil bilimiyle ilgili eseridir. Nevâyî bu eserinde Türkçeyi, Hintçe ve Farsça ile birlikte bütün dillerin kaynağı sayar. Ortadoğu kaynaklı birtakım anlatılarda Türklerin atası olarak kabul edilen Nuh oğlu Yafes'in ise kardeşlerinden peygamberlik tacı ile üstün, resullük mansıbı ile seçkin olduğunu tarih ehlinin ittifakla kabul ettiğini belirtir.

Çihil (Kırk) Hadis adlı eserindeki şu beyitler yine aynı düşünceyle davrandığını gösterir:

Fârisi-dânlar eyleben idrâk, *Ârî irdi bu nefdin Etrâk.*
İstedim kim bu hayl hem barı, *Bolmagaylar bu nefdin ârî.*

"Farsça bilenler bu eseri anlıyorlardı, ancak Türkler bunun yararlarından uzak idiler. Türklerin de hiçbirinin bunun yararlarından uzak olmamasını istedim." Nevâyî, böyle düşündüğünü şeyhi Molla Camî'ye söylediğini ve onun da bu eserini Türkçeye çevirmesine izin verdiğini belirtir.

Hz. Ali'nin hikmetli sözlerinin Farsçaya dörtlükler biçiminde tercümesi olan Camî'nin *Nesrü'l-Leal* adlı eseri, Nevâyî tarafından *Nazmü'l-Cevahir* adıyla Türkçeye çevrilmiştir. Bu eserin çevrilme sebebi de şöyle anlatılır: "Perişan gönle ve karmakarışık benliğe *Nesrü'l-Leali*'yi Türkçe ile süslemek arzusu çok vesvese verdi… Böylece

ondan Türk ulusuna da şefaat vermenin hazzı ve daha sayısız yarar gelmesi mümkün olacaktır."

Bir akait kitabı olan *Sıracu'l-Müslimîn* adlı eserdeki şu beyitte eserin yazılış sebebi açıklanır:

Beyân kılgaymin andak rûşen ü pâk, Ki idrâk itkey anı hayl-ı Etrâk.

"*Onu öyle açık ve temiz anlatayım ki Türk halkı onu anlasın.*" Buradan anlaşılan, eserin hedeflediği insanlar, Türk halk kitlesine mensup kişilerdir ve Nevâyî eserini onların anlayabilmesi için açık ve yalın bir dille yazdığını belirtme gereği duyar.

Topluma Yönelik Etkinlikleri ve Hayır İşleri

Nevâyî, sayısı yüzlerle ifade edilen hayır eserleriyle insanlığın gördüğü büyük hayırseverlerden biri olarak anılmayı hak eder. Onun yüzyıllar sonra bile bu kadar çok sevilmesi ve hatırlanmasının sebebi, yalnızca yazdığı eserler değil, insanlara, özellikle muhtaç ve zayıflara karşı merhamet ve şefkatle dolu tutumu, onların sorunlarına çare bulmaya uğraşması, adaletli bir devlet için hayatı boyunca çabalaması, zalimlere karşı yürüttüğü mücadeledir.

Kaynaklar onun henüz *Meşhed*'de on dört on beş yaşlarında bir öğrenci iken bir yandan da öğrenci okuttuğunu yazar. Vakfiye adlı eserinde bir kısım hayır kurumları hakkında bilgi verir ve özellikle kurduğu medreselerdeki hoca, öğrenci ve diğer görevlilerin masraflarının nasıl karşılanacağını ayrıntılı biçimde belirtir. Adı yukarıda zikredilen Hondemir'in eserinde hayır kurumlarının önemli görülenlerinin listesi kaydedilmiştir.

Nevâyî, devlette görev yaptığı yıllarda fakirlere maddi yardımlar yapar, başka yerlerden gelen yolcu ve konukların rahat etmesi için Horasan'ın değişik yerlerinde pek çok imaret, rıbat (han), havuz, köprü ve hamam kurdurmuştur. Bunlardan bir kısmı şöyledir:

Halasiyye Hankâhı (İmareti), İhlasiye Medresesi'nin karşısındadır ve burada her gün binden fazla fakir için yemek hazırlanır, bunun dışında iki bine yakın kışlık üst giyim, palto, gömlek, iç giyim, başlık ve ayakkabı muhtaç kişilere dağıtılır.

Cemaathane Hankâhı, Mevlana Şemsettin Muhammet Tabadeganî'nin mezarı yanında kurulmuştur.

Şeyhi ve dostu olan Molla Camî'nin kabri başında da bir imaret kurulmuştur. Buna yakın bir başka imaret de Fenaiyye imaretidir.

Havz-ı Mâyihân İmareti, Horasan halkının gezip dolaştığı ve fakirlerin ve dervişlerin mekân tuttuğu bir yerdir.

Hoca Ebulvalit Ahmet'in mezarı başında kurulan imaret, Şeyh Muhyî'nin kabri başında kurulan imaret, Emir Abdulvahit ibni Müslim'in kabri başında kurulan imaret, Hoca Yusuf Hemedânî'nin kabri başında kurulan imaret…

Ziyaretgâh Hankâhı, burada da fakir ve miskinlere yemek verilir.

Meşhed'de İmam Rıza makberesi avlusunda kurulan Darü'l-Huffaz imareti. Bunun dışında adı geçen makbereye armağan olmak üzere son derece gösterişli bir bina da kurulmuştur ve burada da her gün fakirlere, muhtaçlara ve yetimlere yemek verilir.

Şeyh Feridüddin Attar'ın kabri başında kurulan hankâh; burası cenneti andıran bir yerdir. Nevâyî, 1496 yılında Nişabur şehrini ziyaret eder ve oradaki şeyh ve evliya kabirlerinin bozulduğunu görüp onların onarılmasını ister ve bu isteği yerine getirilir.

Mevlana Sırrı hankâhı, Merv şehrinde kurulmuştur.

Bu sayılan önemli eserler yanında *Mekarimü'l-Ahlak*'ta Nevâyî tarafından yaptırılan ve insanların hizmetine sunulan yüzlerce han, hamam, köprü, cami, mescit ve havuzun varlığından söz edilir.

Nevâyî oldukça varlıklı bir kişi olmasına rağmen toplanan bütün paralar anında hayır işleri için elden çıkarıldığından dolayı zekât vermesini gerektirecek kadar toplu parası hiçbir zaman olmazdı. Onunla görüşen büyükler, sürekli muhtaç durumda olanların adlarını ona bildirir ve o da ihtiyaç sahiplerinin ihtiyaçlarını karşılardı. Her ramazanda her akşam iftar sofraları kurar ve bu sofrada seyitler, bilginler, soylular, yüksek dereceli vezirler iftar açar, Nevâyî kendi eliyle bu kişilere yemek dağıtır, sonra kendisi iftarını açardı.

NESAYİMÜ'L-MAHABBE MİN ŞEMAYİMÜ'L-FÜTÜVVE

Kültürümüzün önemli beslenme kaynaklarından biri, çeşitli meslek ya da konuları esas alarak yazılan tezkirelerdir. Bunlar içerisinde şair tezkireleri, evliya tezkireleri, peygamberleri konu alan kısas-ı enbiya ya da tevarih-i enbiya başlıklı kitaplar vb. sayılabilir. Bu eserler, insanları bilgilendirmek yanında onların ortak duygular etrafında birleşmesine hizmet ediyor ve aynı topluma mensup olma bilinçlerini besleyerek insanların birbirleriyle kaynaştığı bir toplum oluşmasına katkı sağlıyordu. Bu eserlerin bir başka işlevi ise devir toplumunun nelerle meşgul olduğunu yansıtmak, insanların ilgileri ve ilişkileri hakkında bilgi vermek, günlük yaşayışlarla ilgili verdiği ipuçlarıyla geçmişi tanımamıza ve anlamamıza yardımcı olmak, yani sosyal ve günlük hayat ile insan ilişkileri hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlamaktır.

Ali Şir Nevâyî, yazdığı Tük edebiyatının ilk şairler tezkiresi olan *Mecalisü'n-Nefayis* ile kendisinden öncesinin ve yaşadığı dönemin edebî hayatını resmetti ve özellikle Horasan ve Maveraünnnehir, daha bütüncül bir ifadeyle Türkistan coğrafyasındaki on beşinci yüzyıl sonlarına kadar ortaya çıkan kültür birikiminden bizleri haberdar ettiği gibi edebiyat araştırmaları için de çok değerli bir kaynak bıraktı. Yazdığı peygamberler tarihi (*Tarih-i Enbiya ve Hükema*) kitabı ile de Türkistan Türklerinin konuyla ilgili bilgi sahibi olmasını sağladı ve din tarihiyle ilgili değerli bir kaynak ortaya koydu. Nevâyî'nin üçüncü tezkiresi diyebileceğimiz eseri, tabakat kitabı niteliğindeki *Nesâyimü'l-Mahabbe min* Şemayimü'l-Fütüvve'dir. Yazar, eserinin adıyla ilgili şu açıklamayı yapar: "Bu velilik bağları, sevgi yellerinin kaynağı oldu ve fütüvvet kokularının gelmesini sağladı. Bu yüzden bu esere *Nesâyimü'l-Mahabbe min* Şemâyimi'l-Fütüvve adını koydum. Esen bu yellerden ruhları tazelenen ve gelen bu güzel kokulardan gönül rahatlığı sonsuz olan değerli kişilerin, bunları söyleyenin ruhunu birer dua ile yâd ve birer Fatiha ile şâd etmeleri umulur."

Doğu (Çağatay) Türkçesinden aktardığımız *Nesâyimü'l-Mahabbe*, evliya tezkiresi ya da tabakat kitabı olarak adlandırılan eserlerdendir ve bu alanda Türkçe yazılmış ilk eser olma özelliği taşır[1]. Eser,

[1] Lami'î Çelebi'nin *Nefehatü'l-Üns* tercümesinin 1993 yılında Marifet Yayınları tarafın-

Ali Şir Nevâyî'nin çok yakın dostu ve şeyhi olan Molla Abdurrahman Camî'nin *Nefehâtü'l-Üns min Hadaratü'l-Kuds* adıyla 1476 yılında yazdığı Farsça eserinden 1495 yılında Türkçeye çevrilmiştir. Molla Abdurrahman Camî, klasik Fars edebiyatının son büyük üstatlarından biri olarak kabul edilen ve pek çok eser bırakmış, Fars kültüründe etkili olduğu gibi Türk aydın ve yazarlarını da etkilemiş biridir. Nevâyî ile oldukça özel ve yakın ilişkileri vardır. Nevâyî bütün eserlerinde ondan çok büyük bir saygıyla söz eder. Camî, Herat'ta zamanın Nakşibendi şeyhidir ve Nevâyî de ona bağlıdır. Devrin bu iki büyük aydını yazdıklarını birbirlerine okutup düşüncelerini alırlar, birbirlerine çeşitli konularda tavsiyelerde bulunurlar ve birbirlerinin eserleriyle ve kişilikleriyle ilgili övücü sözler söylerler. Camî'nin vefatından sonra Nevâyî şeyhiyle ilgili bir biyografi yazar ve bu eser de Türkçede biyografi türünün ilk örneklerinden biri olur.

Nevâyî, şeyhinin kaleme aldığı tabakat kitabının yazılmasında da katkısı olduğunu şöyle ifade eder: "... Sekiz yüz seksen bir (M. 1476) yılında üstadım, büyüğüm, bağlı olduğum, hizmetinde bulunduğum, Müslümanların şeyhi, efendimiz, milletin ve dinin aydınlığı Abdurrahman Câmî hazretlerinin hizmetlerinde (Allah'ın rahmeti, bağışlaması, selamı, hoşnutluğu ona olsun) bulunup *Nefehâtü'l-Üns min Hadarâtü'l-Kuds* kitabının toplanmasının düzenlenmesinin sebebi oldum. Kitabın başlangıç kısmında o hazret (Allah onun kabrini nurlandırsın), bu durumu açıkça belirtir."

Nevâyî bu açıklamayı yaptıktan sonra eserin Türkler tarafından okunup anlaşılamamasını bir eksiklik olarak görür ve onu Türkçeye çevirmesi hakkında da şu bilgileri verir: "Sürekli karmaşa içinde olan aklıma ve perişan durumdaki gönlüme bu kitabın dilinin Farsça olduğu, Arapçada da bu tür eserlerin varlığı ve ibarelerinin tasavvuf ehlinin diline de uygun olduğu gelirdi. Bu dilleri anlamaktan nasibi olanlar ve o ibare ve işaretlerden haberli olanlar, adı geçen eserden kendi yetenekleri derecesinde ve meşgul oldukları ölçüde yarar elde ederler, feyz alırlardı. Ancak Türk halkı içerisinde gönül temizliği ve hoşluğuna sahip olanlar; bu son derece etkili sözler içeren, Tanrı'nın bağışından dolayı haysiyeti yüce olan o sözleri anlayamamaktan dolayı o feyzlerden yoksundu ve bu ince ve anlaşılması

dan yapılan baskısının girişinde Tabakat kitaplarıyla ilgili olarak Süleyman Uludağ tarafından etraflı bilgi verilmiştir.

güç sözlerin varlığı onlar tarafından bilinmemekteydi. Bu fakir, eğer çaba gösterirsem bu kitabı Türk diline çevirebilir miyim ve o ince ve anlaşılması güç olan sözleri, açık ve anlaşılır biçimde aktarabilir miyim diye düşünüp dururdum. Ne bu düşünce ve iddiadan kendimi vaz geçirebilirdim, ne de işin büyüklüğü ve güçlüğünden dolayı çalışmaya başlayabilirdim. Belirtilen tarihten yirmi yıl geçtikten sonra dokuz yüz bir (M. 1495) yılında Tanrı teâlânın yardımıyla bu büyük işe el attım ve bu ulu buyruğu yerine getirmek üzere kalem oynattım."

Nevâyî, şeyhinin eserini olduğu gibi çevirmediğini ve bazı eklemelerle çıkarmalar yaptığını belirtir: "*Nefehâtü'l-Üns*'e alınmayan, ancak Hz. Şeyh Feridüddin Attar (ks)'ın yazmış olduğu *Tezkiretü'l-Evliya*'da olan bazı büyük veliler vardı, bunların her birini uygun yere ekledim. Bu eserde Türk şeyhlerinden de az söz edilmekteydi. Onları da, şeyhlerin şeyhi Hz. Hoca Ahmet Yesevî (Tanrı'nın rahmeti onun üzerine olsun)'den bu zamana kadar, mümkün olduğunca araştırarak tespit edip ekledim ve bunların bazı durumlarıyla sözlerini de kendi yerlerinde kaydettim. Hindistan şeyhlerinden de az söz edilmişti. Bunları da mümkün olduğu ölçüde araştırıp tespit ederek velilerin en ulusu Hz. Şeyh Ferît Şekker-genc (ks)'den son zamanın şeyhlerine kadar ekledim. Hz. Mahdûmî (nmn)'nin adı ile çağdaşları ve dostlarının (ks) adları da bizim için armağan olan *Nefehâtü'l-Üns*'te yer almamıştı, bunları da bu kitaba ekledim. O kitapta bulunan, ancak bu zamanda yaşayanlar için gerekli olmayan bilgileri sözü uzatma endişesinden dolayı bu kitaba almadım ve bu çeviriden eksik ettim." Bu ifadelerden anlaşılacağı üzere Nevâyî, Molla Camî'nin eserinde yer almayan Hindistanlı ve Türkistanlı şeyhlerle birlikte Molla Camî'nin ve kendisinin çağdaşı olan ve bizzat tanıdığı şeyhleri de eserine dâhil etmiş, onlar hakkında da bilgiler vermiştir.

Molla Abdurrahman Camî'nin yararlandığı en önemli kaynak, Herevî nisbesiyle bilinen ve Eyyüp el-Ensarî'nin soyundan geldiği için bütün Horasan'da, özellikle Herat'ta çok büyük saygı duyulan Hace Abdullah Ensarî'nin yazdığı *Tabakâtu's-Sufiyye* adlı eserdir. Nevâyî de bu esere sıkça göndermeler yapar. Nevâyî'nin eserinde "Şeyhülislam" unvanıyla pek çok yerde anılan kişi, Hace Abdullah Ensarî, Hz. Mahdumi olarak anılan ise Molla Abdurrahman Camî'dir. Nevâyî'nin bir başka kaynağı, Feridüddin Attar'a ait olan

Tezkiretü'l-Evliya adlı eserdir. Türkistanlı ve Hindistanlı sufileri kendi araştırmalarıyla yazdığını belirtiyor, ancak bu konularda hangi kaynakları kullandığına dair açık bir bilgi vermiyor.

Nesâyimü'l-Mahabbe'de haklarında bilgi verilen kişilerin dağılımına bakıldığında devrin hemen bütün İslam dünyası karşımıza çıkar. Endülüs, Kuzey Afrika, Mısır, Yemen, Mekke-Medine çevresi, Suriye, Irak, İran, Horasan, Hint coğrafyası, Maveraünnehir, Hıtay olarak belirtilen Doğu Türkistan eserde haklarında bilgi verilen kişilerin yaşadıkları ya da dolaştıkları coğrafya olarak karşımıza çıkar. Rum olarak adlandırılan Anadolu'dan Bahauddin Velet'ten dolayı söz edilmeye başlanır ve Mevlana'nın çevresinde bulunanlar dışında Anadolu evliyaları hakkında pek bilgi verilmez. Yalnız birkaç yerde özellikle Suriye ile ilişkilendirilerek Tarsus anılır.

Molla Camî'nin eserini on altıncı yüzyıl başlarında Anadolu Türkçesine çeviren Lamiî Çelebi eserine Anadolu sufilerini eklemiş ve Nevâyî'nin Türkistan sufileriyle ilgili olarak yaptığının aynısını yapmıştır. Bu yüzden Nevâyî'nin eseriyle Lamiî Çelebi'nin eseri birlikte değerlendirilirse Türk tasavvufunu bütün olarak anlamak mümkün olur. Süleyman Uludağ, Lamiî Çelebi'nin *Nefehâtü'l-Üns* yayınına yazdığı yukarıda adı geçen giriş yazısında haklı olarak bu ilişkinin kopukluğundan söz ediyor, hâlbuki elimizde bu ilişkiyi kuracak malzeme az da olsa var, ancak insanların istifadesinden uzak kaldı ya da bu ilişkiyi kurmak için çaba sarf edilmedi. Türkistan tasavvufuyla Anadolu tasavvufu arasındaki ilişkiyle ilgili olarak büyük bilgin Fuat Köprülü'nün yüz yıl önce yazdığı *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar* adlı muhteşem eserini hatırlamak bir vefa borcudur.

Nevâyî, eserine eklediği Türk şeyhleri hakkında etraflı bilgi vermez ve pek çoğundan birkaç satırla söz edip geçer. Belki de ulaşabildiği bilgi o kadardı ve olan bilgiyi aktardı, bunu tam olarak bilmiyoruz, ancak buna rağmen Nevâyî'de gördüğümüz bilgiler Türkistan kaynaklı Türk sufiliği için son derece değerlidir. Mesela Nevâyî, Edip Ahmet adlı bir Türk'ün İmam-ı Azam'ın öğrencisi olduğunu ve gözlerinin görmediğini, İmam-ı Azam'ın dersine katılmak için her gün Bağdat yakınlarından bir köyden kilometrelerce yolu yürüyerek gelip gittiğini belirtiyor. Fuat Köprülü ve Reşit Rahmet Arat gibi araştırmacılara göre burada adı geçen Edip Ahmet, *Atebetü'l-Hakayık*'ın yazarı Edip Ahmet Yüknekî'dir, ancak tarihi gerçekler Edip

Ahmet Yüknekî ile İmam-ı Azam'ın oldukça farklı zamanlarda yaşadığını gösterir. İmam-ı Azam'ın ölümü 767 yılıdır ve Edip Ahmet ise on ikinci yüzyılda yaşamış bir kişidir. Anlaşıldığı kadarıyla Edip Ahmet, halk arasında çok etkili olmuş ve menkıbevî hayatı gerçek hayatının önüne geçmiş. Reşit Rahmeti Arat *Atebetü'l-Hakayık* yayınının giriş kısmında konuyla ilgili geniş bir değerlendirme yapar.[2] Nevâyî'nin Korkut Ata başlığı ile Dede Korkut'u anması ve onu da Türk şeyhleri içerisinde sayması yine son derece ilgi çekici bir durumdur.

Nesâyimü'l-Mahabbe'de yer alan Türk sufilerin farklı kişilikleri, bozkır insanına has tavır farklılıkları, özellikle mücadelecilikleri oldukça dikkat çekicidir. Bu durum, yani Türk kökenli şeyhlerin farklı özellikleri zaman zaman Fars ya da Arap sufiler tarafından da dile getirilir.

Eserde dikkat çeken konulardan biri de tasavvufla ilgili verilen bilgiler ve özellikle tasavvuf nedir sorusuna verilen cevaplardır. Nevâyî eserinin giriş kısmında tasavvufun ne olup ne olmadığına, bu yola girenlerde ne gibi özelliklerin bulunması ve bu kişilerin nelere dikkat etmeleri gerektiğine dair oldukça özet, ancak son derece açık ve anlaşılır bilgiler verir. Eserde önemle üzerinde durulan konulardan biri, bu yola girmiş olanların kimseden maddi bir şey kabul etmemeleri ve mümkün olduğunca kendi emekleriyle geçimlerini sağlamaları, bir işle meşgul olmaları konusudur. Yaptıkları işle yalnız kendilerinin ve ailelerinin geçimlerini sağlamayacak, muhtaç durumda olanlara da yardım edeceklerdir. Bir başka husus, dinin zahiri kuralları mutlaka eksiksiz olarak yerine getirilmelidir. Dinin ibadet yani muamelat kısmı yerine getirilmeden bu yolda ilerleme imkânı olmaz.

Nevâyî sufilerin bazı temel özelliklerini şöyle açıklar: Bunlar, Tanrı'nın koymuş olduğu bütün yasaklardan uzak dururlar ve tövbe ederler. Yiyip içtiklerinin helal olması konusunda son derece titizlenirler. Dinin koyduğu bütün kurallara uyarlar ve "Emr olunduğun gibi dosdoğru ol!"[3] ayetinin uyarısını hiçbir zaman unutmazlar.

Edepte aşırılık da bu topluluğun temel davranış biçimlerinden

[2] Arat, Reşit Rahmeti; *Atebetü'l-Hakayık*, TDK yay., Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1992.

[3] Hûd suresi 112. Ayet.

biri olarak görülür. İyiye-kötüye, büyüğe-küçüğe karşı edep dairesinde davranmayı ve kendini bütün insanlardan küçük, hatta aşağı görmeyi edebin gereği olarak kabul ederler.

Ellerinde ne varsa dağıtmak, yani el açıklığında aşırılık bir başka önemle üzerinde durulan husustur. Bu konudaki kural, hiçbir şeyi hiç kimseden esirgememektir. Özellikle vurgulanan "hiçbir şey" ve "hiç kimse" ibarelerine dikkat çekmek isteriz. Bu konuda din, mezhep, yol, kişilik dikkate alınmaz, yalnızca "insan" daha doğrusu "yaratılmış olma" esastır.

İnsana ve eşyaya davranışta yumuşak huylu olmak da son derece önemli görülür. Yumuşak başlı ve sabırlı olmak bu toplumun temel özelliklerinden bir başkasıdır. Kötülük gördüğünde misliyle karşılık vermek bunlara göre değildir, kendilerine kötülük edenlere de iyilikle karşılık verme özelliğine sahip olmaları gerekir.

Tanrı'dan gelen her ne olursa gönülden kabul etme, yani rıza da bu topluluğun özelliklerindendir. Belalara tahammül edip onlar karşısında sabırlı davranmak, başlarına bela geldiğinde öfkeye kapılmak yerine Tanrı'nın kendilerini andığını düşünerek geleni tevekkülle kabul etmek gerekir diye düşünürler.

Dünyalıkla ilgili tamah ya da hırs sahibi olmak, bu topluluğun hiçbir biçimde kabul edemeyeceği davranış biçimi olarak görülür.

Bu yola giren kişilerin temel özelliklerinden biri de azla yetinme duygusunu özümsemiş olmak, azla yaşamak, mal biriktirmek için çaba göstermemek, yani kanaattir. Hiçbir koşulda yalan söylememek de bir başka gereklilik olarak kabul edilir.

KISALTMALAR

ar Aleyhirrahmetü
ke Kaddesallahu ervahehum
ke Kaddesallahu esrarehum
kr Kaddesallahu ruhahu
kra Kaddesallahu ruhahu'l-aziz
ks Kaddesallahu sırrehu
kte Kaddesallahu teâlâ esrarehum
ktr Kaddesallahu teâlâ ruhahu
kts Kaddesallahu teâlâ sırrahu
kv Kerremallahu vechehu
ks Kuddise sırruhu
ks Kuddise sırruhuma
nmn Nuvvire merkaduhu nuren
ra Radıyallahu anh
rh Rahimahullahu
rt Rahimehullahu teâlâ
rr Revvahallahu ruhahu
sas Sallallahu aleyhi vesellem

NESÂYİMÜ'L-MAHABBE MİN ŞEMÂYİMÜ'L-FÜTÜVVE-METİN

(Yiğitlik Kokularından Sevgi Esintileri)

Esirgeyen ve Bağışlayan Tanrı'nın Adıyla

"Şükür ve övgüler; sevgi ve yardım bahçelerinin tatlı esintileriyle velilerin kalbini açan, hakikat ve fütüvvet bağlarının hoş kokularıyla dostların gönüllerine mutluluk saçan yüce Tanrı'ya olsun.

İrfana ve yoksulluğa sahip olmayı şeref kabul edip bunlarla övünen Hz. Muhammet (as)'a salat ve selamlar gönderiyoruz, o zatın vasıtasıyla zaman ehline iman şerefi ulaştı. O zat, alışılmamış olan işlerin kaynağı, mucize, keramet ve ilhamın ocağıdır. O zatın masum olan ev halkına, hanımlarına, temiz ashabına da salat ve selamlar olsun."

Cehalet ve gaflet vadisinin yolcusu, sapkınlık vadisinden hidâyet yoluna yönelmesi Allah'ın istemesine bağlı olan bilgisiz ve güçsüz Nevâyî lakaplı Ali Şir, sekiz yüz seksen bir (M. 1476) yılında üstadım, büyüğüm, bağlı olduğum, hizmetinde bulunduğum, Müslümanların şeyhi, efendimiz, milletin ve dinin aydınlığı Abdurrahman Câmî hazretlerinin hizmetlerinde (Allah'ın rahmeti, bağışlaması, selamı, hoşnutluğu ona olsun) bulunup *Nefehâtü'l-Üns min Hadarâtü'l-Kuds* kitabının toplanmasının düzenlenmesinin sebebi oldum. Kitabın başlangıç kısmında o hazret (Allah onun kabrini nurlandırsın), bu durumu açıkça belirtir. Okuyanlar görmüş, okumayanlar ise okuduklarında göreceklerdir. O kitap insanlar arasında ünlendi. Okunması ve çoğaltılması yaygınlaştı. Şeyhlerin velilik durumlarının anlatılmasından ve feyiz saçıcı aydınlıklarının yazılması düşüncesinden dolayı isteyenlere çeşitli yararlar, şevk ve arzu sahiplerine feyizler ulaştı. Sürekli karmaşa içinde olan aklıma ve perişan durumdaki gönlüme bu kitabın dilinin Farsça olduğu, Arapçada da bu tür eserlerin varlığı ve ibarelerinin tasavvuf ehlinin diline de uygun olduğu gelirdi. Bu dilleri anlamaktan nasibi olanlar ve o ibare ve işaretlerden haberli olanlar, adı geçen eserden kendi yetenekleri derecesinde ve meşgul oldukları ölçüde yarar elde ederler, feyz alır-

lardı. Ancak Türk halkı içerisinde gönül temizliği ve hoşluğuna sahip olanlar; bu son derece etkili sözler içeren, Tanrı'nın bağışından dolayı haysiyeti yüce olan o sözleri anlayamamaktan dolayı o feyzlerden yoksundu ve bu ince ve anlaşılması güç sözlerin varlığı onlar tarafından bilinmemekteydi. Bu fakir, eğer çaba gösterirsem bu kitabı Türk diline çevirebilir miyim ve o ince ve anlaşılması güç olan sözleri, açık ve anlaşılır biçimde aktarabilir miyim diye düşünüp dururdum. Ne bu düşünce ve iddiadan kendimi vaz geçirebilirdim, ne de işin büyüklüğü ve güçlüğünden dolayı çalışmaya başlayabilirdim. Belirtilen tarihten yirmi yıl geçtikten sonra dokuz yüz bir (M. 1495) yılında Tanrı teâlânın yardımıyla bu büyük işe el attım ve bu ulu buyruğu yerine getirmek üzere kalem oynattım. *Nefehâtü'l-Üns*'e alınmayan, ancak Hz. Şeyh Feridüddin Attar (ks)'ın yazmış olduğu *Tezkiretü'l-Evliya*'da olan bazı büyük veliler vardı, bunların her birini uygun yere ekledim. Bu eserde Türk şeyhlerinden de az söz edilmekteydi. Onları da, şeyhlerin şeyhi Hz. Hoca Ahmet Yesevî (Tanrı'nın rahmeti onun üzerine olsun)'den bu zamana kadar, mümkün olduğunca araştırarak tespit edip ekledim ve bunların bazı durumlarıyla sözlerini de kendi yerlerinde kaydettim. Hindistan şeyhlerinden de az söz edilmişti. Bunları da mümkün olduğu ölçüde araştırıp tespit ederek velilerin en ulusu Hz. Şeyh Ferît Şekker-genc (ks)'den son zamanın şeyhlerine kadar ekledim. Hz. Mahdûmî (nmn)'in adı ile çağdaşları ve dostlarının (ks) adları da bizim için armağan olan *Nefehâtü'l-Üns*'te yer almamıştı, bunları da bu kitaba ekledim. O kitapta bulunan, ancak bu zamanda yaşayanlar için gerekli olmayan bilgileri sözü uzatma endişesinden dolayı bu kitaba almadım ve bu çeviriden eksik ettim. Bu velilik bağları, sevgi yellerinin kaynağı oldu ve fütüvvet kokularının gelmesini sağladı. Bu yüzden bu esere *Nesâyimü'l-Mahabbe min* Şemâyi*mi'l-Fütüvve* adını koydum. Esen bu yellerden ruhları tazelenen ve gelen bu güzel kokulardan gönül rahatlığı sonsuz olan değerli kişilerin, bunları söyleyenin ruhunu birer dua ile yâd ve birer Fatiha ile şâd etmeleri umulur.

Tasavvuf Ehlinin Tasavvuf Yoluna Giriş Usulü Hakkında

"Allah tebareke ve teâlâ şöyle buyurdu: Biz Âdemoğullarını aziz ve mükerrem yarattık, karalarda ve denizlerde bineklere yükledik"[4].

[4] İsra suresi 70. ayet "Şanım hakkı için biz benî âdemi tekrîm ettik, karada ve de-

Allahu teâlâ yine şöyle buyurur: "Elbette bu emaneti göklere, yere, dağlara ve taşlara teklif etmiştik, onlar sorumluluk almaktan çekindiler ve ondan korktular. İnsan ise onu kendi üzerine aldı[5]."

Bu duruma göre Hak subhanehu ve teâlânın bütün yaratılmışlar içinde kişioğlundan daha şerefli ve daha değerli bir mahlûk yaratmamış olduğu anlaşılır. Çünkü Allah'ın marifet hazinelerinin emanetçisi ve mahremi odur. Ve O, şöyle dedi: "Ben bir gizli hazine idim, görülmek, bilinmek istedim, bu yüzden mahlûkları yarattım."[6] Bu yaratılmışların içine insanlığı da dâhil etti. İnsanın özellikleri dolayısıyla onlardan hoşa gitmeyen davranışlar ortaya çıktı. Tanrı, bunların düzeltilmesi için bazı seçilmiş kulların başına nübüvvet tacı koyup bellerine de hidâyet kuşağı bağladı ve bu yaratılmışlara buyruk ve yasaklar ulaştırarak onları mahkûm edip gönderdiklerini onlar üzerinde hâkim kıldı. Onlar için sözler ve buyruklar indirdi ve bunları o marifeti elde etmek için kılavuz etti. Yaratılmış olanlar Tanrı'nın esmasının ve sıfatlarının yansıması olduğundan her türlü sıfatla donatılmıştı, yaratılmışların her biri kendi yeteneğine göre hangi sıfat için uygunsa o sıfatın taşıyıcısı idi, yaratılmışlar böylece gelişip farklılaştı. Kişiliklerinde insan olma vasfı hâkim durumda olmaktan dolayı çeşitli dinler ve milletler ortaya çıktı, o zamana kadar halkın önemli bir bölümü çölde yaşayan Araplar idi, onlar arasında da Kureyş çoğunluktu. Bütün varlıkların yaratılmasının sebebi o hazretin şerefli ve temiz kişiliği olan Hz. Muhammet (sas)'i onların hidâyete erişmesi için Tanrı, öz habipliği sıfatıyla sıfatlandırıp yolunu şaşırmış olanları doğru yola yönlendirmek üzere gönderdi ve buyruklarını o hazrete nazil kıldı. O, hem Tanrı'nın gönderdiği elçilerin, hem de bütün kavimlerin en şereflisi olduğu için nazil olan âyetlerin buyruklarıyla şeriat hükümlerini düzenlemesi şarttı. O da bu düzenlemeyi yapıp batıl duruma gelmiş olan dinleri hükümsüz kıldı, kabul eden halkı da o şerefle şereflendirdi. Bu talih ve mutlu-

---

nizde binitlere yükledik ve hoş nimetlerden besledik, yarattıklarımızdan çoğunun üzerine geçirdik."

[5] Ahzab suresi 72. ayet "Biz o emaneti göklere, yere ve dağlara arz ettik, onlar, onu yüklenmeye yanaşmadılar, ondan korktular da onu insana yükledik. O gerçekten çok zalim ve çok cahildir."

[6] Hadis bilginleri bu sözün hadis olduğuna dair bir kanıt olmadığını belirtir, ancak mutasavvıflar hadis-i kutsi olduğunu kabul eder. Sözün tam biçimi de "Ben gizli bir hazine idim, bilinmeye muhabbet ettim, bilineyim diye mahlûkatı yarattım."

luğa ulaşmış olan ulu sahabelerinden biri kendi düşüncesini şöyle açıklar: "Eğer perde kaldırılmasa, iman artmaz mıydı?"

O Hazret (sas), elçilerin sonuncusu idi ve ondan sonra peygamberlik kapısı kapandı. Önceki peygamberlerin yerine insanları doğru yola iletmeleri ve yoldan çıkanlara yol göstermeleri, eksik olanların eksikliklerini tamamlamaları için onun ümmetinin olgunlarını ve bilginlerini görevlendirdi. "Benim ümmetimin bilginleri, İsrailoğullarının peygamberleri gibidir," hadisi bunu bildirir. O Hazret'ten sonra saygıdeğer ashabı (Allah'ın rızası onların üzerine olsun) insanlara doğru yolu gösterme görevini yerine getirdiler ve Hak subhanehu ve teâlâya giden yolu gösterdiler. O kutlu kişilerden sonra bu ümmetin şeyhleri ve velileri (Allah onların ruhlarını kutsal kılsın) bu yol göstericilik göreviyle meşgul oldular. Vaat, kıyametin kopacağı güne kadar bu din ve şeriatın doğru biçimde süreceği üzeredir. İnsanları irşat ederek onları hidâyet yoluna ileten bu kişilerin kutlu kişiliklerinin bereketi, bu dinin mensuplarının başından eksik olmayacaktır.

Tasavvuf ehlinin eylemleri, davranışları ve azla yetinme özelliklerinin bazıları

Bu insanların yaptıkları ilk iş, Hak subhanehu ve teâlânın bütün yasak ettiklerinden kaçınma gücü bağışlaması için tövbe etmek olur.

Dikkat ettikleri ikinci şey ise lokmalarının helal olmasıdır. Bu konuda mümkün olan her çabayı gösterirler. Bundan dolayı tasavvuf yolunun ululuları, "Çalışarak kazanan, Allah'ın sevgili kuludur" mazmunuyla bazı mesleklerle meşgul oldular. Bu cümleden olmak üzere şeyhlerle ilgili tabâkat kitabı yazmış olan ve ulu Allah'a yakınlığı ile bilinen şeyhülislam Hâce Abdullah Ensârî (kr) Allah'ın bütün veli kulları hakkında bilgi vermişler, ancak şeyhlerin "tasavvuf yolunun ayı" dediği Şeyh Ebû Sait Harrâz (ks)'ı hepsinden daha fazla anlatmışlar, mertebesini de hepsinden yüce tutmuşlardır. Bu kişi ayakkabı dikme (köşgerlik) mesleğine mensupmuş. Kendi zamanının şeyhleri arasında en önde olan Şeyh Muhammet Sekkâk (ks) bıçakçılıkla uğraşırmış. Şeyh Ebû Hafs Haddât (ks) demircilik yaparmış. Şeyh Ebû Bekr Habbâz (ks) ekmekçilikte ünlenmişti. Kendi zamanının gavsı ve kutbu, ayrıca tarikatların sultanı şeyh Ebû Sait Ebû'l-Hayr'ın hırka piri olan Şeyh Ebû'l-Abbas Âmulî kasaplık yap-

Kişi Adları Dizin

A

Abbas b. Ahmet Şâir Rûmî 10, 91
Abbas b. Hamza Nişâburî 10, 90
Abbas b. Muhammet Hallâl 174
Abbas b. Yusuf Şeklî 10, 91
Abbas Fakir Herevî 134
Abbas Şâir 251
Abdulazîz Bahrânî 13, 199
Abdulganî b. Nokta 372
Abdulkadir 17, 335, 366, 368-374, 376, 379, 384-385, 468, 472-473
Abdulkerim b. Hevâzin el-Kuşeyrî 235
Abdullah 9-19, 43, 52, 57, 59, 63-64, 69, 71, 81, 85-87, 89-90, 92, 97, 101-105, 107, 109-119, 124-125, 128, 130-132, 135-136, 139-140, 142, 144-148, 154, 157, 160-163, 166-167, 169, 172-174, 176-178, 183-184, 186-201, 203-209, 211-212, 216, 221, 229, 234, 239-240, 243, 245-249, 251, 253-255, 258, 262, 266, 285, 291, 294, 315-317, 366, 368, 369, 373-374, 377, 380, 388-389, 392, 395-396, 398-399, 404, 406, 416-417, 444, 448, 466
Abdullah Bâkû 14, 139, 147, 160, 162, 207, 240
Abdullah b. Cafer Tayyar 448
Abdullah b. Haddât Râzî 13, 173
Abdullah b. İsâm Makdisî 13, 173
Abdullah b. Mesut b. Muhammet b. Ali b. Ahmet b. Ömer b. İsmail b. Ebi Ali el-Dakkâk 203
Abdullah b. Muhammet b. Abdurrahman Râzî 13, 183
Abdullah b. Muhammet b. el-Meyâncî 291
Abdullah b. Muhammet er-Râsibî el-Bağdâdî 209
Abdullah b. Muhammet Harrâz 12, 140
Abdullah b. Muhammet Marûf Murta'iş 13, 172
Abdullah b. Muhammet Münâzilî 13, 173
Abdullah b. Tâhir b. el-Hâris Tâ'î 157
Abdullah b. Yahya 128
Abdullah Ebâ Mansûr 248
Abdullah Harrâz 131, 178, 208-209
Abdullah Harrâz Râzî 208
Abdullah Hâzır 10, 105, 193
Abdullah Kassâr 13, 196-197
Abdullah kızı Fatıma 366
Abdullah Mânek 14, 207, 251
Abdullah Mehdî Bâverdî 10, 85-86
Abdullah Mübarek 64, 110, 234
Abdullah Münâzil 161, 173, 176
Abdullah Nebâzânî 13, 174
Abdullah Nibâcî 89
Abdullah Tâhir 69
Abdulmelik 137, 215, 257
Abdulmelik Uskâf 137, 215
Abdu'l-Melik Uskâf 12, 137
Abdulvahit b. Müslüm 257
Abdulvahit b. Zeyd 388
Abdulvâhit Isfahânî 153
Abdulvahit İbn Ali Seyyârî 11, 133
Abdûn Zeccâc 78
Abdurrahim İstahrî 13, 189, 193
Abdurrahman 13-17, 19, 23, 32, 42-43, 49, 59, 73, 89, 128, 138, 155, 183, 186, 216, 233-235, 255, 308-309, 318, 337, 341-342, 371, 375, 454, 458, 460
Abdurrahman Câmî 19, 42, 49, 458
Abdurrahman Horasânî 155
Abdurrezzâk 153
Abdurrıza Ratan b. Nasr 307
Âdem 69, 441
Adiyy b. Müsâfir Şâmî Sümme'l-Hakkârî 17, 378
Afîre Âbide 19, 462
Ahi Ali Dihistânî 16, 313

Ahi Ali Kutluk Şah 16, 317
Ahi Ali Mısrî 16, 312
Ahi Ferec Zencânî 11, 134, 388
Ahmet Arabî 186
Ahmet b. Âlim el-Basrî 118
Ahmet b. Asım Antâkî 102
Ahmet b. Atâ 206
Ahmet b. Ca'd ve Şeyh Sa'it 17, 394
Ahmet b. Ebi'l-Havârî 73, 88, 94, 107, 463-464
Ahmet b. Hüseyin b. Mansûr Hallâc 12, 139
Ahmet b. İbrahim Mânek 207
Ahmet b. İbrahim Mesûhî 10, 103
Ahmet b. İmran b. Sureyc 135
Ahmet b. İsa 92
Ahmet b. Muhammet 94, 100, 119, 128, 131-132, 134-135, 158, 161, 168, 180, 208-209, 221, 235, 239, 252, 291, 377
Ahmet b. Muhammet b. Abdulkerim 221
Ahmet b. Muhammet b. Ebi Sa'dân 158
Ahmet b. Muhammet b. el-Fazl 134
Ahmet b. Muhammet b. el-Hüseyin ve Hüseyin b. Muhammet 128
Ahmet b. Muhammet b. el-Kasım el-Mansûr 168
Ahmet b. Muhammet b. Harun el-Burdu'î es-Sofî 132
Ahmet b. Muhammet b. Zekeriyya 135
Ahmet b. Muhammet Hamzatu's-Sofî 252
Ahmet b. Muhammet Masrûk 100
Ahmet b. Sait el-Mâlikî 151
Ahmet b. Vehb 11, 123
Ahmet b. Yahya Cellâ 113
Ahmet Çiştî 15, 218, 250
Ahmet Ebi'l-Havârî 101
Ahmet Hanbel 9, 69, 79, 99, 136, 167, 245
Ahmet Harb 9, 70
Ahmet Hazraveyh 10, 83-85, 89, 116, 119, 140
Ahmet Hazraveyh Belhî 10, 83
Ahmet Kâhidistânî 250
Ahmet Kufânî 163
Ahmet Mercânî 250
Ahmet Mevlânâ 303
Ahmet Mürsel 87
Ahmet Nasr 14, 152, 222-223, 251-252
Ahnef Hemedânî 10, 93
Ahnet Esvet Dîneverî 388
Alaeddin Kirmânî 16, 352
Alaeddin Muhammet 324, 331
Alaeddin Muhammet Harzemşah 324
Ali 5, 7, 10-19, 23, 27-28, 31-32, 34, 37-38, 41-42, 49, 60, 68, 71-72, 74, 78-79, 82, 84-85, 87-88, 94-95, 97, 99, 101-103, 106, 108-111, 115-117, 119, 121, 133, 142-144, 146, 148, 153, 156-158, 160-161, 168-169, 170-171, 177, 179-180, 182-187, 189, 195, 197, 198, 200-201, 203, 205-206, 209-211, 215-216, 223-225, 228-231, 233-238, 240, 248, 251, 257, 261-263, 266, 268, 277, 289-290, 294, 298, 303, 306-308, 312-321, 329, 336-340, 358, 366, 368-371, 373, 380-381, 384, 388-389, 391-392, 398, 400, 406, 408, 422, 425-426, 432-434, 439, 441, 443, 466, 473
Ali Ata 18, 408
Ali b. Abdulhamit Gazâ'irî 10, 82
Ali b. Abdullah 211, 392
Ali b. Abdullah b. Hasan Cahzam Hemedânî 211
Ali b. Ahmet b. Muhammet et-Tarsûsî 161
Ali b. Ahmet b. Sehl 182
Ali b. Bekkâr 11, 117
Ali b. Bündar b. Hüseyin Sofî Sayrafî 11, 115
Ali b. Cafer 153, 210, 228
Ali b. Cafer b. Dâvut 210
Ali b. Ebi Tâlip 294
Ali Bekkâr 74
Ali b. Hamza Isfahanî Hallâç 11, 110
Ali b. Hint el-Kureşî 179
Ali b. İbrahim el-Basrî 187
Ali b. İsa 171
Ali b. Muhammet 142-143, 184, 240,

368
Ali b. Muhammet b. Abdullah İbn Bâkû 240
Ali b. Muhammet es-Sîrevânî 184
Ali b. Muhammet Sehl 143
Ali b. Muvaffak Bağdâdî 11, 111
Ali b. Müsennâ 238
Ali b. Osman b. Ebî Ali Cullâbî Gaznevî 14, 236
Ali b. Osman b. Nasr el-Kırâfî 184
Ali b. Şalûye 13, 195
Ali b. Şuayp Sakkâ 11, 111
Ali Burguş 336, 338-340, 388, 473
Ali Bündâr 116, 184, 186
Ali Bündâr Sayrafî 184, 186
Ali Cüzcanânî 115
Ali Deylem 198
Ali Ehdel 391
Ali, Hasan Basrî ve Kümeyl b. Ziyât 388
Âlim b. Sa'd 11, 129
Ali Mekkî 10, 88
Ali Murtaza 216
Ali Nasrâbâdî 87
Ali Sehl 97, 109
Ali Sehlî 109
Ali Şir 5, 7, 23, 27-28, 31-32, 34, 37, 41-42, 49
Ali Zeynüddin 422
Ammâr 10, 15, 64, 87, 246-248, 293, 297, 303
Ammâr Yâsir 15, 293, 297
Amr b. Osman 10, 97, 123, 137, 144, 180
Amr b. Osman b. el-Hakîm b. Şa're 144
Amr b. Osman Mekkî 10, 97, 123, 137
Amr b. Seleme 85
Arif Ayyâr 14, 215-216
Arun b. Vessâbe 11, 107
Asker b. el-Haşîn 81
Atabek 339
Atâ b. Süleyman 11, 108
Atebe 9, 61, 254
Atebe b. Gulâm 9, 61
Aynuddin 451
Aynu'l-Kuzat Hemedânî 263
Aynu'z-Zamân Cemalüddin Gîlî 16, 302

B

Baba Ali Hoş-merdân 18, 426
Baba Ali Mestî 433
Baba Ali Mest Nesâyî 19, 432
Baba Ali Pây Hisârî 19, 434
Baba Behlül 19, 434
Baba Can Baba 415
Baba Celîl 19, 436
Baba Hâkî 18, 431
Baba Hasan Kandehârî 432
Baba Hasan Türk 19, 435
Baba Hoş Kildi 19, 433
Baba İbrahim 415
Baba Kemal Cendî 298
Baba Kökî 19, 432
Baba Mahmut Tûsî 16, 317, 346, 398
Baba Pîrî 19, 435
Baba Sarıg Pulat 19, 436
Baba Süngü 18, 414-415, 422
Baba Şadân 295
Baba Şihâp 19, 436
Baba Tilençi 19, 434
Bab Fergânî 14, 218
Bâb-ı mâ Hüseyn 18, 412
Bâbü'l-Tâk 137
Babür 7, 27, 28, 30, 429
Bânû Âliyye 246
Bâyezît 10, 18, 54, 83-85, 93, 140, 308, 328, 330, 347, 407, 409, 410, 426, 437, 459, 466
Bâyezît Bestamî 10, 84
Bîbîk Merviyye 19, 468
Bilal 254-255
Bişr b. Hâris b. Abdurrahmân 10, 79
Bişr Hafî 67
Bişrî Hafî 69
Bişr Taberânî 10, 80
Buharî 15, 117, 201, 245, 273, 276, 277, 281
Bukeyr Dîneverî 155

Bunân b. Abdullah 12, 142
Bunân b. Muhammet Hammâl 12, 140
Bû Sait 226
Bû Seleme Baverdî 250
Bündâr b. el-Hüseyin b. Muhammet b. Mühellep Şirazî 13, 182
Bündâr b. Yakup Mâlikî 190
Bündâr Ergânî 207

C

Cabbar 235
Cafer b. Ahmet b. Muhammet 119, 209
Cafer b. Ahmet b. Muhammet el-Mukrî 209
Cafer b. el-Müberka 11, 115
Cafer b. Muhammet b. Nasır Huldî Havvâs 13, 181
Cafer b. Yunus 154, 155
Cafer Haddât 12, 86, 96, 147-148, 179, 183
Cafer Hazzâ 13, 113, 191, 193
Cafer Huldî 94, 96, 127, 134, 182, 212
Câriye Habeşiyye 19, 472
Câriye Mechûle 19, 471
Câriye Sevdâ 19, 470
Cârûzî 246
Cebbâl b. Ahmet 214
Cebele 163
Cebrail 62
Cehm Rakkî 13, 189
Cemaluddin Muhammet Bâkelincâr 14, 204
Cengiz Han 306
Cerîr b. Abdullah el-Cebelî 258
Cerîrî 11, 78, 115, 128-129, 131, 157, 182, 208-209, 221
Cibâl 104
Cuvâlger 14, 213, 252
Cüneyt 10, 65, 77-78, 82-83, 85-97, 99, 101-104, 106, 108, 109, 111, 115, 121-124, 126-130, 132, 135-137, 141-142, 145-147, 151-153, 155, 158-160, 166-169, 172, 174, 179-183, 186, 191, 197, 199-200, 207, 210-211, 224, 232, 234, 252, 274, 279-280, 303, 306, 308, 310, 328, 388-389, 465, 467

Ç

Çelebi Arif 332
Çelebi Hüsamettin 332

D

Danişment Mevlânâ 303
Dâvût b. Ahmet Dârânî 9, 73
Dâvut Belhî 10, 80
Dâvut Hâdim 388
Dâvut İsfehânî 103
Dâvut Tâî 67, 72, 181
Derviş Ahmet Câmî 289
Derviş Ahmet Semerkandî 343
Derviş Behlül 18, 430
Derviş Beşir 17, 359
Derviş Hasan Şehr-âşûb 18, 424
Derviş Mansûr 18, 424
Derviş Muhammet Bihre 18, 424
Derviş Muhammet Curger 256
Derviş Muhammet Gâzürgâhî 18, 425
Derviş Seyyit Hasan 18, 425
Dînâr 9, 62
Dukkî 12, 113, 143, 152, 159-160, 185

E

Eba Necâşî 337
Ebâ Sait 230
Ebû Abbas b. el-Arifîn 378
Ebû Abbas Kassâp Âmulî 251
Ebû Abdulah 97
Ebû Abdullah Abâdânî 11, 117
Ebû Abdullah Ahmet b. Abdurrahman Nasr Mâlînî 15, 255
Ebû Abdullah Antâkî 10, 102
Ebû Abdullah Bâkû 14, 139, 160, 162, 207, 240
Ebû Abdullah b. Cellâ 11, 113
Ebû Abdullah Berkî 12, 148
Ebû Abdullah b. Osman 294
Ebû Abdullah Cellâ 81, 113, 139, 145, 163, 169, 174, 177

Ebû Abdullah Çâvpâre Sofî 11, 118
Ebû Abdullah Dîneverî 14, 139, 209
Ebû Abdullah Dûnî 14, 207, 212
Ebû Abdullah el-Berkî 148
Ebû Abdullah el-Gazzâlî 377
Ebû Abdullah Hafîf 13, 19, 103-104, 112, 115, 124, 132, 135-136, 166-167, 187, 189, 190-200, 205, 239-240, 247-248, 444, 466
Ebû Abdullah Hafîfî 183, 197-198, 388
Ebû Abdullah Hafîf Şirazî 13, 189
Ebû Abdullah Hakan Sofî 11, 113
Ebû Abdullah Hazremî 11, 117
Ebû Abdullah Hubeyk Sâbık Antâkî 10, 89
Ebû Abdullah Husrî 11, 115
Ebû Abdullah Kalânîsî 11, 112
Ebû Abdullah Mağribî 10, 101, 107, 176
Ebû Abdullah Mânek 14, 207
Ebû Abdullah Ma'rûf bi-İbni'l-Matarrif Endelusî 17, 399
Ebû Abdullah Mavsılî 373
Ebû Abdullah Mevlâ 14, 208
Ebû Abdullah Mukrî 14, 208-209
Ebû Abdullah Münâzil 176
Ebû Abdullah Müştehir Bâbûnî 14, 240
Ebû Abdullah Nicâbî 10, 101
Ebû Abdullah Râzî 71
Ebû Abdullah Rûdbârî 14, 160, 206, 207, 251
Ebû Abdullah Sâlim 119
Ebû Abdullah Sâlimî 11, 118
Ebû Abdullah Siczî 11, 114
Ebû Abdullah Tarûgundî 14, 206
Ebû Abdullah Zirâ Basrî 97
Ebû Abdurrahman 14, 89, 128, 138, 183, 186, 233-235
Ebû Abullah Muhtar b. Muhammet b. Ahmet Hirevî 15, 257
Ebû Ahmet Abdal 14, 241-242, 250
Ebû Ahmet Kalânîsî 11, 106, 111
Ebû Ahmet Magâzilî 78
Ebû Ali 10-11, 13-15, 71, 79, 85, 88, 99, 101-103, 115, 119, 121, 144, 148, 157-158, 160-161, 168-171, 183, 185-186, 189, 198, 200-201, 203, 206, 209, 211, 223-225, 230-231, 234-235, 251, 257, 261-263, 266, 290, 303, 389
Ebû Ali Bûteger 15, 251
Ebû Ali Cüzcânî 11, 121, 183
Ebû Ali Dakkâk 14, 102, 157, 203, 223-225, 235
Ebû Ali Fakih 230
Ebû Ali Fâremdî 235
Ebû Ali Hayrân 13, 171
Ebû Ali Hüseyin b. Muhammet Ekkâr 13, 200
Ebû Ali Kâtip 13, 99, 148, 168, 170, 211, 231
Ebû Ali Kâtip Mısrî 13, 170
Ebû Ali Keyyâl 15, 251
Ebû Ali Meştulî 170-171
Ebû Ali Muhtar el-Alevî el-Hüseynî 257
Ebû Ali Râzî 13, 171
Ebû Ali Rudbârî 101
Ebû Ali Sakafî 13, 161, 169
Ebû Ali Sindî 10, 85
Ebû Ali Sircânî 13, 171
Ebû Ali Şebbûyî 14, 225
Ebû Ali Şebbûyî Mervezî 14, 225
Ebû Ali Vâricî 13, 198
Ebû Ali Zerger 15, 251
Ebû Amr 12-13, 17, 94, 99, 115, 136-137, 139, 150, 165, 179, 181-183, 189, 193, 198-199, 234, 236, 247-248, 251, 371, 372
Ebû Amr b. Ebû Osman 179
Ebû Amr b. Nüceyt 13, 183, 234
Ebû Amr b. Nüceyt Sülemî 234
Ebû Amr Dımaşkî 189
Ebû Amr Dımışkî 12, 115, 139, 150, 182
Ebû Amr İstahrî 198
Ebû Amr Kazvinî 236
Ebû Amr Nüceyd 251
Ebû Amr Osman Mekkî 136
Ebû Amr Zeccâc 13, 99, 181
Ebû Asım Pir 246

Ebû Bekir 54, 103, 324, 440
Ebû Bekir Sıddîk 54
Ebû Bekr Aşnânî 12, 166-167
Ebû Bekr Atâ Cahfî 12, 154
Ebû Bekr Atûfî 12, 158
Ebû Bekr b. Ebî Sa'dân 209
Ebû Bekr Beykendî 101, 186
Ebû Bekr b. İsa Mutavvi'î 12, 157
Ebû Bekr b. İshak el-Kelâbâdî el-Buhârî 138
Ebû Bekr b. Yezdânyâr Urmevî 12, 156
Ebû Bekr Cevzakî 12, 165
Ebû Bekr Dakkâk 115
Ebû Bekr Dâvut Dîneverî 12, 168
Ebû Bekr Dîneverî 262
Ebû Bekr Dukkî 12, 152, 159-160, 185
Ebû Bekr el-Atûfî 159
Ebû Bekr Fâlîzbân Buhârî 13, 186
Ebû Bekr Ferrâ 12, 161, 252
Ebû Bekr Habbâz Bağdâdî 12, 157
Ebû Bekr Hemedânî 12, 167
Ebû Bekr Kasrî 12, 166, 199
Ebû Bekr Katî'î 12, 167
Ebû Bekr Keşfirî 12, 167
Ebû Bekr Kettânî 12, 91, 127, 150, 152, 153, 181
Ebû Bekr Kisâyî 11, 121
Ebû Bekr Magâzilî 12, 167
Ebû Bekr Memşâd 209
Ebû Bekr Mevâzînî 12, 166, 210
Ebû Bekr Mısrî 12, 115, 159-160, 170, 211
Ebû Bekr Müeddep 231
Ebû Bekr Müfît 12, 165
Ebû Bekr Nessâc 263, 265, 389
Ebû Bekr Râzî 12, 13, 152, 153, 165, 186
Ebû Bekr Râzî Becelî 13, 186
Ebû Bekr Sa'dân 158
Ebû Bekr Sakkâr 12, 159
Ebû Bekr Saydelânî 12, 156
Ebû Bekr Sekkâk 12, 159
Ebû Bekr Sogdî 11, 120
Ebû Bekr Sûsî 12, 163
Ebû Bekr Şakkâk 12, 154
Ebû Bekr Şarânî 13, 190
Ebû Bekr Şibhî 12, 161
Ebû Bekr Şiblî 12, 154-155, 161, 207, 368
Ebû Bekr Şukeyr 12, 164
Ebû Bekr Tâhir Ebherî 12, 132, 157
Ebû Bekr Tarsûsî 12, 161, 248
Ebû Bekr Timistânî 12, 132, 161
Ebû Bekr Uskâf 13, 195
Ebû Bekr Varrâk 11, 86, 116, 119, 120-121, 131, 214
Ebû Bekr Varrâk Tirmizî 11, 119
Ebû Bekr Zakkâk Kebîr 12, 152
Ebû Bekr Zakkâk Sagîr 12, 152
Ebû Cafer 10, 12, 13, 86, 96, 109-110, 123, 143, 145-150, 180, 196
Ebû Cafer Ahmet b. Hamdân b. Ali b. Sinan 12, 146
Ebû Cafer b. Bükeyr el-Haddât es-Sagîr 147
Ebû Cafer b. Kernebî 10, 96
Ebû Cafer el-Fergânî 147
Ebû Cafer Fergânî 12, 146
Ebû Cafer Haddât 12, 86, 96, 147-148
Ebû Cafer Haffâr 12, 145, 180
Ebû Cafer Meczûm 12, 148-149
Ebû Cafer Mu'az el-Mısrî 12, 148
Ebû Cafer Muhammet b. Ali Nesevî el-Marûf b. Muhammet Galtân 13, 180
Ebû Cafer Samânî 12, 147
Ebû Cafer Saydelânî 12, 143, 146
Ebû Câfer Semmâk 10, 83
Ebû Cafer Sumânî 12, 145
Ebû Cehl 254
Ebû Hafîd 90
Ebû Hafs 10, 15, 52, 83-87, 97-98, 111, 114, 125-126, 140, 146, 154, 169, 172, 178, 181, 193, 252, 335, 382, 466
Ebû Hafs Haddât 10, 52, 83, 85-87, 125, 140, 169, 172
Ebû Hamit 14, 83, 145, 214, 217-218, 263, 291
Ebû Hâmit b. Esvet Ma'rûf Zencî 12, 144

Ebû Hamit Dostân 14, 217-218
Ebû Hamza 10, 91-92, 126, 169, 465
Ebû Hamza Bağdâdî 91, 126
Ebû Hamza Horasânî 10, 91, 92
Ebû Hanife 67-68, 299
Ebû Harun Endelusî 94
Ebû Hâşim 9, 64
Ebû Hâşim Sofî 9, 64
Ebû Hâtem Attâr 10, 82, 123
Ebû Hâtim Attar Basrî 81
Ebû Hayr Tînâtî 92
Ebû Hâzım Mekkî 9, 61
Ebû Hüseyn Nurî 180
Ebû İmrân 87, 150
Ebû İsa Tirmizî 119
Ebû İshak 13-14, 17, 71, 74, 76-78, 127-128, 145, 177, 181, 200, 241-243, 265, 381, 384
Ebû İshak b. Zarif 17, 381
Ebû İshak Şehriyâr Gâzirûnî 13, 200
Ebû İsmail 14, 243, 245, 252
Ebû İsmail Abdullah b. Ebî Mansûr Muhammet Ensârî Hirevî 14, 245
Ebû'l-Abbas b. Ahmet Yahya Şirazî 11, 132
Ebû'l-Abbas b. Arif Sanhâcî Endelusî 17, 377
Ebû'l-Abbas b. Atâ 11, 114, 129
Ebû'l-Abbas Bâverdî 11, 132
Ebû'l-Abbas b. İdris 388
Ebû'l-Abbas b. Masrûk 10, 100
Ebû'l-Abbas Burdu'î 11, 132
Ebû'l-Abbas Dîneverî 11, 131
Ebû'l-Abbas Erzîzî 11, 130
Ebû'l-Abbas Fergânî 158
Ebû'l-Abbâs Hamza b. Muhammet 12, 136
Ebû'l-Abbas İdris 294
Ebû'l-Abbas Masrûk 88
Ebû'l-Abbas Mûre-zen Bağdâdî 10, 101
Ebû'l-Abbas Nesâyî 11, 135, 252
Ebû'l-Abbas Nihavendî 11, 134, 182, 240, 252, 388
Ebû'l-Abbas Seyyârî 11, 132-133, 152, 225
Ebû'l-Abbas Suhreverdî 11, 133, 213
Ebû'l-Abbâs Sureyc 12, 135
Ebu'l-Akkal b. Alevan Magribî 10, 94
Ebû'l-Asba 107
Ebu'l-Berekât Takıyyüddin Alî Dostî Simnânî 16, 315
Ebû'l-Cenâp 294, 296
Ebû'l-Edyân 13, 179
Ebû'l-Esved 70
Ebu'l-Esved Mekkî 9, 70
Ebu'l-Esved Râ'î 9, 70
Ebû'l-Fazl 13, 14, 90-91, 198, 220, 227, 229, 230, 234, 236, 368, 397
Ebû'l-Fazl Cafer Ca'dî 13, 198
Ebu'l-Fazl Hasan Huttalî 14, 236
Ebû'l-Feth Hammâl 122, 180
Ebû'l-Feyz 65
Ebû'l-Fütûh 303
Ebu'l-Garîb İsfehânî 11, 112
Ebû'l-Garip 153
Ebû'l-Hâris Evlâsî 75
Ebû'l-Hasan 12-14, 15, 17-18, 53, 89, 108, 115, 117, 119, 122, 124, 126-127, 130, 133, 137, 142-144, 146, 148-149, 158, 167, 177, 179, 184, 188, 200-203, 228-229, 236, 238, 248-250, 252, 261, 264, 290-291, 308, 371, 379, 381, 392-393, 396, 409-410
Ebû'l-Hasan Abadânî 130
Ebû'l-Hasan Alevî 127
Ebû'l-Hasan Ali b. Ahmet 371
Ebû'l-Hasan Ali b. Hamit Sa'idî 17, 381
Ebû'l-Hasan Bişrî 248
Ebû'l-Hasan b. Muhammet b. Ebû Abdullah Ahmet b. Salim el-Basrî 119
Ebû'l-Hasan b. Muhammet Müzeyyin 12, 142
Ebû'l-Hasan b. Şa're 12, 144
Ebû'l-Hasan Bustî 15, 290-291
Ebû'l-Hasan Cahzâm 248
Ebû'l-Hasan Hakîmî 13, 200
Ebû'l-Hasan İbn Ali Hemedânî 177
Ebû'l-Hasan Kerdûye 14, 202-203
Ebu'l-Hasan Müsennâ 14, 238
Ebû'l-Hasan Müzeyyin 53, 124, 142,

144, 149, 167
Ebu'l-Hasan Neccâr 15, 253
Ebû'l-Hasan Sabihî 12, 144
Ebû'l-Hasan Sayig Dîneverî 146
Ebû'l-Hasan Sâyig ed-Dîneverî 184
Ebû'l-Hasan Sıddîk 158
Ebû'l-Hasan Sîrevânî Sagîr 148
Ebu'l-Hasan Sofî Fuşencî 13, 182
Ebû'l-Hasan Süyûtî 12, 144
Ebû'l-Hasan Taberî 137
Ebû'l-Hasan Tarzî 250
Ebû'l-Hayr Askalânî 13, 121, 176
Ebû'l-Hayr Habeşî 13, 175, 213, 252
Ebû'l-Hayr Hımsî 13, 176
Ebû'l-Hayr Mâlikî 13, 190, 199
Ebû'l-Hayr Tinâtî 13, 174, 175
Ebû'l-Hüseyin 12-14, 82, 86, 101, 103, 106, 141, 148, 150-151, 163, 179, 184, 187, 189, 194, 211-212, 214, 217, 447
Ebû'l-Hüseyin b. Bunân 13, 179
Ebû'l-Hüseyin b. Hint Fârisî 13, 179
Ebû'l-Hüseyin Cahzam Hemedânî 14, 211
Ebû'l-Hüseyin Derrâc 12, 150, 163
Ebû'l-Hüseyin Kuşçı Sofî 86
Ebû'l-Hüseyin Merv Rûdî 14, 217
Ebû'l-Hüseyin Nurî 141
Ebû'l-Hüseyin Sem'ûn 13, 187
Ebû'l-Hüseyin Sîrevânî 13, 184
Ebû'l-Hüseyn Ali Rezzîn 101
Ebu'l-Hüseyn Bârûsî 10, 87
Ebû'l-Hüseyn Bunân 179
Ebû'l-Hüseyn Derrâc 148, 150-151, 189
Ebû'l-Hüseyn Haddât Herevî 14, 213
Ebû'l-Hüseyn Hâşimî 12, 151
Ebû'l-Hüseyn Kevâşânî 99
Ebû'l-Hüseyn Mâlikî 12, 151, 162, 189
Ebû'l-Hüseyn Müzeyyin Kebîr 181
Ebû'l-Hüseyn Nurî 10, 94, 125, 151
Ebû'l-Hüseyn Sâlbe 14, 216, 236
Ebû'l-Hüseyn Sayıg Dîneverî 99
Ebû'l-Hüseyn Serkî 14, 213
Ebû'l-Hüseyn Sîrevânî Kebîr 184
Ebû'l-Hüseyn Sîrevânî Sagîr 14, 210
Ebû'l-Hüseyn Tarzî 14, 212
Ebû'l-İshak 176
Ebû'l-Kasım 14, 91-92, 106, 119, 120, 136-138, 154, 162, 170, 175, 209, 224, 226, 231-232, 234, 237, 240, 251, 261-263, 292, 294, 388
Ebû'l-Kâsım Cüneyt 135, 186, 388
Ebû'l-Kasım Cüneyt b. Muhammet Bağdâdî 234
Ebû'l-Kasım Gürgânî 14, 231-232, 237, 261-263, 292
Ebu'l-Kasım Hakîm Semerkandî 11, 119
Ebû'l-Kasım Hannâne 137
Ebû'l-Kâsım Kasrî 13, 199
Ebû'l-Kasım Kuşeyrî 224, 240, 261, 262
Ebû'l-Kasım Mervezî 175
Ebû'l-Kasım Mukrî 14, 209
Ebu'l-Kâsım Nasrâbâdî 13, 185
Ebû'l-Kasım Ramazan 294, 388
Ebu'l-Kasım Râzî 11, 119
Ebû'l-Kasım Sâyih 162
Ebû'l-Ma'âlî 386
Ebû'l-Mecd Mecdûd b. Âdem 441
Ebû'l-Mugîs 136
Ebû'l-Muzaffer Kirmanşâhî 91
Ebû'l-Muzaffer Tirmizî 14, 214, 215, 249
Ebu'l-Velit Ahmet b. Ebi'r-Recâ 14, 245
Ebû'l-Yakup Taberî 294
Ebû Mansûr 12, 15, 138-139, 215, 245, 249, 251
Ebû Mansûr Gâv-külâh 12, 139
Ebû Mansur Muammer b. Ahmet Isfahanî 14, 219
Ebû Mansûr Muhammet b. Ali el-Ensârî 215
Ebû Mansur Muhammet Ensârî 15, 249
Ebû Mansûr Suhte 15, 249
Ebû Muhammet 10, 11, 13-14, 17, 85, 89, 90, 96, 103, 126, 128-129, 140, 172, 173, 181, 183, 191, 195, 201, 209, 219, 221, 366, 368, 371, 388, 398-399

Ebû Muhammet Abdullah Mercânî Mağribî 17, 398
Ebû Muhammet Atâyidî 13, 191
Ebû Muhammet b. Ebû Nasr Baklî Nesevî Şirazî 201
Ebû Muhammet Cerîrî 11, 128-129, 221
Ebû Muhammet Haddât 10, 85
Ebû Muhammet Haffâf 13, 195
Ebû Muhammet Hammûye 388
Ebû Muhammet Mâlikî 126
Ebû Muhammet Murta'iş 219
Ebû Muhammet Râsibî 14, 209
Ebû Muhammet Ruveym Bağdâdî 388
Ebû Muhriz Şirazî 13, 192
Ebû Mûsa 84
Ebû Musa Dabilî 107
Ebû Musa Şeyh 18, 411
Ebû Muzâhim Faris 86
Ebû Muzâhim Şirazî 10, 86
Ebû Nasr 13-15, 55, 79, 140, 188, 201, 212, 219-220, 234, 251, 255-256, 258, 279-281, 288, 345-346, 385, 426, 459
Ebû Nasr Ahmet b. Ebi'l-Hasan 258
Ebû Nasr b. Ebi Cafer b. Ebi İshak Hirevî Hânçebâdî 15, 255
Ebû Nasr Hacı 212
Ebû Nasr Muhammet b. Ahmet b. Cafer 255
Ebû Nasr Muhammet b. Muhammet b. Hâmit 140
Ebû Nasr Sarrâc 14, 219-220, 251, 345-346
Ebû Nasr Seffârî Nişâburî 234
Ebû Osman Hîr 146
Ebû Osman Hîrî 10, 85, 97-100, 115-116, 126, 147, 150, 161, 166, 169, 178, 180, 182-183, 206
Ebû Osman Magribî 10, 99
Ebû Osman Nusaybinî 99
Ebû'r-Rebi Kefîf Mâlikî 17, 378
Ebû'r-Rıza Ratan 307
Ebû Sabit Râzî 10, 106
Ebû Sait A'rabî 13, 180
Ebû Sait Harrâz 10, 52, 82, 88, 91-93, 104, 123, 130, 146, 154, 166, 179, 207
Ebû Sait Mâlînî 251
Ebû Sait Mukrî 207
Ebû Sait Şirâzî 213
Ebû Sait Zâhit 99
Ebû Salih 11, 87, 130, 174-175, 231, 368
Ebû Salih Hadesânî 174
Ebû Salih Müzeyyin 11, 130
Ebû Sehl Su'lûkî 14, 234
Ebû Sevr 95
Ebû's-saadet Afifî 404
Ebû's-Serî 87
Ebû Su'ûd b. Şiblî 17, 374
Ebû Süleyman 9, 13, 73, 89, 185
Ebû Süleyman Dârânî 9, 73, 89
Ebû Süleyman Havvâs Mağribî 13, 185
Ebû Süleyman Nîlî 13, 185
Ebû Şeybân 103
Ebû Şuayb Mukannâ 10, 93
Ebû Tahir Ebherî 161
Ebû Tâhir Kürt 15, 260
Ebû Talip 10, 11, 100, 119, 189
Ebû Tâlip Hazrec b. Ali 13, 197
Ebû Talip İhmîmî 10, 100
Ebû Talip Muhammet b. Ali b. Atiyye Harisî Mekkî 11, 119
Ebû Turâp Nahşebî 10, 81-83, 87, 91, 97, 104, 108, 113-114, 116, 147
Ebû Ubeyd Busrî 92, 113
Ebû Ubeydullah Busrî 11, 114
Ebû Ubeyt Busrî 81, 97, 113-114
Ebû Vâyil Şakîk b. Seleme el-Kûfî 253
Ebû Yahya 98
Ebû Yakup 11, 99, 104, 123-126, 143, 170-171, 251, 265, 267, 294, 306, 388
Ebû Yakup Aktâ 11, 124
Ebû Yakup Harrât Askalânî 11, 125
Ebû Yakûp Hâşimî 9, 71
Ebû Yakup İmam Yusuf Hemedânî 306
Ebû Yakup Kûretî 11, 126
Ebû Yakup Meydânî 11, 125
Ebû Yakup Mezâbilî 11, 124
Ebû Yakup Mezkûrî 11, 125

Ebû Yakup Nehrecûrî 11, 99, 123, 143, 251, 294, 388
Ebû Yakup Sûsî 11, 123, 170-171, 294
Ebû Yakup Taberî 388
Ebû Yakup Zeyyât 11, 123
Ebû Yakup Zîzî 11, 124
Ebû Yezit 16, 76, 177, 229, 345, 347, 465
Ebû Yezit Mergazî 345
Ebû Yûsuf Gasûlî 74
Ebû Zahhâk 13, 195
Ebû Zekeriyya 83
Ebû Zer Tirmizî 11, 120
Ebû Zeyd Mergazî Horasânî 13, 176
Ebû Zur'a 14, 239, 240, 248
Edip Ahmet 18, 44-45, 413
Edip Kemendî 14, 238
Efdalüddin Bedîl Hakâyık Hakanî 19, 449
El-Bagavî 94
Emir Ali Abû 14, 233
Emir Âlim Delvâlicî 16, 353
Emirçe Sifâl-fürûş 14, 214
Emir Hüseynî 19, 348, 447-448
Emir İkbal Sistânî 296
Emir Kâfur 118
Emir Kıvamuddin Sincânî 16, 343
Emir Sebüktekin 359
Emir Seyyit Ali b. Şihab b. Muhammet Hemedânî 16, 315
Emir Seyyit Külâl 269, 273-274
Emir Şerefüddin Eşref 16, 355
Enes Mâlik 67
Entâkî 102
Eslem 9, 69-70, 87
Eslem b. el-Hüseyn Bârûsî 87
Evhadüddin 19, 203, 266, 327, 329, 351, 438-439, 449
Evhadüddin Kirmânî 327, 329, 351, 438-439, 449
Eyyûp Neccâr 162
Eyyüp Ensârî 245

F

Fahruddin Irakî 265, 328-329, 348, 386-387, 447
Fakih Ebû Osman Mergazî 257
Fâris b. İsa el-Bağdâdî 12, 138
Fatıma 19, 203, 206, 366, 465-467, 469
Fatıma Banu 203
Fatıma Berdeiyye 19, 466
Fatıma binti Eba Bekr Kettânî 19, 467
Fatıma binti'l-Müsennâ 19, 469
Fatıme Nişâburiyye 19, 465
Fazl b. Muhammet 261
Fazlullah 28, 229, 428
Ferec Tebrizî 295
Feth b. Ali Mavsılî 10, 78
Feth b. Şahref 10, 70, 79
Feth b. Şahref Mervezî 10, 79
Feth Hacı 211
Feyz b. el-Hızır 75
Firavun 87, 313, 327
Fizze 19, 467
Fûtî 163
Fuzayl b. Iyâz 9, 71
Fuzayl Iyaz 88, 249
Fütûhât-ı Mekkî 377, 390, 420, 460, 469

G

Gaylan Mecnûn 129
Gaylân Semerkandî 11, 129
Gulâm Halil 111
Gümüştekin 359

H

Habîb A'cemî 9, 60
Habîp 61, 99, 303
Habîp Mağribî 99
Haccac b. Yusuf 57
Hâce 14-18, 52-53, 55-56, 59, 117, 131, 177, 205, 220, 230, 232-233, 237, 241-244, 246-250, 253-254, 265-273, 275-277, 279-285, 287-292, 303, 307, 318-320, 344-346, 349-350, 352-353, 356-357, 385-386, 396-397, 405-408, 411-412, 416, 420, 424, 426, 428-430, 437, 440-443, 453, 457, 459

Hâce Abdulazîz Câmî 18, 420
Hâce Abdulhaluk 15, 266, 267, 269, 273
Hâce Abdulhaluk Gucduvânî 15, 267, 273
Hâce Abdullah Berkî 266, 406
Hâce Abdullah Ensârî 52, 59
Hâce Abdurrahman 16, 318
Hâce Abdurrahman Gehvâreger 16, 318
Hâce Ahmet b. Mevdût b. Yusuf Çiştî 14, 244
Hâce Ahmet Hammât Serahsî 14, 237
Hâce Ahmet İsmail 15, 250
Hâce Ahmet Mevdût 250
Hâce Ahmet Sıddık 268
Hâce Ahmet Yesevî 18, 266, 271, 307, 405-407, 411-412
Hâce Alaeddin 15, 276-277, 28-284
Hâce Alaeddin Attâr 15, 276, 284
Hâce Alaeddin Gücduvânî 15, 284
Hâce Ali b. Hasan 14, 205
Hâce Ali b. Hasan Kirmânî 14, 205
Hâce Ali Râmîtenî 15, 268
Hâce Arif 15, 268
Hâce Arif Rivgervî 15, 268
Hâce Bahauddin 15, 18, 268-271, 273, 276, 346, 407, 440, 459
Hâce Bahauddin Nakşbend 15, 268, 273, 440, 459
Hâce Bahaüddin 272, 276
Hâce Bâyezît 18, 407
Hâce Burhanettin Ebû Nasr 279
Hâce Burhanuddin Ebû Nasr Pârsâ 385, 426
Hâce Ebû Abdullah 253-254
Hâce Ebû Abdullah Zehl 253
Hâce Ebû Ahmet 241, 243
Hâce Ebû Ahmet Abdal 241
Hâce Ebû Ali 230
Hâce Ebû Bekr Câm 17, 356
Hâce Ebu'l-Vefâ Harezmî 16, 303
Hâce Ebû Nasr 55, 288, 459
Hâce Ebû Nasr Pârsâ 55, 459
Hâce Ebû Tahir 220
Hâce Ebû Yezit 177
Hâce Evhad Müstevfî 18, 426
Hâce Evliya Kelân 268
Hâce Fazlullah Ebûlleysî 428
Hâce Hacı Mekkî 243
Hâce Hacı Şerif Rendenî 349-350
Hâce Hafız 443, 457
Hâce Hafız Ali Câmî 443
Hâce Hafızuddin Ebû Nasr Muhammet b. Muhammet b. Muhammet Hafızî Buharî 15, 281
Hâce Hakîm Senâyî 442
Hâce Hasan Attâr 15, 281
Hâce Hasan Endakî 406
Hâce Hasan Endekî 266
Hâce Hayrçe 15, 254
Hâce İmâd 457
Hâce İmad Halaç 16, 352
Hâce İmaduddin 352
Hâce İmam Ebû Hamit Gazzâlî 291
Hâce İmam Ebû Yakup Yusuf Hemedânî 267
Hâce İmam Muhammet Hammûye 291
Hâce İshak Şehit 416
Hâce Kutbuddin Bahtiyar Kâkî 350
Hâce Kutbuddin Yahya Nîşâbûrî 17, 397
Hâce Kutbüddin Yahya Câmî Nişâburî 396
Hâce Mahmut 15-16, 18, 268, 353, 429
Hâce Mahmut Ferenhâdî 18, 429
Hâce Mahmut Hayr Fagnevî 15, 268
Hâce Mahmut Mûy-dûz 16, 353
Hâce Mevdût Çiştî 14, 243
Hâce Mevlüt 244
Hâcem Halil 18, 408
Hâce Muhammet Baba Semmâsî 15, 269, 273
Hâce Muhammet b. Ebû Ahmet Abdal Çiştî 14, 242
Hâce Muhammet Ebî Ahmet 243
Hâce Muhammet el-Kûsevî 459
Hâce Muhammet Hâmit 131

Hâce Muhammet Ma'şuk Tûsî 233
Hâce Muhammet Pârsâ 15, 277, 284, 288, 346, 459
Hâce Muiniddin Hasan Sencerî 350
Hâce Muzaffer Ahmet b. Hamdân 14, 232
Hâce Muzaffer Nûkân 232
Hâce Müeyyed Mehine 18, 428
Hâce Nasirüddin Ubeydullah 426
Hâce Nessâc 268
Hâce Osman Hârunî 349, 350
Hâce Pir Ahmet Nakkâş 18, 430
Hâce Râhat 16, 356
Hâce Rüknüddin Mehine 18, 428
Hâce Sâyinüddin Türk 437
Hâce Sincan 244
Hâce Şemsüddin Muhammed Kûsevî Câmî 16, 344
Hâce Şemsüddin Muhammet 345
Hâce Ubeydullâh 15, 287
Hâce Ubeydullah İmam İsfehânî 15, 285
Hâce Yahya Ammâr 246-248
Hâce Yahya b. Ammar Şeybânî 15, 247
Hâce Yusuf 14-15, 243, 265-267, 290, 441
Hâce Yusuf b. Muhammet Sem'ân 14, 243
Hâce Yusuf Hemedânî 15, 265, 290, 441
Hacı Kerimüddin Nîm-gûr 17, 360
Hacı Şeyh 18, 412
Haddât 10, 12-14, 17, 52, 83, 85-88, 96, 125, 140, 147-148, 169, 172-173, 179, 183, 213, 394
Hafız Şemsüddin Muhammet 457
Hafız Şemsüddin Serahsî 421
Hafse binti Sîrîn 19, 463
Hakîm Ata 18, 272, 406, 407
Hakîm Senâyî 19, 306, 332-333, 441-442
Hakîm Senâyî Gaznevî 19, 441
Hakîm Tirmizî 11, 116,-117, 119, 311
Halef b. Ali 10, 84
Halife Muktedir Billah 171
Halil Ata 15, 272
Halime Dımışkıyye 19, 464
Hâlimi Şeyh Selahuddin 325
Hâlû Nişâbûrî 14, 220-221
Hamdûn Kassâr 10, 87, 169, 173
Hammâd Habeşî 174
Hamza Alevî 75
Hamza b. Abdullah Alevî 10, 92
Harakânî 14, 127, 149, 184, 207, 221, 228, 248, 255, 261
Harezmşah 298-299
Hâris b. Eset Muhâsibî 10, 81
Harîs Muhâsibî 102
Harrâz 10, 12-13, 52, 82, 88, 91-93, 95, 97, 104, 123, 130-131, 140, 146, 154, 164, 166, 178-179, 196, 207-209
Harun Reşit 464
Hasan 10-19, 28, 30, 33, 53, 61-62, 74, 89, 103, 108, 114-115, 117, 119, 121-122, 124, 126-127, 130, 133, 137, 142-144, 146, 148-149, 158, 167, 170-171, 177, 179-180, 182, 184, 188, 196, 200-203, 205, 211, 215, 217, 220, 224, 227-230, 234, 236, 238, 241, 248-253, 258, 261, 264, 266, 281-282, 289-291, 300, 303, 308, 321, 332, 349-350, 366, 368, 371, 375, 379, 381, 388, 392-393, 396, 406, 409, 410, 412, 424-426, 432, 435-436, 452-453
Hasan b. Abdullah b. Bekr 144
Hasan b. Ala Cencerî 452
Hasan b. Ali 10, 103, 121, 170
Hasan b. Ali b. Musa 170
Hasan b. Ali Mesûhî 10, 103
Hasan b. Muhammet Dakkâk 224
Hasan b. Salih b. Hayrân 171
Hasan Dehlevî 19, 349, 452
Hasan Hammûye 196
Hasan Mesûhî 103, 180
Hasan Şeyh 18, 412
Hasan Taberî 137, 215
Hâşimî Sogdî 11, 120

Hâtem Asam 10, 83, 89
Hâtim Asam Belhî 81
Havvâs 11, 13, 74, 77, 101, 126, 127, 141, 150, 176, 181-182, 184-185, 210
Hayat b. Kays Harrânî 17, 379
Hayr Nessâc 11, 91, 126, 155
Hâzin Halil 205
Hazret-i Risalet 95
Hazzâz 95
Heybet Han 353
Hızır 75, 116, 127, 153, 203, 214-215, 222, 246, 256, 260-261, 267, 317, 319, 335, 357, 359, 372, 374, 385, 387, 411, 445, 452
Hindu İlyas 317
Hişam b. Abdân 13, 191
Hişam b. Abdülmelik 61
Hubbî Hâce 18, 408
Huday Kulı Şeyh 18, 410, 411
Huldî 13, 94, 96, 127, 134, 172, 181-182, 212
Husrî 11, 13, 115, 160, 184, 187-189, 222-223, 236, 248, 250, 253
Huzeyfe Mer'aşî 74
Hüccetü'l-İslam Muhammet b. Muhammet Gazzâlî Tûsî 15, 263
Hüseyin b. Ali b. Yezdânyâr 156
Hüseyin b. Âlim b. Ebû'l-Hüseyin 447
Hüseyin b. el-Mansûr Hallâc 12, 136
Hüseyin b. Muhammet Musa Sülemî 14, 234
Hüseyin Hatip 324
Hüseyin Mansur 54, 110, 130, 139
Hüseyn Fakîr 167
Hüseyn Mansûr 139, 313
Hüseyn Mansur Hallaç 97
Hüsrev Dehlevî 32, 349
Hz. Azizân 268
Hz. Hâce Bahattin Nakşıbend 53
Hz. Hâce Bahauddin 268-270, 276, 346, 459
Hz. Hâce Bahauddin Nakşbend 268, 459
Hz. Hâce Bahauddin Tâybâd 346
Hz. Hâce Baha'u'l-hak ve'd-din Muhammet el-Buharî el-Ma'rûf Nakşbend 117
Hz. Hâce Ebû'l-Vefâ Harezmî 55
Hz. Hâce Muhammet Pârsâ 277, 284
Hz. Hâce Nasıruddin Ubeydullâh 288
Hz. Hâce Ubeydullah 283, 285, 289, 440
Hz. Hasan 74, 241, 366, 392
Hz. Hoca Ahmet Yesevî 43, 50
Hz. İmam Mûsa Rızâ 69
Hz. Mahdum 140, 277
Hz. Mahdûmî 43, 50, 59, 97, 155, 175, 253, 277, 281, 283, 285, 287-288, 290-291, 300, 306, 319-320, 322-323, 329, 335, 341, 343-344, 347, 373-376, 379, 383, 385, 405, 410, 422, 439, 443, 447, 455, 468
Hz. Mahdûmî Nuren 97, 175
Hz. Mevlânâ Celaleddin Rûmî 268, 278, 298, 306, 442
Hz. Mevlânâ Saduddin Kâşgarî 284, 322, 323, 414, 429
Hz. Mevlevî 329
Hz. Mir 288, 440-441, 458
Hz. Mir Kasım 458
Hz. Mir Seyyit Kâsımu'l-Envâr 288
Hz. Muhammet 49, 51, 93, 110, 170, 173-174, 213, 247, 330
Hz. Nuh 292
Hz. Risalet 53, 324, 396, 398, 431, 445, 448, 452
Hz. Şeyh Abdulkadir Gîlânî 385
Hz. Şeyh Bahauddin Zekeriyya 364
Hz. şeyh Bahaüddin Ömer 344
Hz. Şeyh Feridüddin Attar 43, 50
Hz. Şeyh Feridüddin Şekker-genc 349
Hz. Şeyh Ferît Şekker-genc 43, 50
Hz. Şeyh Hüseyin Mansur Hallaç 54
Hz. Şeyh Muhyiddin 300, 341, 374, 376, 381
Hz. Şeyh Muhyiddin Arabî 341
Hz. Şeyh Muhyiddin el-Arabî 374, 376, 381

Hz. Şeyh Necmüddin Kübrâ 300, 302, 306-307, 409
Hz. Şeyh Nizamüddin 453
Hz. Şeyh Nurüddin Abdurrahman 342
Hz. Şeyh Rüknüddin Alauddevle 290, 313
Hz. Şeyhülislam Ahmet Câmî 320, 420
Hz. Şeyh Zeynüddin 283, 286, 323
Hz. Şeyh Zeynüddin el-Havâfî 286
Hz. Şeyh Zeynüddin Havâfî 283
Hz. Zülcelâl 356

I

Irakiyye 84

İ

İbn Atâ 115, 119, 126, 130-131, 147, 182, 208-209
İbn Cellâ 115-116, 160
İbn Fergânî 151
İbn Hafîf 148
İbn Kassâp Râzî 113
İbn Sa'dân Muhaddis 192
İbn Sakkâ 368-369
İbn Sem'ûn 187-188
İbn Sîrîn 67
İbnü'l-Arabî 146, 266
İbnü'l-Cellâ 114
İbnü'l-Fâriz Hamevî Mısrî 17, 382
İbn Zeydân 196
İbrahim 9-13, 16-17, 19, 30, 53, 65, 67, 74-80, 83, 91, 101, 103, 117, 123, 126-128, 130, 136-137, 141-142, 145, 150, 159, 161-163, 165, 172, 176-178, 181, 185-187, 197, 207, 216, 241, 249, 252, 336, 339, 344, 380, 384, 398, 407, 415, 445
İbrahim Âcurî Kebîr 10, 78
İbrahim Âcurî Sagîr 10, 78
İbrahim b. Ahmet Müvellit Sofî Rakkî 13, 177
İbrahim b. Dâvut Kassâr Rakkî 12, 145
İbrahim b. Edhem b. Süleyman b. Mansur el-Belhî 74
İbrahim b. Ethem 76
İbrahim b. İsa 11, 128
İbrahim b. Mi'sâr Ca'berî 17, 384
İbrahim b. Muhammet b. Sait 178
İbrahim b. Muhammet Mahmûye 185
İbrahim b. Müvellit 172
İbrahim b. Sabit 11, 128
İbrahim b. Sa'd Alevî 9, 74, 75
İbrahim b. Sitenbeh Herevî 10, 76
İbrahim b. Şeybân Kirmanşâhî 13, 176
İbrahim b. Yusuf b. Muhammet Zeccâcî 13, 181
İbrahim Cîlî 13, 177
İbrahim Debbâğ Şirazî 161
İbrahim Dihistânî 13, 178
İbrahim Edhem 9, 67, 74, 76, 80, 83, 117, 241, 249, 344
İbrahim Fâtik 123
İbrahim Harbî 79
İbrahim Havvâs 11, 77, 101, 126-127, 141, 150, 176, 181
İbrahim Kassâr 145, 172, 177
İbrahim Kassâr Rakkî 177
İbrahim Mâristânî 130
İbrahim Mergınânî 13, 178
İbrahim Mütevekkil 13, 197
İbrahim Nâzeveyh 13, 178
İbrahim Ribâtî 10, 76
İbrahim Sayyât Bağdâdî 10, 77
İbrahim Sitenbeh 76
İbrahim Sitenbih 136
İbrahim Şeybân 162, 177, 185
İbrahim Şeybân Kirmanşâhî 162
İbrahim Utrûş 10, 77
İkbal 175, 296, 341
İlyas Şeyh 18, 410, 411
İmadüddin Abdulvahhap 309
İmam Abdullah Yâfiî Yemenî 18, 404
İmam Ahmet 9, 69, 99, 136, 245, 265, 291, 303
İmam Ahmet Hanbel 9, 69, 99, 136, 245
İmam Ali Fârmedî 263
İmam Cafer Sadık 67

İmam Ebû Hanife 299
İmam Ebû Yusuf 413
İmam Fahruddin Râzî 257
İmam Hanbel 68
İmam Hüseyin 106
İmam-ı Azam 44, 45, 413
İmam Kuşeyrî 138
İmam Mâlik 9, 69
İmam Muhammet 263, 265, 291, 309, 413
İmam Muhammet Gazzâlî 309
İmam Musa Kazım 379
İmam Nevâvî 393
İmam Rabbanî 90
İmam Râfiî Gaznevî 422
İmam Şâfî 95, 189, 320
İmâm Şâfi'î 9, 68
İmamüddin Mesut 203
İmam Yafiî 96, 212, 293, 367, 403
İmam Yusuf b. el-Hüseyin er-Razi 105
İmam Yusuf Hemedânî 306, 405
İmre'etün Fârisiyye 19, 473
İmre'etün Hârezmiyye 19, 472
İmre'etün Mechûle 19, 470
İmre'etün Mısrıyye 19, 471-472
İmre'etün Mısrıyye Uhrâ 19, 472
İmrü'l-Kays 450
İsa 11, 12, 17, 84, 92, 119, 128, 138, 151, 157, 171, 186, 259, 264, 359, 390, 394
İsa Mavsılî 151
İsfahan 108-110, 128, 198, 219, 265, 397, 473
İshak Ata 18, 407
İshak b. İbrahim Hammâl 12, 142
İshak b. Muhammet 119, 123
İshak b. Muhammet İsmail 119
İshak b. Rahaveyh 69
İsmail 14-15, 18, 98, 101, 119, 126, 183, 185, 187, 203, 241, 243, 245, 250-252, 294, 296, 388, 407, 412, 454
İsmail Ata 18, 407, 412
İsmail b. Nüceyt b. Ahmet Sülemî 183
İsmail Debbâs 15, 241, 252
İsmail Kasrî 15, 294, 296, 388
İsm-i Azam 80
İsrâfîl Mağribî 9, 70

K

Ka'b Kızı 19, 468
Kadı Ebû Amr Bistâmî 247
Kadı Ebû Mansur 246
Kadı Hamidüddin 17, 353, 364-365
Kadı Hamidüddin Nâgûrî 17, 364
Kadı Kemâlüddin Caferî 356
Kadı Reis 16, 355
Kadı Sa'd 363
Kadı Safiyyüddin Büheyrâ 16, 354
Kadı Şerefüddin 16, 354
Kadı Şerefüddin Büheyrâ 16, 354
Kadı Şüreyk 64
Kadı Vecihüddin 388
Kâkâ Ahmet Sünbül 15, 249
Kâkâ Ebu'l-Kasr Bustî 15, 249
Karâmita 148
Kâsım Harbî 10, 80
Kasım İbn el-Kasım el-Mehdî 132
Kassâp 94, 106, 113, 178, 184, 214, 228, 251-252
Kavârîrî 95
Kehmes Hemedânî 99
Kehmes Hüseyn Hemedânî 10, 96
Kemâl 16, 19, 302-303, 329, 356, 453-454
Kerimüddin 17, 358, 360, 447
Kettânî 12, 19, 91, 127, 150, 152-154, 181, 189, 211, 467
Kevâşânlı Bişr 250
Kevkebî 212
Kılıç Ata 18, 408
Kırâfî 13, 143, 159, 184-185
Kırk Abdal 17, 358
Kişlig Ata 18, 411
Korkut Ata 18, 24, 45, 408
Kök Şeyh 18, 409
Kurbenc 15, 254
Kusem Şeyh 15, 271
Kutbuddin Haydar 18, 406

Kübrâ 15, 293-294, 296, 300-303, 306-307, 388, 406, 409
Küçük Sîrevânî 184
Kümeyl b. Ziyat 388
Kürdiyye 19, 463

L

Lay-hâr 441
Leylâ 155
Lokman 14, 68, 210, 227, 229, 230
Lübâbetü'l-Müte'abbide 19, 461

M

Mağribî 9-11, 13, 17, 19, 70, 94, 99-101, 107, 143, 148, 170, 176, 179, 182, 185, 231, 303, 375, 389, 392-393, 398, 454
Mahfûz 11, 115, 126, 180
Mahfûz b. Mahmut 11, 126
Mahfûz b. Muhammet 11, 126
Mahmiyye 235
Mahmut 11, 15-19, 33, 71, 126, 201, 257, 268, 277, 304-305, 315-317, 340, 342, 346, 348, 353, 358, 362, 365, 398, 409, 423, 429, 441, 448
Mahmut el-Varrâk 71
Mahmut Kebîr 353
Mahmut Şeyh-zade 18, 409
Maksut Ali 425
Mâlik Dînâr 9, 62
Malik Enes 65
Mansur 14-15, 18, 54, 64, 74, 97, 110, 130, 138, 139, 216, 219, 246, 249, 269, 415, 424, 442
Mansur Ammâr Dımaşkî 64
Mansûr b. Ammâr 10, 87
Marûf 9, 13, 16, 17, 69, 72-73, 82, 128, 172, 180, 294, 303, 306, 331, 360, 379
Ma'rûf Kerhî 77
Marûf Kerhî 9, 69, 72, 82, 128, 379
Ma'şûk Tûsî 14, 232
Mecdüddin Bağdâdî 15, 294, 298, 307, 388, 442
Mecdüddin Şeref b. el-Müeyyet b. Ebi'l-Feth el-Bağdâdî 298
Mecûsî 179, 180
Melik İmadüddin Zevzenî 346
Melik Nasiruddin Timrânî 352
Melik Nasirüddin Mahmut 17, 365
Memşât 10, 102, 103, 388
Memşât Dîneverî 10, 102, 388
Meryemü'l-Basrıyye 19, 461
Mesûhî 10, 103, 169, 180
Mette'l-Ensârî 245
Mevlânâ Alaeddin 18, 352, 354, 421
Mevlânâ Alaeddin Emnâyî 354
Mevlânâ Arif 277
Mevlânâ Bahauddin Veled 298, 332
Mevlânâ Bâyezit Pûrânî 344
Mevlânâ Bedrüddin 331
Mevlânâ Burhanuddin 289
Mevlânâ Cânî 440
Mevlânâ Celaleddin Hâlidî 276
Mevlânâ Celaleddin Mahmut Zâhit Murgâbî 16, 346
Mevlânâ Celaleddin Muhammet Belhi Rûmî 16, 325
Mevlânâ Dâvut Hasûr 353
Mevlânâ Ebû'l-Hayr 18, 421
Mevlânâ Eşref 19, 456
Mevlânâ Fahruddin Lûristâni 16, 320
Mevlânâ Fahruddin Zâhit 16, 351
Mevlânâ Hâce Ali 289
Mevlânâ Hacı 18, 421
Mevlânâ Hümamüddin Kelebâdî 19, 438
Mevlânâ Hüsamüddin Galbek 17, 360
Mevlânâ Hüseyn Türk 289
Mevlânâ Kâsım 15, 289-290
Mevlânâ Kelân 18, 414, 418
Mevlânâ Kelân Ziyaretgâhî 18, 414
Mevlânâ Kemalüddin Zâhid 17, 361
Mevlânâ Kerimüddin Mev'idî 17, 358
Mevlânâ Kutbuddin Allâme Şirazî 386
Mevlânâ Lütfi 19, 455
Mevlânâ Lütfullah 289
Mevlânâ Mecdüddin Hacı 16, 355
Mevlânâ Mir Hasan 289
Mevlânâ Mir İmam 19, 437

Mevlânâ Mir Muhammet 289
Mevlânâ Mir Zeyn 18, 428
Mevlânâ Muhammet Arap 18, 427
Mevlânâ Muhammet Çâhû 18, 429
Mevlânâ Muhammet Emin 18, 423, 459
Mevlânâ Muhammet Emin Kûhistânî 459
Mevlânâ Muhammet Eset 288, 344, 459
Mevlânâ Muhammet Horasânî 18, 425
Mevlânâ Muhammet Şirîn meşhûr be-Mağribî 19, 454
Mevlânâ Muhammet Tebâdegânî 18, 56, 419, 423-426, 459
Mevlânâ Muhyî 18, 422-423
Mevlânâ Mukîmî 19, 456
Mevlânâ Nizamuddin 17, 286, 288, 346, 363
Mevlânâ Nizamuddin Hâmûş 288
Mevlânâ Nizamuddin Kelâmî 17, 363
Mevlânâ Nizamüddin Ahmet 18, 414
Mevlânâ Nizamüddin Herevî 345
Mevlânâ Razıyüddin Ali Mâyânî 317
Mevlânâ Raziyüddin 318, 355
Mevlânâ Raziyüddin Ali Mâyânî 318
Mevlânâ Raziyyüddin Nebî 16, 355
Mevlânâ Reşidüddin Na'zî 17, 356
Mevlânâ Saduddin 15, 18, 284, 286, 322-323, 344, 414, 420-423, 429, 459
Mevlânâ Saduddin Câcermî 459
Mevlânâ Saduddin Kâşgarî 15, 284, 286, 322-323, 344, 414, 420-421, 423, 429
Mevlânâ Sarrâc Hafız 17, 359
Mevlânâ Siracuddin Konyevî 326
Mevlânâ Şemsüddin 16, 18, 257, 279, 303, 317, 323, 328-331, 333-334, 386, 419, 431
Mevlânâ Şemsüddin Fenârî Rûmî 279
Mevlânâ Şemsüddin Halife 317
Mevlânâ Şemsüddin İgî 386
Mevlânâ Şemsüddin Ma'dâbâdî 18, 431
Mevlânâ Şemsüddin Muhammet 16, 257, 323, 329, 419
Mevlânâ Şemsüddin Muhammet b. Abdulmelik Deylemî 257
Mevlânâ Şemsüddin Muhammet b. Ali b. Melik-dâd Tebrizî 16, 329
Mevlânâ Şemsüddin Muhammet Eset 16, 323
Mevlânâ Şemsüddin Müftî 303
Mevlânâ Şerefüddin Yezdî 19, 437
Mevlânâ Şeyhî Kûhistânî 344
Mevlânâ Şihabuddin 18, 283, 421
Mevlânâ Şihabuddin Sayrâfî 283
Mevlânâ Şihabüddin Hıyâbânî 455
Mevlânâ Tacüddin Ahmet Şîcenî 18, 429
Mevlânâ Vahidüddin 352
Mevlânâ Vecihüddin 18, 423
Mevlânâ Yahya 424, 430
Mevlânâ Yahya Sibek 424
Mevlânâ Yakup Çerhî 15, 282, 288
Mevlânâ Zahirüddin Halvetî 16, 347, 348, 440
Mevlânâ Zeynüddin Ebû Bekr Tâybâdî 346
Mevlânâ Zeynüddin Ebû Bekr Tâyibâdî 16, 345
Meymun 89
Meymûn Mağribî 11, 107
Mikail 62
Mir Abdulevvel 289
Mir Ali Abû 233
Mir Burhanüddin 271
Mir Büzürg ve Mir Hord Marûf bi-Sâdât Nûhka 17, 360
Mirçe Sifal-füruş 53
Mir Derzî 432-433
Mîre Nişâburî 14, 205
Mir Gıyâs 17, 397
Mir Haydar Fahr-bâyî 18, 427
Mir Hüseynî 448
Mir İkbal Sistânî 341
Mir İzzüddin Tahir Nişâbûrî 422
Mir Kârîz 18, 417, 418

Mir Müflisî 18, 431
Mir Seyyit Kasım Tebrizî 19, 439
Mir Seyyit Külâl 270, 271
Molla Abdurrahman Camî 23, 32, 42-43, 59
Molla Kelân 418
Muâze Adeviyye 19, 462
Muaz Râzî 68, 97
Muhammedü'l-Evânî ki İbnü'l-Kâyid 17, 374
Muhammet Ali Kassap 95
Muhammet b. Abdulhalûk Dîneverî 209
Muhammet b. Abdullah 15, 146, 154, 186, 221, 240, 253, 254
Muhammet b. Abdullah er-Râzî 186
Muhammet b. Abdullah et-Taberî 221
Muhammet b. Abdullah Gâzer Hirevî 15, 253
Muhammet b. Abdulvahhap 169
Muhammet b. Ahmet b. Hamdun el-Ferrâ 161
Muhammet b. Ahmet b. İbrahim 165
Muhammet b. Ahmet b. İsmail b. Sem'ûn 187
Muhammet b. Ahmet b. Muhammet el-Mukrî 208
Muhammet b. Ali b. Cafer el-Bağdâdî el-Kettânî 153
Muhammet b. Ali b. Hüseyin b. Vehb el-Atûfî 158
Muhammet b. Ali Dâstânî 229
Muhammet b. Ali Hakîm Tirmizî 11, 116
Muhammet b. Ali Kassâp 106
Muhammet b. Cafer eş-Şibhî 161
Muhammet b. Dâvut ed-Dımışkî 160
Muhammet b. Dâvut el-Marûf bi-Hâdimi'l-Fukarâ 294
Muhammet b. el-Hüseyin el-Bercelânî 101
Muhammet b. el-Kâ'id min el-müfredîn 374
Muhammet b. el-Müeyyet b. Ebi Bekr b. Ebi'l-Hasan b. Muhammet Hammûye 300
Muhammet b. es-Semîn 129
Muhammet b. Fâze 11, 109
Muhammet b. Fazl 11, 116, 248
Muhammet b. Fazl Belhî 11, 116
Muhammet b. Hafif b. Esfelşar ez-Zabbî 189
Muhammet b. Hâmit Tirmizî 12, 140
Muhammet b. Hasan 11, 114, 121, 220
Muhammet b. Hasan Cevherî 11, 121
Muhammet b. Hüseyin b. Ahmet el-Hatip el-Bükeyrî 324
Muhammet b. Hüseyin b. Muhammet b. Musa Sülemî 233
Muhammet b. İbrahim 17, 91, 159, 380
Muhammet b. Mankil 388
Muhammet b. Mansûr Tûsî 10, 88, 92
Muhammet b. Muhammet b. el-Hüseyin 206
Muhammet b. Muhammet b. Mahmut el-Hâfız el-Buharî 277
Muhammet b. Muhammet b. Ömer Şebbûye 225
Muhammet b. Muhammet b. Sehl b. Atâ el-Âdemî 129
Muhammet b. Muhammet el-Buharî 273, 276
Muhammet b. Musa 151, 233
Muhammet b. Ömer el-Hakîm Tirmizî 119
Muhammet b. Sa'd 150
Muhammet b. Sem'ân 243
Muhammet b. Süleyman es-Su'lûkî 234
Muhammet b. Yusuf 11, 109, 110, 368
Muhammet b. Yusuf Bennâ 11, 109
Muhammet b. Yusuf el-Bennâ 110
Muhammet Ebû'l-Havârî 119
Muhammet el-Fazl 183
Muhammet Eslem 9, 69, 70
Muhammet Eslem Tûsî 9, 69
Muhammet Fâze 110
Muhammet Fazl Belhî 115, 121

Muhammet Hâce 15, 249
Muhammet Haffâf 13, 195
Muhammet Hamit 115, 140, 214
Muhammet Hamit Vâşkerdî 214
Muhammet Hammûye el-Cüveynî 15, 291
Muhammet Hasan 220
Muhammet İbrahim 163, 181
Muhammet İbrahim es-Sûsî es-Sofî 163
Muhammet İsmail 101, 119, 126
Muhammet kâse-lîs 452
Muhammet Mankîl 294
Muhammet Mansûr et-Tûsî 101
Muhammet Müslim Hasîr-bâf 120
Muhammet Sâherî 14, 213, 252
Muhammet Sevvâr 90
Muhammet Sîrîn 463
Muhammet Şehrâbâdî 233
Muhammet Şeyh 18, 410, 411
Muhammet Şigerf 207
Muhammet Taberânî 164
Muhammet Tebâdegânî 18, 56, 105, 419, 423-426, 459
Muhammet ve Ahmet b. Ebi'l-Verd 11, 122
Muhyiddin el-Arabî 266, 281, 374, 376, 381, 460, 469
Mukrî Mahmut 18, 423
Murta'iş 13, 117, 132, 153, 161, 172, 182, 185, 211, 219, 234, 239
Musa 14, 17-18, 107, 151, 170, 186, 205, 233-235, 248, 264, 315, 343, 379, 387, 389-390, 411
Mus'ab b. Ahmet el-Bağdadî 111
Musa b. İmrân Cîreftî 248
Musa İmrân 14, 205
Musa İmrân Cîreftî 14, 205
Mustafa 21, 67, 72, 76, 79, 92, 146, 154, 174, 216, 236, 247-248, 267, 312, 330, 388
Mu'tezile 69
Muzaffer Kirmanşâhî 13, 91, 107, 157, 178, 208
Muzaffer Kirmanşâhî Kırmîsî 13, 178
Mü'emmil 13, 191, 194-195
Mü'emmil Cassâs 13, 191, 194
müezzin 211, 349

N

Nasrâbâdî 13, 15, 87, 136, 152, 170, 173, 184, 185, 224, 234, 251
Necibüddin 16-17, 336-337, 339-340, 357-358, 370, 388-389, 473
Necmüddin Hasan b. Alaeddin es-Sicezî 452
Nessâc 11, 15, 91, 126, 155, 262-263, 265, 268, 303, 389
Nihâvendî 184
Nizamülmülk 263
Numan b. Sabit 67
Nurî 10, 91, 94-95, 102, 104, 106, 125-127, 136-137, 141, 151, 159-160, 164, 169, 180, 182, 248, 465-466
Nuruddin Şehit 369

O

ona Ebû Osman Kâtip 389
Osman b. Sâit Dârimî 88

Ö

Ömer 16, 18, 27, 60, 109, 119, 203, 218, 225, 258, 288, 317-320, 322-323, 335, 344, 372, 382-383, 388, 411, 419, 426, 427, 459
Ömer Ata 18, 411
Ömer b. Osman Mekkî 109, 388
Ömer ve Ali (ra) 60

P

Pehlevan Mahmut Pekkeyâr 16, 304, 348
Penbeçe Müneccime 19, 474
Pir Ebû'l-Fazl Hasan 220, 227, 229-230, 234
Pir Ebû'l-Fazl Hasan Serahsî 229
Pir Ebû Sait Dûnî 208

Pir Farisî 137
Pir Mu'temir Kûhendizî 216
Pir Şebbûyî 225

R

Rabi'a Adeviyye 19, 460
Rabia Şamiyye 464
Rey 79, 91, 98, 104-105, 115, 119, 140
Reyhâne Vâlihe 19, 461
Ruveym 10, 95, 102-104, 106, 111, 115, 131-132, 147, 181-183, 189, 193, 208, 388
Ruveym Bağdâdî 131, 388
Rüknüddin Mesut 244

S

Sabit Habbâz 10, 106
Sa'd b. İsmail el-Hîrî en-Nişâburî 98
Sa'd b. Yezit 101
Sadi Şirazî 445
Sa'dlu Hüseyin 433
Sadr Ata 18, 408, 412
Sa'dûn Mecnûn 11, 108
Sagîr 10, 12, 14, 78, 147-148, 152, 181, 184, 210
Sahîh-i Buharî 201
Sait b. Selam Mağribî 99
salih 64, 104, 115, 118, 124, 156, 234, 243, 325, 336, 339, 342, 368
Salih b. Mektûm 11, 120
Sâlih Mutî 461
Sâlimî 11, 118, 154
Sehl Abdullah 87, 111, 132, 142, 144, 194, 196
Sehl Abdullah'ın efendisi Harun 144
Sehl Abdullah Tüsterî 87, 196
Sehl b. Abdullah 10, 57, 90, 110-111, 117-119, 125, 128, 130, 184
Sehl b. Abdullah Tusterî 125, 184
Sehl b. Ali Mervezî 11, 110
Sehl Sipahânî 194
Sehl Sülûkî 164, 234
Sehl Tusterî 219
Selm Havvâs 74
Semîî 160
Semnûn 10, 106-107, 115, 182-183, 467
Semnûn b. Hamza Muhibb Kezzâp 10, 106
Semnûn Muhip 467
Serahslı Ebûlfazl Muhammet b. Hüseyin 220
Serî 10, 19, 69, 72, 77, 82-83, 87-88, 91-92, 94-95, 101-103, 106, 122, 126, 182, 200, 219, 303, 306, 351, 467
Serî b. Mugallis Sakatî 10, 82
Serî Sakatî 19, 69, 72, 77, 83, 88, 91-92, 94-95, 101-103, 106, 122, 126, 182, 200, 219, 306, 351, 467
Serkeb 218
Serkî 14, 133, 213, 248, 252
Sevbân b. İbrahim 65
Seyyidü't-tâyife 388
Seyyidü't-tayife Cüneyt Bağdâdî 10, 95
Seyyit Ata 18, 412
Seyyit Burahnuddin Muhakkik Tirmizî 331
Seyyit Burhan 271
Seyyit Burhanüddin Muhakkik 16, 325, 333
Seyyit Cemal Surh 17, 359
Seyyit Cürcânî 277
Seyyit Ecel 236
Seyyit Emir Külâl 15, 270
Seyyit Fahrettin 320
Seyyit Muhammet Medenî 19, 433
Seyyit Nâsır Hüsrev 19, 455
Seyyit Nesîmî 19, 456
Seyyit Nimetullah 18, 416
Seyyitzade Balyânî 434
Sıddık-ı Ekber 439
Sîrevânî 13, 14, 127, 133, 148, 159, 162, 166-167, 184, 210-213, 248, 252
Sîrevânî Sagîr 14, 148, 184, 210
Sultan Bâyezît Bestâmî 308
Sultan Feresnâfe 241
Sultan İbrahim Edhem 241
Sultan Mahmut Sebüktekin 441
Sultan Mecdüddin Tâlbe 15, 256

Sultan Muhammet Şah b. Toglat Şah 357
Sultan Muhammet Şah Hâlecî 350
Sultan Mübarek Şah Halacî 452
Sultan Şemsüddin 351-352, 356, 360
Sultan Şemsüddin İltutmuş 351-352
Sultan Veled 16, 324, 328, 330, 332-333, 334
Süfyan Servî 460, 464
Sühreverdî 18, 201, 293, 303, 324-325, 336, 339-340, 348, 369-370, 373, 385, 388-389, 405
Sülemî 14, 128, 138, 145, 155, 183, 186-187, 209, 211, 233-234, 460
Süleyman 9, 11, 13, 17, 42, 44, 59, 65-67, 73-74, 77, 79, 81, 89, 98, 106, 108, 185, 234, 254, 399-400, 406

Ş

Şâfi 9, 65, 68
Şah Ali Ferâhî 16, 321
Şah Cihan 244
Şah Ebû'l-Gazi 433-434
Şah İbrahim Edhem 344
Şahruh Mirza 30, 434, 436
Şah Şücâ 10, 85, 97-98
Şah Şücâ Kirmanî 10, 97
Şakîk Belhî 84, 89, 125
Şakîk b. İbrahim Belhî 10, 79
Şavâne 19, 462-463
Şayh İsmail Kasrî 15, 294
Şemsüddin Îgî 328, 386
Şemsüddin Muhammet Hâfız Şirâzî 19, 458
Şerefüddin Mavsılî 328
Şerif Hamza Ukaylî 14, 137, 215, 245, 249
Şeybân b. Ali 12, 142
Şeybenî 254
Şeyh Abbas 135, 159, 162, 175, 217
Şeyh Abbas Fakîr 162, 217
Şeyh Abbas Fakîr Herevî 217
Şeyh Abdî b. Müsafir 472
Şeyh Abdulkadir 335, 368-374, 376, 379, 384-385, 468, 473
Şeyh Abdulkadir Gîlanî 335
Şeyh Abdulkebir 421
Şeyh Abdullah 14-18, 198, 203-204, 212, 216, 234, 248, 266, 316-317, 366, 373-374, 395, 399, 416-417
Şeyh Abdullah b. Abdurrahman 216
Şeyh Abdullah Balyânî 14, 203
Şeyh Abdullah Bernişâbâdî 18, 416
Şeyh Abdullah b. Matarrif 399
Şeyh Abdullah Cüveynî 266
Şeyh Abdullah Garcistânî 16, 316
Şeyh Abdullah Mübarek 234
Şeyh Abdullah Savma'î 366
Şeyh Abdullah Tâkî 15, 212, 248
Şeyh Abdullah Yâfiî 373, 374
Şeyh Abdurrahman 371, 454, 460
Şeyh Abdurrahman Esferâyinî 454
Şeyh Abdurrahman Sülemî 460
Şeyh Ahi Ali 317, 318
Şeyh Ahmet b. Ebû'l-Hasan Râ'î 17, 379
Şeyh Ahmet Câm 58, 244
Şeyh Ahmet Cûrfânî 308
Şeyh Ahmet Cuvâlger 14, 213
Şeyh Ahmet Çiştî 15, 250
Şeyh Ahmet Gazzâlî 15, 263, 265, 291-292, 389
Şeyh Ahmet Hâcî 15, 250
Şeyh Ahmet Harrânî 13, 188
Şeyh Ahmet Kûfânî 15, 219, 249, 253
Şeyh Ahmet Küfânî 212
Şeyh Ahmet Nasr 14, 222, 251-252
Şeyh Ahmet Nasr Talkanî 252
Şeyh Ahmet Neccâr 14, 239, 250-251
Şeyh Ahmet Neccâr Esterâbâdî 14, 239, 251
Şeyh Ahmet Yahya 132
Şeyh Alaeddin Harezmî 17, 403-404
Şeyh Alauddevle 296, 309, 321
Şeyh Âlemü'l-Hüdâ Ebû Mansur Maturîdî 138
Şeyh Alevî Dîneverî 241
Şeyh Ali Heybetî 369, 370, 373, 380
Şeyh Ali Kâtip 183

Şeyh Ali Lala 306, 307, 308
Şeyh Ali Sarrâc 203
Şeyh Ali Sehl İsfehânî 109
Şeyh Ammâr 15, 293, 297
Şeyh Ammâr Yâsir 15, 293
Şeyh Ammî Bistâmî 229
Şeyh Amû 15, 134-135, 158, 161, 163-164, 166, 175, 186, 205, 211-213, 216, 218, 221, 248, 251-253, 255
Şeyh Asilüddin Şirazî 203
Şeyh Âzerî 19, 455
Şeyh Aziz 70
Şeyh Bahauddin Kübrâ 303
Şeyh Bahauddin Ömer 16, 288, 322-323, 419, 426-427, 459
Şeyh Bahauddin Veled 16, 324, 325
Şeyh Bahauddin Zekeriyya 16, 348, 349, 351, 364, 446,-447
Şeyh Bahauddin Zekeriyya Multânî 351, 447
şeyh Bâyezît Bestâmî 54
Şeyh Beka b. Batu 369
Şeyh Bereke 15, 292
şeyh Bunan 53
Şeyh Burhanuddin Sâgarçî 18, 415
Şeyh Bükeyr Derrâc 12, 151
Şeyh Cafer Hazzâ 113
Şeyh Câ-gîr 17, 369, 373, 380
Şeyh Cemâl Nûkânî 18, 416
Şeyh Cemalüddin 16, 203, 204, 298, 308, 339, 342
Şeyh Cemalüddin Abdussamet Zencânî 203
Şeyh Cemalüddin Ahmet Cûrfânî 16, 308
Şeyh Cemalüddin Gîlî 298
Şeyh Cemalüddin Lûr 16, 339
Şeyh Cemalüddin Yusuf Kûrânî 342
Şeyh Cevher 17, 394
Şeyh Cüneyt Bağdâdî 306
Şeyh Ebi Bekr Tâhirî Ebherî 132
Şeyh Ebû Abdullah 14, 17, 19, 112, 124, 132, 135-136, 163, 166-167, 190-200, 20-207, 229, 239, 240, 248, 366, 377, 380, 399, 444, 466
Şeyh Ebû Abdullah Bâkû 14, 207, 240
Şeyh Ebû Abdullah Balyânî 204
Şeyh Ebû Abdullah Cellâ 163
Şeyh Ebû Abdullah Dâstânî 14, 229
Şeyh Ebû Abdullah Hafîf 19, 112, 124, 132, 135-136, 166-167, 190-200, 239-240, 248, 444, 466
Şeyh Ebû Abdullah Hâzır 193
Şeyh Ebû Abdullah Muhammet b. İbrahim Kureşî Hâşimî 17, 380
Şeyh Ebû Abdullah Savma'î 17, 366
Şeyh Ebû Abdullah Tâkî 124, 205
Şeyh Ebû Abdurrahman 14, 128, 138, 183, 233-235
Şeyh Ebû Abdurrahman Hotenî 235
Şeyh Ebû Abdurrahman Sülemî 14, 128, 138, 233
Şeyh Ebû Abdurrahman Sülemî Nişâburî 14, 233
Şeyh Ebû Ahmet Abdal Çiştî 14, 241
Şeyh Ebû Ali 14-15, 102, 144, 157, 168, 171, 186, 201, 203, 223-224, 231, 234, 261-263, 266, 290
Şeyh Ebû Ali Bündâr Sayrafî 186
Şeyh Ebû Ali Dakkâk 14, 102, 157, 203, 224
Şeyh Ebû Ali Fârmedî 263, 266, 290
Şeyh Ebû Ali Hüseyin b. Muhammet el-Fîrûzâbâdî Ekkâr 201
Şeyh Ebû Ali Kâtip 168, 231
Şeyh Ebû Ali Rûdbârî 144, 231
Şeyh Ebû Ali Siyâh 14, 223
Şeyh Ebû Ali Sukâfî 234
Şeyh Ebû Amr Akkâf 251
Şeyh Ebû Amr Dımışkî 150
Şeyh Ebû Amr Nuceyt 251
Şeyh Ebû Amr Sarîfînî 17, 371
Şeyh Ebû Amr Zeccâcî 165
Şeyh Ebû Bekir Şiblî 54
Şeyh Ebû Bekr b. Abdullah Tûsî Nessâc 15, 262
Şeyh Ebû Bekr Fâlizbân 252
Şeyh Ebû Bekr Ferrâ 252
Şeyh Ebû Bekr Habbâz 52

Şeyh Ebû Bekr Haremî 162
Şeyh Ebû Bekr Kettani 149
Şeyh Ebû Bekr Müfit 252
Şeyh Ebû Bekr Selle-bâf Tebrizî 329
Şeyh Ebû Bekr Timistânî 132
Şeyh Ebû Bekr Tûsî 17, 362
Şeyh Ebû Bekr Vâsıtî 12, 121, 132, 151
Şeyh Ebû Bekr Zakkâk Mısrî 118
Şeyh Ebû Cafer Dâmegânî 12, 149, 150
Şeyh Ebû Cafer Haddât 96
Şeyh Ebû Ferec Tarsusî 368
Şeyh Ebû Hafs 52, 140, 193
Şeyh Ebû Hafs Haddât 52, 140
Şeyh Ebû Hasan Ali b. Muhammet b. Yusuf Kureşî Hakkarî 368
Şeyh Ebû Husâme 252
Şeyh Ebû İmran Kebîr 140
Şeyh Ebû İmrân Râzî 150
Şeyh Ebû İshak 14, 200, 241-243, 265
Şeyh Ebû İshak Gâzirûnî 200
Şeyh Ebû İshak Şâmî 14, 241, 242, 243
Şeyh Ebû İshak Şirazî 265
Şeyh Ebû Kasım Hakîm Semerkandî 138
Şeyh Ebû'l-Abbas 14, 17, 52, 133-136, 182, 214, 221-223, 228, 230, 236, 240, 252, 393, 395-396, 401-402
Şeyh Ebû'l-Abbas Âmulî 52
Şeyh Ebû'l-Abbas Atâ 136
Şeyh Ebû'l-Abbas Demenhûrî 17, 401
Şeyh Ebû'l-Abbas Kassâp 214, 228, 252
Şeyh Ebû'l-Abbas Kassap Âmulî 14, 221
Şeyh Ebû'l-Abbas Mursî 17, 393, 395, 396
Şeyh Ebû'l-Abbas Nesâyî 252
Şeyh Ebû'l-Abbas Nihavendî 134, 182, 240, 252
Şeyh Ebû'l-Ezher İstahrî 177
Şeyh Ebû'l-Fazl Abdulvahit b. Abdulaziz Taymimî 368
Şeyh Ebû'l-Fazl b. Hasan el-Huttalî 236
Şeyh Ebû'l-Fazl Hasan 14, 220, 227
Şeyh Ebû'l-Fazl Hasan Serahsî 14, 220
Şeyh Ebû'l-Ferec Tarsusî 252
Şeyh Ebû'l-Gays Cemil Yemenî 17, 390
Şeyh Ebû'l-Hasan 17, 53, 119, 133, 149, 188, 201, 203, 228-229, 238, 249, 252, 261, 264, 290-291, 308, 392-393, 396, 409, 410
Şeyh Ebû'l-Hasan Abdullah Cahzâm Hemedânî 201
Şeyh Ebu'l-Hasan Bişrî Sencerî 15, 248
Şeyh Ebû'l-Hasan Cahzam Hemedânî 252
Şeyh Ebu'l-Hasan Harakânî 14, 228
Şeyh Ebu'l-Hasan Işkî 18, 409
Şeyh Ebû'l Hasan Kureşî 379
Şeyh Ebû'l-Hasan Mağribî Şâzilî 17, 392
Şeyh Ebû'l-Hasan Muammer 188
Şeyh Ebû'l-Hasan Müzeyyin 53, 149
Şeyh Ebû'l-Hasan Serkî 133, 252
Şeyh Ebû'l-Hasan Sûhân-âjen 188
Şeyh Ebû'l-Hasan Şâzelî 264
Şeyh Ebû'l-Hasan Şâzilî 393, 396
Şeyh Ebû'l-Hasan Tîşe-sâv 249
Şeyh Ebû'l-Hayr 121, 175, 252
Şeyh Ebû'l-Hayr Askalânî 121
Şeyh Ebû'l-Hayr Habeşî 175, 252
Şeyh Ebû'l-Hüseyin Müzeyyin 194
Şeyh Ebu'l-Hüseyin Selâmî 12, 151
Şeyh Ebû'l-Hüseyn Cahzam 212
Şeyh Ebû'l-Hüseyn Müzeyyin 195
Şeyh Ebû'l-Hüseyn Nurî 151
Şeyh Ebu'l-Hüseyn Varrâk 12, 150
Şeyh Ebû'l-Kasım 14, 91, 136, 138, 154, 170, 226, 231-232, 234, 240, 251, 261-262, 292
Şeyh Ebu'l-Kasım Bişr Yâsîn 14, 226
Şeyh Ebû'l-Kasım Bu Seleme Ebîverdî 91
Şeyh Ebû'l-Kasım Dımışkî 154
Şeyh Ebû'l-Kâsım Ebû Seleme Bâverdî 207
Şeyh Ebû'l-Kasım Gürgânî 14, 231, 232, 261-262, 292

Şeyh Ebu'l-Kasım Kuşeyrî 14, 235
Şeyh Ebû'l-Kasım Nasrâbâdî 136, 170, 234, 251
Şeyh Ebu'l-Kasım Şakânî 14, 235
Şeyh Ebu'l-Leys Fûşencî 15, 253
Şeyh Ebu'l-Mekârim Rüknüddin Ala-uddevle Simnânî 16, 309
Şeyh Ebû'l-Vefa 380
Şeyh Ebû Mansur 18, 138, 415
Şeyh Ebû Mansûr Gâzer 15, 251
Şeyh Ebû Mansur Maturîdî 18, 415
Şeyh Ebû Medyen Mağribî 17, 375, 389
Şeyh Ebû Muhammet Abdulkadir b. Ebû Salih b. Abdullah Cîlî 368
Şeyh Ebû Muhammet Abdurrahman Tafsûncî 17, 371
Şeyh Ebû Müslim Fesevî 216
Şeyh Ebû Müzahim Şirazî 193
Şeyh Ebû Nasr 15, 188, 220, 251, 345
Şeyh Ebû Nasr Habbâz 188
Şeyh Ebû Nasr Kabbânî 15, 251
Şeyh Ebû Nasr Sarrâc 220, 251, 345
Şeyh Ebû'n-Necib Suhreverdî 335, 389
Şeyh Ebû'n-Necip 201, 203, 293-294, 369, 373, 438
Şeyh Ebû'n-Necip Suhreverdî 294, 438
Şeyh Ebû'n-Necip Sühreverd 203
Şeyh Ebû'n-Necip Sühreverdî 201, 293, 369, 373
şeyh Ebû Osman 100
Şeyh Ebû Osman Hîrî 150, 161
Şeyh Ebû Osman Mağribî 179, 231
Şeyh Ebû'r-Rebî Mâlekî 467
Şeyh Ebû Sait 14-15, 52, 123, 130, 136, 184, 220-221, 225-227, 229-234, 236, 238, 240, 252, 259, 261-262, 276, 344, 373, 388, 428, 468, 469
Şeyh Ebû Sait b. Ebu'l-Hayr 14, 229
Şeyh Ebû Sait Ebû'l-Hayr 136, 220-221, 225-227, 232- 234, 236, 238, 240, 259, 261-262, 276, 344, 428, 468
Şeyh Ebû Sait Filevî 373
Şeyh Ebû Sait Harrâz 52, 123, 130
Şeyh Ebû Saiti Filevî 369
Şeyh Ebû Sait Mâlinî 184
Şeyh Ebû Sa'it Mâlînî 144
Şeyh Ebû Sait Muallim 15, 252
Şeyh Ebû Seleme Baverdî 15, 250
Şeyh Ebû Send Mübarek Ali Mahzûmî 368
Şeyh Ebû's-Suût 369, 373, 375
Şeyh Ebû Su'ût 374
Şeyh Ebû Tahir 259-261
Şeyh Ebû Talip Hazrec Bağdadî 189
Şeyh Ebû Usâme 213
Şeyh Ebû Yezit 229
Şeyh Ebû Yezît Bistâmî 228
Şeyh Ebû Zer Buzcânî 15, 257
Şeyh Ebû Zur'a Erdebilî 14, 239
Şeyh Ebû Zur'a Râzî 14, 239
Şeyh Ebû Zür'a Taberî 183
Şeyh Evhaduddin Hamit Kirmânî 19, 438
Şeyh Evhaduddin Kirmânî 364
Şeyh Evhadüddin 19, 266, 329, 351, 438-439, 449
Şeyh Evhadüddin Hamit Kirmânî 266
Şeyh Evhadüddin Kirmânî 329, 351, 438-439, 449
Şeyh Fahruddin Irakî 265, 329, 348, 386-387, 447
Şeyh Fahruddin Irakî Leme'at 265
Şeyh Fahruddin İbrahim Müştehir Irakî 19, 445
Şeyh Feridüddin 19, 40, 43, 50, 326, 332, 349, 417, 442-443
Şeyh Feridüddin Attar 40, 43, 50
Şeyh Feridüddin Attâr Nişaburî 19, 442
Şeyh Ferit 16, 349, 350
Şeyh Ferit Şekker-genc 16, 350
Şeyh Fetha 15, 292
Şeyh Feth Mavsılî 115
Şeyh Hafız 317-318, 320
Şeyh Hafız Ömer 318, 320
Şeyh Hâfız Ömer Eberdihî 16, 317
Şeyh Hamit Esvet Zencî 144
Şeyh Hammât Debbâs 17, 368, 378

şeyh Hasan Basrî 61
Şeyh Hasan Cûrî 424
Şeyh Hasan Kırâfî 143
Şeyh Hasan Mısrî 251
Şeyh Hasan Sâlbe 217
Şeyh Hasan Sekkâk Simnânî 15, 290
Şeyh Hasan Simmânî 266
Şeyh Hayat Harrânî 380
Şeyh Hubeyre Basrî 241
Şeyh Husrî 223, 250
Şeyh Huzeyfe Ma'raşî 241
Şeyh Hüsamüddin Hasan b. Muhammet b. Hüseyin b. Ahî Türk 16, 332
Şeyh Hüsamüddin Şemşirî 342
Şeyh Hüseyn Mansûr 139
Şeyh İbn el-Efleh Yemenî 391
Şeyh İbn Fariz 383
Şeyh İbn Sekîne 390
Şeyh İbnü'l-Arabî 266
Şeyh İbrahim 16, 53, 178, 252, 336, 339, 384
Şeyh İbrahim Acuri 53
Şeyh İbrahim Keyyân 252
Şeyh İbrahim Meczûp 16, 339
Şeyh İlyas 19, 437
Şeyh İmaduddin Fakîh 19, 457
Şeyh İmaduddin Muhammet b. Şeyhü'ş-şuyûh Şihabuddin Sühreverdî 389
Şeyh İmam Ahmet Gazzâlî 291
Şeyh İmrân Sülüsî 14, 216
Şeyh İsa Hattâr Yemenî 17, 390
Şeyh İsmail Debbâs Cîreftî 15, 252
Şeyh İsmail Kasrî 296
Şeyh İsmail Nasrâbâdî 15, 251
Şeyh İsmail Sîsî 454
Şeyh İsrafil 65
Şeyh-i Şiraz 431
Şeyh İzzüddin Mahmud Kâşî 340
Şeyh Kazibü'l-bân Mavsılî 373
Şeyh Kemâl Hocendî 19, 453, 454
Şeyh Kemaluddin Abdurrezzak Kâşî 16, 340, 341
Şeyh Kutbuddin Bahtiyâr 17, 363, 364, 365
Şeyh Kutbuddin Bahtiyâr Kâkî 17, 363
Şeyh Kutbuddin Ebherî 438
Şeyh Kutbuddin Mevdût 243
Şeyh Kutbüddin Ebû Reşit Ebherî 203
Şeyh Lokman 14, 227, 229, 230
Şeyh Lokman Serahsî 14, 227
Şeyh Mahmut Bihârî 17, 362
Şeyh Mahmut Çebüşterî 19, 448
Şeyh Mahmut Mathara-dûz 358
Şeyh Mahmut Uşnuvî 257
Şeyh Mansur Hallac 442
Şeyh Marûf Kerhî 379
Şeyh Mecdüddin Bağdâdî 15, 298, 307, 388, 442
Şeyh Melikyâr Perrân 17, 362
Şeyh Muhalleb b. Ahmet b. Mezrûk 157
Şeyh Muhammed Yemenî 16, 338
Şeyh Muhammet Ebû Hafs Kûretî 15, 252
Şeyh Muhammet Halit 318
Şeyh Muhammet Kassap Âmulî 14, 228
Şeyh Muhammet Sâherî 14, 213
Şeyh Muhammet Sekkâk 52
Şeyh Muhammet Sofî 18, 411
Şeyh Muhammet Şah 16, 321-322
Şeyh Muhammet Şah Ferâhî 16, 321
Şeyh Muhammet Vâsi 62
Şeyh Muhyiddin Abdulkadir 17, 366, 374, 472
Şeyh Muhyiddin Abdulkadir Cîlî 17, 366
Şeyh Muhyiddin Abdulkadir Gîlânî 472
Şeyh Muhyiddin Ali Çiştî 17, 358
Şeyh Muhyiddin Arabî 335, 341, 344, 373, 438, 447, 454
Şeyh Muhyiddin el-Arabî 266, 281, 374, 376, 381, 469
Şeyh Muhyiddin Muhammet b. Ali b. Arabî 17, 384
Şeyh Muiniddin 339
Şeyh Muinüddin Sencerî 363
Şeyh Murta'iş 132

Şeyh Musa 17, 389-390
Şeyh Musa Sidrânî 17, 389
Şeyh Mu'teber Talha b. Abdullah Talha et-Tusterî el-Irakî 389
Şeyh Mücir 17, 363
Şeyh Müemmen 241
Şeyh Mü'emmen Şirâzî 14, 241
Şeyh Müeyyedüddin Cendî 328, 386
Şeyh Müeyyedüddin el-Cendî 300
Şeyh Müeyyet 328
Şeyh Müferrih 17, 401
Şeyh Mümin Şirâzî 252
Şeyh Nazım 417
Şeyh Necibüddin 16-17, 336, 339-340, 357-358, 370, 388-389, 473
Şeyh Necibüddin Ali b. Burguş Şirazî 16, 336
Şeyh Necibüddin Ali Burguş 339-340, 388, 473
Şeyh Necibüddin Ali Burguş eş-Şirâzî 388
Şeyh Necibüddin Mütevekkil 17, 357
Şeyh Necibüddin Sühreverdî 370, 389
Şeyh Necmettin 395-396, 406
Şeyh Necmettin Kübrâ 406
Şeyh Necmüddin 15, 16, 293-294, 296, 298, 300-303, 306-307, 313, 324, 338, 342, 388, 409
Şeyh Necmüddin Ali Burguş 338
Şeyh Necmüddin Kübrâ 15, 293-294, 296, 300-302, 306-307, 388, 409
Şeyh Necmüddin Muhammet Edkânî 16, 313
Şeyh Necmüddin Râzî 16, 298, 306
Şeyh Necmüddin Râzî Marûf bi-Dâye 16, 306
Şeyh Nizamî 19, 450
Şeyh Nizamuddin 16, 349-350
Şeyh Nizamüddin Dihlevi Hâlidî mâruf Şeyh Nizamuddin Evliyâ 16, 349
Şeyh Nizamüddin Evliya 452
Şeyh Nurettin Abdurrahman Kesrakî 309
Şeyh Nuruddin Abdurrahman 16, 308, 318
Şeyh Nuruddin Abdurrahman Esferâyinî Kesrakî 16, 308
Şeyh Nuruddin Abdussamet Natanzî 16, 340, 341
Şeyh Nuruddin Muhammet 18, 427
Şeyh Nurüddin Abdurrahman 16, 309, 341-342, 375
Şeyh Nurüddin Abdurrahman Mısrî 16, 341-342
Şeyh Razıyüddin Ali Lala 298
Şeyh Raziyüddin Ali Lala Gaznevî 16, 306
Şeyh Reşît Bîdvâzî 18, 417
Şeyh Reşn Evliyâ 17, 361
Şeyh Reyhan 17, 400, 402-403
Şeyh Riyazüddin Ali Lala 406
Şeyh Rûzbehân Baklî 85
Şeyh Rûzbihân 13, 15, 201-203, 294, 297
Şeyh Rûzbihân Baklî 13, 201, 203
Şeyh Rûzbihân Kebîr Mısrî 15, 294
Şeyh Rüknittin Alauddevle 298
Şeyh Rüknüddin 290, 307, 308, 313, 315-316, 322, 327, 329, 335, 341, 375, 397, 438, 447, 448
Şeyh Rüknüddin Alauddevle 290, 307, 308, 313, 315-316, 322, 327, 335, 341, 375, 397, 438
Şeyh Rüknüddin Ebû'l-Feth 447
Şeyh Rüknüddin Secâsî 329, 438
Şeyh Sadaka Bağdâdî 17, 369
Şeyh Sa'd Haddât 17, 394
Şeyh Sadi 203
Şeyh Sadruddin 17, 18, 300, 306, 327-328, 348, 350, 386-388, 397, 427, 439, 446-447
Şeyh Sadruddin Ali Yemenî 439
Şeyh Sadruddin Erdebilî 397, 439
Şeyh Sadruddin Konevî 300, 306, 327
Şeyh Sadruddin Muhammet b. İshak Konyevî 17, 386
Şeyh Sadruddin Revvâsî 18, 427

Şeyh Saduddin Hamevî 15, 295, 298-300, 308, 335, 422
Şeyh Saduddin Hammuyî 386
Şeyh Sadullah Zengûle 18, 427
Şeyh Saidüddin Farganî 386
Şeyh Saidüddin Fergânî 17, 387, 389
Şeyh Sait 306, 328, 388
Şeyh Sait Fergânî 328
Şeyh San'ân 18, 417
Şeyh Selahuddin b. Feridun el-Konyevî Marûf bi-Zerkûb 16, 331
Şeyh Selahüddin 331-333
Şeyh Semsüddin 329
Şeyh Serî Sakatî 306
Şeyh Seyfüddin Abdulvahhâp 17, 370
Şeyh Seyfüddin Bâherzî 16, 298, 301, 351
Şeyh Seyfüddin Halvetî 348
Şeyh Siracuddin Mahmut b. Halife b. Abdusselam b. Ahmet b. Salbe 201
Şeyh Sîrevânî 133, 159, 162, 166, 212-213, 252
Şeyh Sultan Sofî 18, 411
Şeyh Sülemî 145, 187, 209, 211, 234
Şeyh Süleyman Türkmen Müvelleh 17, 399
Şeyh Şâdî 17, 366
Şeyh Şâh Bîdvâzî 18, 417
Şeyh Şah Ziyaretgâhî 424, 426
Şeyh Şemsüddin Safî 16, 339
Şeyh Şemsüddin Tebrizî 327, 332-333, 405, 439
Şeyh Şerefüddin Der-güzînî 397
Şeyh Şerefüddin Mahmut 315, 316
Şeyh Şerefüddin Mahmut b. Abdullah el-Mezdekânî 315
Şeyh Şerefüddin Muslih b. Abdullah Sa'dî Şirâzî 19, 444
Şeyh Şerif 245, 249
Şeyh Şerif Hamza Ukaylî 249
Şeyh Şeyhullah 320
Şeyh Şiblî 136-137, 379
Şeyh Şihabuddin Maktûl 405
Şeyh Şihabuddin Suhreverdî 16, 335, 337-339, 351, 438
Şeyh Şihabuddin Sühreverdî 18, 324, 325, 336, 339, 348, 385, 388-389, 405
Şeyh Şihabuddin Sühreverdî Maktûl 18, 405
Şeyh Ukayl Menbicî 378, 379
Şeyhu'ş-şuyûh Şihabuddin Sühreverdî 388
Şeyhülislam 15, 19, 43, 53-54, 58, 64-67, 70-72, 74, 77, 79, 88, 91-94, 97, 99-105, 107, 109-111, 113, 116, 118, 120-121, 124, 126-127, 130-132, 134-139, 141-142, 144-164, 166-171, 173-178, 180- 190, 198, 205-208, 210-219, 221, 223-225, 228, 234-235, 239, 241, 243-255, 257-260, 320, 324, 344, 348-350, 364, 398, 420, 429, 458
Şeyhülislam Ahmet Câm 259, 344, 398
Şeyhülislam Ahmet Nâmakî Câmî 15, 258
Şeyhülislam Ebû İsmail Abdullah el-Ensârî 243
Şeyhülislam Ebû Sehl Sülûkî 234
Şeyhülislam Hâce Kutbuddin Mevdût Çiştî 349
Şeyhülislam Harrâz 104
Şeyhülislam Kutbuddin Mevdût Çiştî 350
Şeyhülislam Mahdûmî Nuruddîn Abdurrahman Câmî 19, 458
Şeyh Üveys Karanî 9, 60
Şeyh Yahya 18, 430
Şeyh Yakup 393
Şeyh Yasin Mağribî Haccâmu'l-Esvet 17, 392
Şeyhzade Ebû'l-Hasan 18, 410
Şeyh Zahirüddin İsa 259
Şeyh Zekeriyya Multânî 329, 447
Şeyh Zeynüddin Ali Külâl 277
Şeyh Zeynüddin Ebû Bekr Havâfî 16, 342
Şeyh Zeynüddin Havâfi 344
Şeyh Ziyauddin Ebu'n-Necip Abdulkâdir Suhreverdî 15, 292

Şeyh Ziyauddin Rûmî 17, 357
Şeyh Zuhûr 288
Şiblî 12, 17, 54, 65, 86, 95, 117, 122, 125-126, 132, 136-137, 154-157, 161, 164, 172, 182-183, 185, 187, 191, 207, 210, 217, 221, 224, 229, 234, 238-239, 251, 254, 308, 368, 374, 379
Şihabuddin Ebû Hafs Ömer b. Muhammet Bekr Suhreverdî 335
Şuayp b. el-Hasan 375

T

Tahir Makdisî 115, 182, 189
Takıyüddin Ali Dostî 315, 316
Tâkî 15, 124, 184, 205, 212, 248
Talha b. Muhammet Sabbah Nîlî 10, 100
Tavusu'l-Harameyn 162
Tayfur b. İsa 84
Tâyî 303
Tilmizetün Serî Sakatî 19, 467
Timur Bey 407, 414, 431
Timürçi Ata 18, 409
Tuhfe 19, 468

Ü

Ümmi Ali zevcehu Ahmat Hazrûye 19, 466
Ümmi Hassan 19, 464
Ümmi Muhammet 19, 466, 467, 468
Ümmi Muhammet vâlidehu Şeyh Ebû Abdullah Hafîf 19, 466
Üstât Merdân 14, 242
Üveysî 60, 345, 347, 442, 459

V

Vâiz 83
Vâsıtî 12, 121, 132, 133, 140, 151, 152, 185
ve Ebû'l-Abbas b. Atâ 114
Velît b. Abdullah es-Sakkâ 9, 71
Velît Sakkâ 71

Y

Yahya b. Habeş 405
Yahya b. Muâz Râzî 10, 83
Yahya Celâ 102
Yahya Halit 64
Yahya Muaz 68, 97-98
Yahya Muaz Râzî 68
Yakut 400-401
Yiğit Ahmet 18, 408
Yusuf Ata 412
Yusuf b. el-Bennâ 108
Yusuf b. el-Hüseyin 105-106, 115, 127, 131, 157, 166, 189, 208
Yusuf b. el-Hüseyin er-Râzî 189
Yusuf b. el-Hüseyn Râzî 150
Yusuf b. Hemedan 123
Yusuf b. Hüseyin Râzî 140
Yûsuf Hayyât Tirmizî 120
Yusuf Şeyh 18, 412

Z

Zahirüddin Abdurrahman b. Ali b. Burguş 16, 337
Zakkâk Kebîr 12, 152, 159, 160
Zakkâk Mısrî 118, 146
Zâlim b. Muhammet 10, 86
Zeccâc 13, 78, 95, 99, 181
Zehhât Han 18, 409
Zehrûn Mağribî 10, 107
Zekeriyya 10, 16, 83, 98-99, 135, 329, 348-349, 351, 364, 446-447
Zekeriyya b. Raveyh 10, 98
Zekeriyya b. Yahya el-Hirevî 10, 99
Zengî Ata 18, 412
Zeynüddin 16, 263, 277, 279, 283, 286, 323, 342, 344, 345-346, 348, 419, 421-422, 424, 427, 429-430
Zeytûne 19, 465
Ziyad b. Kebir Hemedânî 10, 99
Ziyaüddin Mesut 203-204
Zureyk 163
Zünnûn Mısrî 9, 65, 69, 82, 92, 94, 101, 104, 111, 113-114, 121-122, 164, 192, 465
Zürâre b. Ebî Evfâ 164

Yer Adları Dizin

A

abadan 159
Acem 5, 33, 149, 280, 342, 369, 396, 462, 472
Aden 394, 402
Ahvaz 463
Akka 241
Amul 127, 230
Anadolu 5, 23, 34, 38, 44, 80, 118, 223, 289, 306, 324-325, 333-334, 365, 386, 403, 431, 436, 440, 446-447, 456
Antakya 79, 89, 142
Arasat 60
Âzâdân 245
Azerbaycan 164, 289, 324

B

Bâd-gis 398
Bağdat 44, 69, 73, 79, 81, 85, 95-97, 101, 103, 111, 113, 115, 119, 121, 124-126, 128, 135, 137, 142, 145, 147, 150-151, 155, 167, 169, 172, 176, 181-182, 187, 209, 219, 221, 223, 238, 244, 263, 265, 293, 298, 306, 309, 311, 318, 324, 329, 335, 340, 342, 348, 367-369, 371-372, 374-376, 384, 413, 416, 472
Bâherz 429
Bahrâbâd 422
Basra 108, 110, 115, 119, 123, 130, 144, 162, 164, 171, 461, 463
Bâverd 71, 86, 88
Bedehşan 283, 455
Bedehşan Kûhistanı 455
Belh 55, 80, 83-84, 115-116, 119, 137, 215-216, 244-245, 249, 278, 281, 324-325, 441, 443, 451, 454
Bernişâbâd 416
Beytü'l-Mukaddes 93, 174, 222, 256, 264, 370, 445, 465
Bîdvâz 417
Bihre 18, 424
Bi'r-i Meymûn 143
Bistam 83, 410
Buhara 186, 244, 252, 267-268, 271-273, 278, 284, 301-302, 346, 409
Bulûç 436
Buzcân 258

C

Câm 17, 58, 244, 259, 278, 320, 344-345, 356, 397-398, 421, 449
Cemre 166
cennet 59, 111, 267, 426, 462
Cercerâbât 166
Cezayir 99
Cidde 97
Cîl 177
Cîref 205
Cûn ırmağı 362
Cüzcanân 115

Ç

Çâker-dîze 415
Çâkervîze 120
Çâvpâre 11, 118
Çebüşter 448
Çegâniyân 278, 282-283
Çerh 282
Çerkes 434
Çiçektü Kısar 409
Çilgezi 420
çin 473
Çişt 241, 243-244, 250

D

Dâmegân 178, 228
Dehli 349-356, 358-360, 363-366
Demenhûr 401
Dervâze-i Hoş 427
Dervişâbât 343
Dest-cerd-i Hoş-engûr 416
Deyrân 317

Dımaşk 185
Dicle 128, 374
Dihkenar 456
Dimyat 184
Dînever 121, 127, 143, 168
Dizbâd 247
Dizful 296

E

Eberdih 318
Eber-Kûh 175
Ebîverd 440
Endhod 414-415, 422
Endülüs 44, 386
Ercan 182
Erdebil 466
Ergân 207
Esferayin 455
Esterâbât 238, 424-425, 432-433
Evlas 75

F

Faris 86, 138
Ferah 321, 418
Ferket 289
Firengistan 334
Fîrûzâbâd 419
Fûşenc 253

G

Garcistân 316
Gâzirûn 200
Gazne 282, 360, 432, 441
Gâzürgâh 188, 254, 324, 348, 425
Gîlân 468
gûr 17, 360
Gürmeken 320

H

Hakkâri 378
Hankâh-ı Cedîdî 440
Harem 100, 130, 153, 180, 202, 211-213, 220, 222-223, 248, 252, 255, 385, 396, 417
Haremeyn-i Şerifeyn 320, 425, 446
Harezm 269, 297-299, 302, 306-307, 348, 408-409, 435, 472
Harrân 380
Havaf 242
Havz-ı Şemsî 358
Hemedan 93, 96, 123, 291, 296, 306, 367, 445, 446
Herat 7, 27-31, 34, 42-43, 58, 76, 87, 99, 127, 136, 164, 186, 188, 208, 216, 243-248, 253, 255-257, 259, 266, 278, 282-283, 286, 322, 343, 345-347, 366, 397-398, 410, 419-424, 426-427, 429, 430, 432, 435-436, 438, 440-441, 448, 456, 459
Hıtay 44, 301, 409
Hicaz 194, 200-201, 239, 280, 282, 287, 309, 382, 404
Hille 131
Hindistan 24, 30, 38, 43, 50, 304, 307, 349, 350, 352, 396, 416, 444, 452, 455
Hint 13, 24, 29, 44, 179, 289, 304-305, 349, 351, 353, 358-359, 361-363, 365-366, 379, 452-453, 455
Hint Denizi 379
Hivek 304, 305
Horasan 24, 27, 29, 39-41, 43-44, 53, 69, 79-81, 83, 89, 120-121, 135, 138, 140, 152, 159, 161, 182, 186, 209, 222-223, 239, 245, 252, 254, 261, 282, 286, 288, 289, 300, 306, 312, 320, 324, 342, 351, 365, 396, 406, 409, 414-415, 425, 429, 433, 441, 448, 456, 465
Huld 181
Huşk 257
Huttelan 80
Huzistan 296
Hürmüz 321

I

Irak 44, 73, 87, 91, 102, 111, 121-122, 129, 136, 151, 158, 172, 182, 187, 194, 200-201, 289, 335, 351, 380, 396-398, 448, 456

İ

İhmim 65
İrec 366
İscil 318
İsferâyin 313
İskenderiye 201, 264, 296, 392
İstahr 190, 196, 199

K

Kâbe 144, 176, 202, 267, 273, 315, 374, 382, 389, 397, 450, 470
Kabil 432
Kandehar 432
Karafe 320
Karan 60
Kasr-ı Arifân 269
Kasr-ı Hinduvân 269
Kayseri 325
Kazvin 76, 265, 302
Kefşir 167
Keşmir 407
Kırâfe 184, 383
Kilûkkûherî 362
Kirman 205, 278, 416
Kiş 411
Kiziv 447
Konya 266, 324-325, 329, 331-332, 334, 386
Kûfe 60, 80, 129, 162, 464
Kûhendâz 245, 249
Kûhendiz 253
Kûh-ı Sâf 412
Kûhistan 157, 421, 455
Kümüş 408

M

Mâlîn 343
Mâlînî 15, 144, 246, 251, 255
Masrah 448
Maveraünnehir 24, 29, 44, 272, 282, 288-289, 412, 437, 440
Mâyân 318
Medine 44, 63, 149, 150, 175, 221, 244-245, 256, 279, 310, 312, 315, 318, 364, 404, 433
Medrese-i Sebz 419
Mehine 18, 226, 233, 261, 262, 428
Mekke 44, 63, 74, 80, 88, 92-94, 97, 99-100, 103, 107, 109, 119, 123-124, 127, 133, 135, 140-143, 146, 148-150, 153, 162, 165, 175, 180-181, 185, 188, 194, 201-202, 210, 21-214, 221, 244, 253, 255-256, 279, 286-287, 312, 315, 318, 322, 324, 326, 335-336, 346, 364, 382, 392, 395, 396, 397, 399, 404, 410, 416, 422, 423, 425, 437, 443, 455, 457, 465, 472, 473
Menucan 321
Merâga 449
Merv 14, 31, 40, 71, 79, 87, 111, 132, 133, 151, 217, 223, 224, 225, 266, 346, 428, 434, 468
Mescid-i Haram 72, 144, 175, 212, 363
Mescit Camisi 188, 190, 192, 208, 256, 287, 313, 322, 339, 345, 414, 423, 429
Meşhet 320, 345, 398
Meştul 170
Mevlânâ Pehlevî Medresesi 331
Mısır 38, 44, 65, 70, 75, 92-93, 115, 125, 135, 140, 142-144, 146-148, 152, 157-158, 166-167, 169, 170, 174, 184, 207, 210, 216-217, 264, 279, 289, 294, 297, 320, 342, 382, 396, 401-402, 433-434, 447, 471-472
Mina 133, 380, 403, 438
Mir Fahr-bâyî 427
Multan 304, 349, 446-447
Murgâb 347
Mursiye 386

N

Nâgûr 364, 365
Nahşep 271
Nesa 135
Nesây 433
Nesef 274, 278
Nihavent 95
Nil 179
Nişâbur 69, 83-85, 87, 98-99, 105, 111, 115, 119, 126, 131-132, 147, 150, 156, 161-162, 164, 169, 173, 178,

182-183, 185, 186, 209, 216, 224, 233, 236, 240, 247, 261-264, 278, 299, 317, 326, 346, 397, 443-444
Nûkân 232, 416
Nusaybin 125, 160

P

Pây-ı Hisâr 434
Pûrân 347
Pûşeng 246

R

Rakka 172, 177
Remle 64, 158, 163
Revniz 422
Rey 79, 91, 98, 104, 105, 115, 119, 140
Reyhânetü'ş-Şam 73
Rivertin 273

S

Sâgarç 415
Salihiyye 333, 386, 447
Samarra 126, 380
Sarîfîn 371, 372
Sebzvar 426
Semerkant 27-29, 115, 120, 131, 138, 265, 284, 365-366, 410-411, 415, 422, 426, 428, 437, 439, 441
Sengûle 359
Serahs 139, 220, 227, 229, 237
Simnân 290, 316, 321
Sincan 242, 243, 244, 343
Sîrevân 184
Sistan 251, 427
Sûmnât 444
Sur 108, 164, 206
sus 124
Sülüs 216, 217

Ş

Şâgân 428
Şam 64, 73-75, 89, 91, 107, 115, 122, 139, 145, 163, 16-169, 182, 201, 206, 209, 236, 241, 264, 267, 312, 333-334, 336, 368-369, 386, 396, 399-400, 404-405, 445, 447, 464
Şaş 453
Şîcen 429
Şiraz 112, 135, 166, 189, 191-192, 194, 196-200, 202-203, 205, 216-217, 240-241, 247, 282, 302, 336-337, 339, 340, 431, 438, 457, 474
Şuniziyye 172, 182, 219, 306
Şümafilan 243

T

Taberistan 80, 221
Tafsûnc 371
Tarsus 44, 92, 112, 151, 153, 174, 223
Tarz 212
Taşkent 88, 288, 453
Tebâdegân 419
Tebriz 295, 440, 448-449, 453-454
Teft 437-438
Tinat 174
Tirmiz 119, 131, 214, 278, 325
Tus 206, 219-220, 232-233, 262-263, 316, 345, 346, 398
Türbet 406
Türkistan 24, 27, 29, 30, 38, 41, 44, 266, 303, 307, 396, 405-406, 408, 411, 412

U

Ubulle 162, 462
Urun 251

V

Vâdiü'l-Kurâ 210
Vâsıt 136
Vâsıtî 12, 121, 132-133, 140, 151-152, 185

Y

Yemen 44, 60, 97, 153, 165, 215, 376, 379, 394
Yesi 406
Yezd 58, 437

Z

Zâve 406
Zemzem 72
Ziyaretgâh 40, 414, 418-419, 424